

HJEMLØSHED I DANMARK 2009

NATIONAL KORTLÆGNING



09:25

LARS BENJAMINSEN

09:25

HJEMLØSHED I DANMARK 2009

NATIONAL KORTLÆGNING

LARS BENJAMINSEN

KØBENHAVN 2009

SFI – DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR VELFÆRD

HJEMLØSHED I DANMARK 2009. NATIONAL KORTLÆGNING

Afdelingsleder: Lars Pico Geerdsen

Afdelingen for socialpolitik og velfærdsydelser

Undersøgelsens følgegruppe:

Rafai Al-Atia, Kommunernes Landsforening

Preben Brandt, Rådet for socialt udsatte

Line Christensen, Indenrigs- og Socialministeriet

Lene Hundborg, Indenrigs- og Socialministeriet

Ask Svejstrup, SAND

Thomas Søndberg, Sammenslutningen af §110-boformer

ISSN: 1396-1810

ISBN: 978-87-7487-952-7

Layout: Hedda Bank

Oplag: 600

Tryk: Schultz Grafisk A/S

© 2009 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

33 48 08 00

sfi@sfi.dk

www.sfi.dk

SFI's publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.

Skrifter, der omtaler, anmelder, henviser til eller gengiver SFI's publikationer, bedes sendt til centret.

INDHOLD

	FORORD	7
1	RESUMÉ	9
2	INDLEDNING	13
	Rapportens opbygning	14
3	DEFINITION AF HJEMLØSHED	17
	Definition af hjemløshed	17
4	METODE	23
	Afdækning af sociale tilbud og lokale myndigheder	23
	Kortlægningens gennemførelse	24
	Svarprocent	25
	Kontrol for dobbelttællinger	28
	Omfanget af underestimering	29

5	HJEMLØSHEDENS OMFANG	31
	Hjemløshedens omfang på landsplan	31
	Sammenligning mellem 2007 og 2009	33
6	DEMOGRAFISK PROFIL	37
	Køn	37
	Alder	38
	Indkomstgrundlag	40
	De hjemløses børn	42
7	GEOGRAFISK FORDELING	45
	Fordeling på byer	45
	Fordeling på kommuner	49
	Udviklingen mellem 2007 og 2009	56
8	HELBRED OG MISBRUG	65
	Fysisk sygdom	65
	Misbrug	67
	Psykisk sygdom	70
	Psykisk syge misbrugere	72
	Geografisk variation	73
9	HJEMLØSE MED ETNISK MINORITETSBAGGRUND	77
10	FAKTORER BAG HJEMLØSHEDEN	81
	Varighed	83
	Faktorer bag hjemløshedssituationen	85
	Funktionelt hjemløse	92

11	SOCIALE INDSATSER	95
12	SAMMENFATNING	104
	Metode og definition	104
	Hjemløshedens omfang og udvikling	106
	Hjemløshedens geografiske fordeling	107
	Faktorer bag hjemløsheden	108
	Sociale indsatser	110
	BILAG 1	113
	Vejledning til kortlægningen	113
	BILAG 2	121
	Personskema	121
	BILAG 3	125
	Organisationsskema	125
	BILAG 4	127
	Bilagstabeller	127
	LITTERATUR	133
	SFI-RAPPORTER SIDEN 2008	135

FORORD

I denne rapport fremlægges resultaterne af den anden nationale kortlægning af hjemløshed i Danmark. Undersøgelsen er bestilt og finansieret af Indenrigs- og Socialministeriet og udført af SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

I kortlægningen anvendes samme metode som i den første nationale kortlægning, der blev gennemført i 2007. Sociale tilbud og myndigheder med kontakt eller kendskab til hjemløse har udfyldt et spørgeskema for hver person, der befandt sig i en hjemløshedssituation i uge 6 i 2009. Vi retter i den forbindelse en tak til de medvirkende sociale tilbud og lokale myndigheder.

Rapporten er udarbejdet af forsker Lars Benjaminsen. Forskningsassistent Katrine Buchholt Pedersen har deltaget i indsamlingen af undersøgelsens datamateriale.

Seniorforsker Evelyn Dyb, NIBR, Norge, har været referee på undersøgelsen. Undersøgelsen har desuden været fulgt af en følgegruppe (se kolofonen). Både følgegruppe og referee takkes for deres kommentarer.

København, september 2009

JØRGEN SØNDERGAARD

RESUMÉ

I 2007 gennemførte SFI den første nationale kortlægning af hjemløse i Danmark (Benjaminsen & Christensen, 2007). I denne rapport fremlægger vi resultaterne af den anden nationale kortlægning. Kortlægningen er gennemført i uge 6 i 2009, hvor sociale tilbud og myndigheder på hjemløseområdet har udfyldt et spørgeskema for hver hjemløs person, de har haft kontakt med eller kendskab til i løbet af den pågældende uge.

DEFINITION AF HJEMLØSHED

Vi definerer en person som hjemløs, hvis hun/han befinder sig i en af disse otte situationer:

- Personen mangler tag over hovedet den kommende nat. Herunder regnes personer, som sover på gaden, i en trappeopgang, i et skur e.l.
- Personen overnatter på natvarmestue/værested med nødovernatning.
- Personen overnatter på et akut/midlertidigt botilbud, som fx herberger og forsorgshjem.
- Personen opholder sig på hotel, vandrehjem eller lignende på grund af hjemløshed.
- Personen bor midlertidigt og uden kontrakt hos venner/bekendte eller familie.

- Personen bor i midlertidig udslusningsbolig eller lignende uden permanent kontrakt.
- Personen er under kriminalforsorgen, skal løslades inden for 1 måned, og der er ikke iværksat en boligløsning forud for løsladelsen.
- Personen er indlagt på hospital eller opholder sig på et behandlingssted og planlægges udskrevet inden for 1 måned, og der er ikke iværksat en boligløsning forud for udskrivningen.

Vi har ændret definitionen lidt ud fra de erfaringer, vi gjorde os i forbindelse med den første kortlægning i 2007. I denne kortlægning har vi således valgt at udskille natvarmestuer og væresteder med nødovernatning som en selvstændig kategori, § 107-boformer indgår ikke længere i kategorien af midlertidige udslusningsboliger, og tidsgrænsen ved løsladelse fra kriminalforsorgen og hospital/behandlingsinstitution har vi ændret fra 3 måneder til 1 måned.

UÆNDRET ANTAL HJEMLØSE I 2009 OG 2007

Det samlede antal af personer, der har befundet sig i en hjemløshedssituation i kortlægningssugen, er ifølge vores registreringer stort set det samme i 2009 og 2007. Et mindre fald fra 5.253 personer i 2007 til 4.998 personer i 2009 kan tilskrives justeringen af definitionen mellem de to kortlægninger. Når vi sammenligner de hovedkategorier, hvor definitionerne er uændrede mellem de to kortlægninger, dvs. personer, der overnatter på gaden, natvarmestuer, herberger og forsorgshjem, hoteller og vandrehjem samt hos familie og venner på grund af hjemløshed, er antallet opgjort til 3.987 personer i 2009 mod 3.956 personer i 2007. På den baggrund konkluderer vi, at det samlede omfang af hjemløsheden på landsplan ligger på samme niveau i 2009 som i 2007.

506 personer har i kortlægningssugen overnattet på gaden. 355 personer har overnattet på natvarmestuer. 1.952 har overnattet på herberger og forsorgshjem (§ 110-boformerne). 88 har overnattet på hotel eller vandrerhjem på grund af hjemløshed. 1.086 personer har overnattet hos familie og venner på grund af hjemløshed. 164 personer befandt sig i midlertidige udslusningsboliger, 86 personer afventede en løsladelse fra Kriminalforsorgen inden for 1 måned, uden planlagt boligløsning, 172 afventede udskrivning fra hospitaler/behandlingssteder inden for 1 måned uden planlagt boligløsning. Desuden er der opgjort 316 personer i kategorien 'andet', der fx dækker over personer, der overnatter i koloni-

havehuse, campingvogne og lignende. 273 er registreret med ukendt overnatningssituation.

LOKALE VARIATIONER

Det uændrede antal hjemløse på landsplan dækker over forandringer mellem de forskellige byer og regioner. Det registrerede antal hjemløse er faldet i hovedstadsområdet, herunder både i Københavns kommune og i omegnskommunerne, mens antallet omvendt er steget i de fleste store og mellemstore provinsbyer, herunder navnlig i Århus og Aalborg. Der kan lokalt have været forskelle i registreringspraksis mellem de to kortlægninger, og der er således en vis usikkerhed på tallene lokalt.

UNGE MÆND FYLDER MEGET I STATISTIKKEN

Hovedparten af de hjemløse er mænd (78 pct.) og 22 pct. er kvinder. De fleste hjemløse er yngre eller midaldrende. 23 pct. er unge mellem 18 og 29 år. 53 pct. er mellem 30 og 49 år. Der er forholdsvis få ældre hjemløse. Kun 5 pct. af de hjemløse er 60 år eller derover. 19 pct. af dem, som har overnattet på gaden er mellem 18 og 29 år. Cirka 20 pct. af de hjemløse har etnisk minoritetsbaggrund. Hovedparten af de hjemløse modtager kontanthjælp eller førtidspension. Meget få har tilknytning til arbejdsmarkedet.

MISBRUG OG PSYKISK SYGDOM ER ALMINDELIG

Der er en betydelig variation i, hvor længe personerne har befundet sig i en hjemløshedssituation. 25 pct. af de personer, der er registreret i kortlægningen, har været hjemløse i mere end 2 år. Der er imidlertid også en betydelig gruppe, der har været hjemløse i kortere tid. 22 pct. har været hjemløse i under 3 måneder. Det understreger, at der er en stadig cirkulation af personer ind og ud af hjemløshed, og at der derfor også er en betydelig nyttilgang til gruppen.

70 pct. af de hjemløse har et misbrug af narkotika, hash, alkohol eller medicin. 37 pct. af de hjemløse har ifølge kortlægningen en psykisk sygdom. Her er dog tale om et skøn, idet der ikke er spurgt til diagnosticeret psykisk sygdom. 25 pct. af de hjemløse er psykisk syge misbrugere. For en stor del af de hjemløse opgøres misbrug og psykisk sygdom som væsentlige årsager til hjemløsheden. Det understreger, at hjemløsheden i

Danmark i høj grad er koncentreret blandt særligt udsatte grupper, herunder de grupper som kan have vanskeligt ved at benytte eksisterende behandlingssystemer. Også forhold som økonomiske problemer, udsættelse af bolig og samlivsophør opgøres til at være væsentlige årsager til hjemløsheden.

SOCIALE INDSATSER KAN STYRKES

Undersøgelsen har også afdækket hvilke sociale indsatser de hjemløse modtager. Cirka halvdelen af de med psykisk sygdom og problemer med stofmisbrug anføres at modtage henholdsvis psykiatrisk behandling og misbrugsbehandling. Det er en væsentlig lavere andel på kun 27 pct., der angives at have en form for støtte- og kontaktperson, bostøtte eller lignende, og kun 31 pct. angives at være skrevet op til enten en bolig eller et botilbud. Her peger den internationale forskningslitteratur generelt på vigtigheden af, at der tidligt i et indsatsforløb etableres både en boligløsning og gives den nødvendige sociale støtte, for at det er muligt for det enkelte individ at komme ud af hjemløsheden.

HØJ SVARPROCENT

Kortlægningen er gennemført ved, at lokale sociale tilbud og myndigheder er blevet bedt om at udfylde et mindre spørgeskema for hver person, de har kendskab til eller kontakt med, og som befandt sig i en hjemløshedssituation i kortlægningssugen. I bearbejdningen af datamaterialet tager vi højde for, at samme person kan være registreret mere end én gang.

Langt hovedparten af de sociale tilbud og lokale myndigheder, der må antages at have kontakt med hjemløse i deres daglige arbejde, har medvirket i kortlægningen. Der er dog lokalt enheder, som ikke har deltaget i kortlægningen. Svarprocenten blandt de sociale tilbud og lokale myndigheder er under ét faldet fra 89 pct. ved kortlægningen i 2007 til 83 pct. i kortlægningen i 2009. Svarprocenten må dog generelt vurderes at være høj. Vi understreger generelt, at det opgjorte antal hjemløse må betragtes som et minimumstal, og at der lokalt vil være personer, der befinder sig i en hjemløshedssituation, som ikke er registreret i kortlægningen.

INDLEDNING

I denne rapport præsenterer vi resultaterne fra den anden nationale kortlægning af hjemløshed, der fandt sted i uge 6, 2009. Kortlægningen er bestilt og finansieret af Indenrigs- og Socialministeriet og er gennemført af SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Kortlægningen er gennemført ved, at sociale tilbud og myndigheder på området har udfyldt et spørgeskema for hver enkelt person, de har kontakt med eller kendskab til, som befandt sig i en hjemløshedssituation i uge 6.

Der er i kortlægningen anvendt den samme metode som ved den første nationale kortlægning, der fandt sted i 2007. Tilsvarende kortlægninger har været gennemført i Norge og Sverige siden midten af 1990'erne.

Kortlægningen giver mulighed for at tegne et samlet billede af hjemløshedens omfang og karakter og af, hvordan hjemløsheden udvikler sig over tid. I rapporten sammenholder vi omfanget og karakteren af hjemløsheden i 2009 med det tilsvarende billede af hjemløsheden, der blev tegnet ved kortlægningen i 2007.

I undersøgelsen afdækker vi omfanget af hjemløsheden fordelt på byer, kommuner og regioner, og vi belyser, hvordan personer, der befinder sig i en hjemløshedssituation, fordeler sig på en række baggrundsforhold som køn, alder og etnisk baggrund. Vi ser også på udbredelsen af psykisk sygdom, misbrugsproblemer og fysisk sygdom blandt

de personer, der befinder sig i en hjemløshedssituation. Derudover af-dækker vi, hvad der anses for at være de væsentligste årsager til, at per-sonen befandt sig i en hjemløshedssituation. Endelig undersøger vi, hvil-ke sociale indsatser personen modtager, for at afklare, om de personer, der befinder sig i en hjemløshedssituation, modtager behandling for psykiske og fysiske sygdomme, er skrevet op til en bolig eller modtager øvrig social støtte.

Undersøgelsens definition af hjemløshed bygger på den Europæ-iske hjemløshedsklassifikation ETHOS-definitionen¹, der er udarbejdet af FEANTSA². Definitionen er tilpasset til danske forhold.

I denne anden kortlægning har vi på baggrund af de erfaringer, vi gjorde os i første kortlægning, foretaget mindre ændringer i undersø-gelsens definition af hjemløshed. Natvarmestuer er udskilt som en selv-stændig kategori, midlertidige tilbud efter servicelovens § 107 er udeladt af definitionen, og tidsgrænsen i forbindelse med løsladelse fra Kriminal-forsorgen og udskrivning fra hospital eller behandlingssted er afkortet fra 3 måneder til 1 måned.

RAPPORTENS OPBYGNING

I rapportens kapitel 2 gennemgår vi kortlægningens definition af hjem-løshed. I kapitel 3 gennemgår vi undersøgelsens metode. I kapitel 4 af-dækker vi omfanget af hjemløshed på landsplan og sammenholder det med omfanget i 2007. I kapitel 5 gennemgår vi demografiske forhold som fordelingen på køn og alder, og om de hjemløse har børn. I kapitel 6 beskriver vi, hvordan hjemløsheden fordeler sig mellem de enkelte byer, kommuner og regioner, ligesom vi belyser udviklingen siden kort-lægningen i 2007. I kapitel 7 belyser vi omfanget af misbrug og psykisk sygdom i hjemløsegruppen. I kapitel 8 belyser vi særligt hjemløse med etnisk minoritetsbaggrund. I kapitel 9 belyser vi, hvilke faktorer der ligger bag hjemløsheden, herunder varigheden af hjemløsheden, og hvilke for-hold der angives at være væsentligste årsager til, at personen befinder sig i en hjemløshedssituation. I kapitel 10 belyser vi, hvilke sociale indsatser

1. European typology of homelessness and housing exclusion.

2. European federation of national organisations working with the homeless.

den hjemløse modtager. Endelig sammenfatter vi undersøgelsens resultater i kapitel 11.

DEFINITION AF HJEMLØSHED

I dette kapitel gennemgår vi den hjemløsheds-definition, der anvendes i kortlægningen. Overordnet har vi ved denne kortlægning i 2009 anvendt samme begrebslige definition af hjemløshed som ved kortlægningen i 2007. Dog har vi, baseret på erfaringerne fra kortlægningen i 2007, foretaget enkelte justeringer af de operationelle kategorier, der beskriver de otte hjemløshedssituationer, der registreres i kortlægningen.

DEFINITION AF HJEMLØSHED

Igennem de senere år har udviklingen af den såkaldte ETHOS-klassifikation, udarbejdet af FEANTSA, sigtet mod at videreudvikle og syntetisere europæiske nationale definitioner af hjemløshed frem mod en fælles europæisk definition.³ Brugen af ETHOS-klassifikationen er herefter begyndt at vinde indpas i definitioner og opgørelser af hjemløsheden på europæisk plan (se fx Edgar og Meert 2005).

3. For en nærmere gennemgang af ETHOS-klassifikationen og den danske hjemløshedsdefinition sammenlignet med ETHOS-klassifikationen henviser vi til afrapporteringen af kortlægningen fra 2007 (Benjaminsen & Christensen, 2007).

ETHOS-klassifikationen tager udgangspunkt i personens bolig-situation uden at inddrage personens øvrige sociale situation. Det teoreti-ske grundlag for ETHOS-klassifikationen er en sondring mellem tre forskellige aspekter eller domæner af boligmæssig eksklusion, nemlig det fysiske, juridiske og sociale domæne. Man skal således både have et egentligt fysisk opholdssted, som er egnet til beboelse, fx en lejlighed, man skal have den juridiske ret til at benytte opholdsstedet, dvs. en leje-kontrakt (herunder fremleje), og man skal have mulighed for at have et privat, socialt liv, dvs. man skal kunne lukke sin dør. Boligmæssig eksklusion kan således både bestå i, at man rent fysisk ikke har et opholdssted, at boligen ikke er juridisk beskyttet, eller at man ikke har mulighed for at have et socialt liv i sin bolig.

På den baggrund sondres i ETHOS-klassifikationen mellem fire begrebslige kategorier, nemlig personer uden opholdssted (rough sleep-ing), boligløshed (houselessness), usikker bolig (insecure housing) og utilstrækkelig bolig (inadequate housing). ETHOS-klassifikationen defi-nerer således et kontinuum mellem hjemløshed og boligmæssig eksklusion. De fire begrebslige kategorier er underopdelt i en række operation-elle kategorier som dækker over den konkrete boligsituation, personen befinder sig i, eller den opholdsform, personen benytter, fx om personen sover udenfor, bor på herberger og forsorgshjem, opholder sig i midler-tidige udslusningsboliger, eller overnatter midlertidigt hos familie og venner. ETHOS-klassifikationen inddrager også en række bredere kate-gorier som udgør boligmæssig eksklusion som fx personer, der er truet af udsættelser fra boligen, personer, som bor i overfyldte boliger mv.

Med denne definition understreges det, at hjemløshed er andet og mere end den 'synlige' hjemløshed, som fx personer, der overnatter på gaden, i parker og lignende. Også personer, der opholder sig på mid-lertidige boformer for hjemløse, og som overnatter midlertidigt og tilfæl-digt hos familie, venner og bekendte, er hjemløse. Med ETHOS-klassifikationen understreges det imidlertid også, at det kan være vanske-ligt at trække en præcis grænse mellem hjemløshed og en bredere form for boligmæssig eksklusion. I den danske kortlægning har vi foretaget en konkret afgrænsning ved dels at definere en række situationer, som vi betragter som hjemløshed, dels at definere en række situationer, som vi ikke definerer som hjemløshed.

Ved at tage udgangspunkt i boligsituationen er det muligt at be-tragte hjemløshed som en situation, en person på et givent tidspunkt

befinder sig i. Herved undgår vi, at definitionen af hjemløshed inddrager grunde til, at personen befinder sig i hjemløshedssituationen og de konsekvenser, hjemløsheden måtte have for personens livssituation, helbred mv. En definition baseret på personens boligsituation giver således mulighed for at sondre mellem hjemløsheden som situation og hjemløshedens årsager og konsekvenser. En definition baseret på personens boligsituation giver samtidig mulighed for en afgrænsbar operationalisering af hjemløshed.

Det er vigtigt at understrege, at en definition af hjemløsheden baseret på boligsituationen ikke implicerer, at boligmæssige forhold udgør de væsentligste årsager til hjemløshed. Tværtimod har forskningen peget på, at årsagerne til hjemløshed må forstås i et komplekst samspil mellem strukturelle forhold som fx eksklusion fra arbejdsmarkedet og boligmarkedet, og individnære forhold som fx misbrug og psykisk sygdom, der gør individet særligt sårbar i forhold til at opnå og fastholde en bolig (se fx Edgar & Meert, 2005). Samtidig implicerer den bolig-mæssige definition af hjemløshed ikke, at hjemløsheden blot kan afhjælpes gennem bolig-mæssige indsatser. Tværtimod vil både en bolig-løsning og den fornødne sociale støtte, en behandlings-mæssig indsats og en tilstrækkelig koordination mellem disse indsatser ofte være en forudsætning for, at individet kan opnå en stabil bolig- og livssituation.

BEGREBSLIG DEFINITION

Den danske definition af hjemløshed, der blev benyttet ved den første nationale kortlægning af hjemløshed i 2007, tog udgangspunkt i ETHOS-definitionen – tilpasset danske forhold. Definitionen og metoden, der blev anvendt ved den første danske kortlægning, tog endvidere udgangspunkt i de kortlægninger, der er blevet gennemført i Norge og Sverige siden 1990'erne. Den begrebslige definition, der er benyttet i kortlægningen, er følgende:

Som hjemløse regnes personer, som ikke disponerer over egen (ejet eller lejet) bolig eller værelse, men som er henvist til midlertidige boalternativer, eller som bor midlertidigt og uden kontrakt hos slægtninge, venner eller bekendte. Som hjemløse regnes også personer uden et opholdssted den kommende nat.

OPERATIONEL DEFINITION

I den operationelle definition af, hvem der skal medregnes som hjemløse i undersøgelsen, afgrænser vi en række konkrete situationer, som vi definerer som hjemløshed. Personer, som har befundet sig i en eller flere af disse situationer i uge 6, 2009, indgår i kortlægningen. I tabel 2.1 følger de situationer, der er benyttet i kortlægningen af hjemløshed i Danmark i 2009. I rapportens øvrige tabeller benytter vi forkortede betegnelser for disse kategorier.

TABEL 2.1

Hjemløshedssituationer anvendt i den danske kortlægning i 2009.

Kategori	Hjemløshedssituation
1	Overnatter på gaden i trappeopgang, i et skur eller lignende
2	Overnatter på natvarmestue/værested med nødovernatning
3	Overnatter på akut/midlertidigt botilbud, som herberger og forsorgshjem
4	Opholder sig på hotel, vandrerhjem eller lignende pga. hjemløshed
5	Bor midlertidigt og uden kontrakt hos venner/bekendte eller familie
6	Bor i midlertidig udslusningsbolig eller lignende uden permanent kontrakt
7	Afsoner under kriminalforsorgen, skal løslades inden for 1 måned og mangler en boligløsning
8	Opholder sig på hospital/behandlingstilbud, skal udskrives inden for 1 måned og mangler boligløsning
9	Andet

I forhold til kortlægningen i 2007 er der foretaget flere ændringer i den operationelle definition.

Kategorien 'natvarmestue, værested med nødovernatning eller lignende' er ved kortlægningen i 2009 udskilt som en selvstændig kategori. Overnatning på natvarmestuer indgik i kortlægningen i 2007 i samme kategori som herberger og forsorgshjem. På natvarmestuerne er der modsat på § 110-boformerne ikke tilknyttet krav om brugerbetaling. Samtidig udgør natvarmestuerne en særskilt kategori i ETHOS-klassifikationen, hvor de figurerer som et lavtærskeltilbud om overnatning uden ophold i dagtimerne (night shelters).

I kategori 4 (hotel, vandrerhjem eller lignende) er ordlyden ændret til ikke at inkludere ophold på campingplads, der nu i kortlægningens personschema indgår under kategorien 'andet'.

I kategori 6 er ordlyden ændret til kun at omhandle ophold i midlertidig udslusningsbolig, mens ordet 'støttebolig' er udeladt. Der er

samtidig i vejledningen til kortlægningen beskrevet, at ophold i § 107-boformer efter serviceloven, ikke skal indgå i kortlægningen. Ved kortlægningen i 2007 var det overladt til de sociale tilbud og myndigheder at foretage et skøn over, om der var tale om udslusningstilbud af midlertidig karakter. Heller ikke personer, der bor på § 108-boformer, indgår i kortlægningen.⁴

Endelig er tidsgrænsen ved de to kategorier, der beskriver henholdsvis en forestående løsladelse fra Kriminalforsorgen, uden at der er en boligløsning, og en forestående udskrivning fra hospital eller behandlingssted, uden at der er en boligløsning, ændret fra 3 måneder til 1 måned. Det har vi valgt at gøre, fordi vi ved kortlægningen i 2007 blev opmærksomme på, at en boligløsning, navnlig under Kriminalforsorgen, ofte først falder på plads forholdsvist sent inden løsladelsen. Derudover blev vi gjort opmærksom på, at en betydelig del af afsoningerne er af kortere varighed, og at 3-måneders grænsen her betød en meget omfattende sags gennemgang for Kriminalforsorgen, og således gjorde det vanskeligt at gennemføre kortlægningen. Grænsen ved 1 måned er således både sat for ikke at overvurdere omfanget af hjemløshed efter en løsladelse og samtidig for at undgå en unødigt byrde for de medvirkende aktører.

I forhold til udskrivning fra hospitaler og behandlingssteder er der ligeledes benyttet en tidsgrænse på 1 måned inden udskrivning. Også her er der taget hensyn til byrden ved kortlægningens gennemførelse. Det kan dog anføres, at borgere principielt er hjemløse, hvis de opholder sig midlertidigt på et hospital/behandlingssted, som fx en psykiatrisk afdeling eller et behandlingssted for stofmisbrugere og ikke har en fast bolig uanset tidsperspektivet. Ved denne afgrænsning er der således også lagt vægt på kortlægningens praktiske gennemførlighed.

Der skal således gøres opmærksom på, at der også kan være en risiko for at undervurdere omfanget af hjemløsheden, i det tilfælde hvor personer ikke har en bolig, men opholder sig på et hospital eller behandlingstilbud, og hvor der er længere tid end 1 måned til udskrivningen.

I en dansk sammenhæng er begrebet 'funktionelt hjemløse' blevet anvendt til at betegne personer, som har egen bolig, som de ikke kan

4. § 110-boformer efter serviceloven er de tilbud, der tidligere blev benævnt herberger og forsorgshjem. § 107-boformer udgør midlertidige boformer fx bofællesskaber, opgangsfællesskaber mv., og § 108-boformer udgør længerevarende boformer som fx alternative plejehjem.

benytte på grund af sociale eller psykiske problemer. Ifølge serviceloven kan også denne gruppe benytte § 110-boformerne. I kortlægningen registreres også denne gruppe af 'funktionelt hjemløse' i det omfang, de sover på gaden eller overnatter på herberger, forsorgshjem, natvar-mestuer og lignende. Der er i personskeemaets baggrundsspørgsmål mulighed for at notere, om personen har egen bolig.

Der er i vejledningen til kortlægningen endvidere defineret en række konkrete afgrænsninger af personer, som ikke regnes som hjemløse (Vejledningen til kortlægningen er vedlagt i bilag 1). Det drejer sig om personer, der bor i fremlejet bolig, eller som bor varigt hos pårørende/slægtninge, personer i botilbud, der er beregnet til længerevarende ophold (fx alternative plejehjem og bofællesskaber), studerende, der søger tilflytning til anden by ved studiestart, unge, der ønsker at flytte hjemmefra, personer, der midlertidigt er uden bolig på grund af brand eller lignende, og personer, der opholder sig på et krisecenter på grund af vold i familien.

METODE

I dette kapitel gennemgår vi den metode, der er anvendt i kortlægningen. Vi beskriver undersøgelsesdesignet (indsamlingsmetoden) og de anvendte spørgeskemaer, ligesom vi foretager en vurdering af omfanget af dobbelttællinger og underestimering.

Undersøgelsen er gennemført i to trin. Først er alle de relevante sociale tilbud og lokale myndigheder, der indgår i kortlægningen, blevet identificeret. Derefter er de sociale tilbud og myndigheder, der har kontakt med og kendskab til hjemløse, blevet bedt om at udfylde et spørgeskema for hver person, som de har kontakt med eller kendskab til, og som i uge 6 befandt sig i en eller flere af de otte hjemløshedssituationer (jf. kapitel 2).

AFDÆKNING AF SOCIALE TILBUD OG LOKALE MYNDIGHEDER

Listen over de sociale tilbud og myndigheder, der har indgået i kortlægningen, er blevet udformet med udgangspunkt i de ca. 1.300 sociale tilbud og myndigheder, der indgik i kortlægningen i 2007. En liste over disse sociale tilbud og lokale myndigheder er blevet udsendt til de samme enheder, som stod på listen med henblik på at supplere listen med nye sociale tilbud og myndigheder (herunder afdelinger i kommunerne), som

ikke indgik på listen. Udsendelseslisten er herefter suppleret ud fra de indkomne besvarelser. Det har ført til en udsendelsesliste med 1.462 sociale tilbud og lokale myndigheder. De sociale tilbud er fx § 110-boformer (herberger og forsorgshjem) og sociale væresteder for socialt udsatte grupper. Der indgår også en række behandlingstilbud som misbrugscentre og psykiatriske behandlingstilbud. Endelig er materialet også sendt til kommunale myndigheder som socialafdelinger, jobcentre, og andre myndigheder som politiet, kriminalforsorgen og lignende

Efterfølgende har det vist sig, at en del enheder har videresendt materialet til yderligere enheder, og sammenlagt er materialet udsendt til 1.492 lokale enheder. Det viste sig dog samtidig, at 171 enheder meldte tilbage, at det var irrelevant for dem at deltage i kortlægningen. Det drejer sig fx om væresteder henvendt til andre målgrupper, beskyttede værksteder, tilbud, der ikke hørte under definitionen (fx § 107- og 108-boformer) mv. Samtidig indgik der 17 enheder, hvor materialet har haft en orienterende karakter, fx centralforvaltninger i de store byer, hovedkontorer for landsdækkende foreninger mv. Ved opgørelsen af svarprocenten har vi taget de enheder ud, som har meldt, at det var irrelevant for dem at deltage i undersøgelsen.

KORTLÆGNINGENS GENNEMFØRELSE

Efter at have afdækket, hvilke sociale tilbud og lokale myndigheder der skulle indgå i undersøgelsen, blev selve kortlægningen gennemført i uge 6, 2009.

Ved kortlægningen blev alle de relevante sociale tilbud og myndigheder bedt om at udfylde et to-siders spørgeskema for hver person, de er i kontakt med og har kendskab til, og som befandt sig i en hjemløshedssituation i uge 6, 2009. Dette spørgeskema benævner vi i det følgende som 'personskemaet' (se bilag 2). Der har både været mulighed for, at personalet har kunnet udfylde spørgeskemaet alene, og at den hjemløse har kunnet medvirke ved udfyldelsen af skemaet.

Der er indhentet relevante tilladelser til kortlægningens gennemførelse fra henholdsvis Datatilsynet og Sundhedsstyrelsen, jf. persondataloven og sundhedsloven.

Personskemaet indeholder oplysninger om, hvilken hjemløshedssituation personen befinder sig i, ligesom det indeholder oplys-

ninger om en række baggrundsforhold som køn, alder, hjemløshedens varighed, om personen har børn, etnisk baggrund, indkomstforhold, om personen har en psykisk eller fysisk sygdom og forhold omkring misbrug. Skemaet indeholder også oplysninger om, hvilke forhold der vurderes at være de væsentligste årsager til, at personen befinder sig i en hjemløshedssituation, fx misbrug, psykisk sygdom, økonomiske problemer, udsættelse fra boligen, boligmangel i hjemkommunen mv. Endelig indeholder det oplysninger om, hvilke sociale og behandlingsmæssige indsatser personen modtager, fx om personen er i psykiatrisk behandling eller misbrugsbehandling, eller om personen er skrevet op til en bolig eller en social boform.

Opgørelserne af de hjemløse fordelt på hjemløshedssituationer beror således på et spørgsmål i personskeemaet om, hvilken hjemløshedssituation personen befinder sig i.

Ud over personskeemaet er de sociale tilbud og myndigheder også blevet bedt om at indsende ét såkaldt organisationsskema (se bilag 3) for hver enkelt enhed, hvor det samlede antal indsendte skemaer har kunnet anføres, ligesom det også har kunnet anføres, hvis der ikke har været kontakt med eller kendskab til personer, der befinder sig i en hjemløshedssituation, eller hvis det ikke har været muligt at deltage i undersøgelsen.

Efter indsendelsesfristen er der sendt et rykkerbrev til de tilbud, der ikke havde indsendt en besvarelse. Efterfølgende er de tilbud, som ikke har sendt en besvarelse, forsøgt ringet op, men der er en del tilbud, som der ikke er opnået telefonisk kontakt med. Hovedparten af de tilbud, der telefonisk blev opnået kontakt med, oplyste, at de ikke havde haft kontakt med hjemløse i optællingsugen, men enkelte tilbud oplyste, at de ikke havde haft mulighed for at deltage i undersøgelsen fx på grund af mangel på ressourcer eller af hensyn til brugernes anonymitet.

SVARPROCENT

Undersøgelsens svarprocent er et udtryk for, hvor stor en andel af de relevante sociale tilbud og myndigheder der har indgået i undersøgelsen. Opgørelsen af en svarprocent kompliceres dog af, at materialet i en del tilfælde lokalt er videresendt til andre lokale enheder, og at en del enheder har indsendt besvarelser koordineret med andre lokale enheder.

I alt 1.308 lokale enheder indgår i opgørelsen af undersøgelsens svarprocent. Heraf har 1.082 svaret, og den samlede svarprocent er således 82,7 pct. Af dem har 499 tilbud haft kontakt med hjemløse og indsendt skemaer, mens 481 tilbud har svaret, at de ikke har haft kontakt med eller kendskab til hjemløse i optællingsugen. 102 tilbud har videregivet materialet til andre lokale enheder eller indsendt besvarelser gennem andre tilbud.

De tilbud, som har oplyst (i svarskemaet eller telefonisk), at de ikke har haft mulighed for at deltage i tællingen, er blevet regnet som ubesvaret, dvs. i kategorien 'har ikke svaret'. I alt har 226 enheder ikke deltaget i undersøgelsen.

En samlet opgørelse af svarprocenterne for de enkelte typer af tilbud er opgjort i tabel 3.1. Her er indregnet de 102 tilbud, der oplyser at have videresendt materialet og/eller fremsendt besvarelser til andre enheder.

Den samlede svarprocent er på 83 pct. Svarprocenten er dermed faldet lidt, da den var på 89 pct. i 2007. Det skal dog i den forbindelse tages i betragtning, at der er indgået ca. 70 flere enheder i kortlægningen i 2009. Særligt indgik jobcentre kun i et mindre omfang ved tællingen i 2007, mens alle jobcentre har fået tilsendt materialet ved kortlægningen i 2009. Det er blandt jobcentre, at vi finder den laveste svarprocent på 62 pct.

På trods af faldet i svarprocenten er en svarprocent på 83 pct. en høj svarprocent, der samlet set kan karakteriseres som værende meget tilfredsstillende. Ved den seneste norske kortlægning af hjemløshed, der blev gennemført i et udvalg af norske kommuner, opnåedes til sammenligning en svarprocent på 53 pct. (Dyb & Johannesen, 2009).

TABEL 3.1

Svarprocenter fordelt efter typer af sociale tilbud og myndigheder.
Procent og antal.

Type af tilbud	Har svaret	Har ikke svaret/kan ikke/vil ikke deltage	I alt procent	I alt antal
Boformer	98	2	100	62
Øvrige botilbud	79	21	100	33
Værested, varместue	82	18	100	275
Alkohol/stofbehandling	74	26	100	183
Rådgivning	72	28	100	43
Psykatri/skadestue	88	12	100	247
Kommunale enheder	97	3	100	162
Jobcentre	62	38	100	102
Anden myndighed	81	19	100	108
Øvrige sociale tilbud/andet	82	18	100	93
Alle	83	17	100	1.308

Navnlig er der en meget høj svarprocent fra boformer på hjemløseområdet og fra de kommunale enheder, hvor henholdsvis 98 pct. og 97 pct. har medvirket. Det er de to typer af aktører, der generelt bidrager med hovedparten af indberetningerne. Ud fra mønstret ved de telefoniske henvendelser til tilbud, der ikke har deltaget i kortlægningen, må det endvidere antages, at hovedparten af de tilbud, der ikke har deltaget i kortlægningen, ikke har haft kontakt med eller kendskab til hjemløse i optællingsugen, og at en del af disse tilbud har undladt at indsende det såkaldte organisationskema med oplysning om, at tilbuddet ikke havde haft kontakt med hjemløse i optællingsugen.

Særligt i tre øvrige kategorier er der sket et fald i svarprocenten. Det gælder 'væresteder/varместuer', 'alkohol-/stofbehandling' og 'andre myndigheder', der fx dækker over Kriminalforsorgen, politi og arresthuse. På væresteder og varместuer er svarprocenten faldet fra 87 pct. til 82 pct. På tilbagemeldinger fra væresteder og varместuer oplyses det i nogle tilfælde, at det ikke har været muligt at deltage i kortlægningen på grund af vanskeligheder ved at afse ressourcer til kortlægningens gennemførelse i optællingsugen. På andre væresteder og varместuer gives der udtryk for, at en del brugere ikke ønsker at besvare spørgeskemaerne, eller at man ikke ønsker, at kontakten med brugerne fokuserer på andet end at yde omsorg og støtte til brugerne. Det har betydet, at nogle væresteder og varместuer har besluttet ikke at indgå i tællingen.

På tilbud inden for alkohol- og stofbehandlingsområdet er svarprocenten faldet fra 88 pct. til 74 pct. En mulig forklaring på dette fald kan være, at der generelt er en betydelig dokumentationsbyrde inden for navnlig stofbehandlingsområdet, hvor der lokalt kan være sket en nedprioritering af udfyldelsen af besvarelsenerne.

Også i kategorien 'anden myndighed' er der sket et fald i svarprocenten fra 92 pct. til 81 pct. Her er der navnlig tale om tilbud inden for politi, kriminalforsorg og arresthuse, hvor det må antages, at også prioriterings hensyn mellem forskellige administrative opgaver kan spille en rolle.

Da en del tilbud går på tværs af kommuner, har vi ikke beregnet svarprocenter for de enkelte kommuner, men hvis vi kigger særskilt på tilbud, der er beliggende i de største bykommuner, er svarprocenten lidt lavere i København med 78 pct., mod 81 pct. i Århus, 88 pct. i Odense og 91 pct. i Aalborg.

Den lidt lavere svarprocent betyder, at der skal tages et generelt forbehold for, at ændringer i niveauet for hjemløsheden kan skyldes manglende indberetninger, men omvendt betyder det forhold, at langt hovedparten af de væsentligste aktører på området – boformer, kommuner og hovedparten af de sociale væresteder – har deltaget i kortlægningen, at usikkerheden på tallene ikke er af et væsentligt større omfang end ved den første kortlægning i 2007.

KONTROL FOR DOBBELTTÆLLINGER

Der er i alt udfyldt 5.932 personskemaer. Da samme person kan have været i kontakt med flere forskellige sociale tilbud og lokale myndigheder, er der blandt de indkomne skemaer mulighed for, at der kan være udfyldt to eller flere skemaer for den samme person. En kontrol for dobbeltregistreringer er gennemført ved brug af oplysninger om cpr-numre, fødselsår og initialer i det omfang, disse oplysninger fremgår af personskemaet.

934 skemaer er identificeret som dobbeltregistreringer af den samme person. Når der er udfyldt flere skemaer for den samme person, har vi generelt prioriteret at benytte oplysningerne i de skemaer, som personen selv har været med til at udfylde. Dernæst har vi anvendt de skemaer, der har de mest fyldestgørende oplysninger, og skemaer fra

sociale tilbud, hvor personen overnatter eller er i behandling, hvor vi må antage, at personalet har det bedste kendskab til personens aktuelle situation.

For ca. 600 personer er der ikke tilstrækkelig information til at afgøre, om der kan være tale om dobbelttællinger. For de 120 personer er der hverken oplyst initialer eller dele af cpr-nummeret, mens der for de resterende kun foreligger initialer. Der er her foretaget en sammenligning på baggrund af initialer samt oplysninger om alder, køn og geografiske oplysninger. Enkelte personer er på den baggrund blevet identificeret som dobbeltregistreringer. De ca. 600 personer er inkluderet i tællingens opgørelser ud fra en antagelse om, at andelen af dobbeltregistreringer næppe er væsentligt højere for denne gruppe end for de øvrige registreringer, og at langt hovedparten således må antages at være unikke datainddivider.

Der er desuden for de enkelte variabler der indgår i undersøgelsen et internt bortfald, i det omfang svarpersonerne har svaret 'ved ikke' på de enkelte spørgsmål.

OMFANGET AF UNDERESTIMERING

Der er i undersøgelsen en risiko for, at personer, som befinder sig i en hjemløshedssituation, ikke indgår i opgørelserne, hvis de ikke er i kontakt med det sociale system, eller hvis de sociale tilbud, de benytter, ikke har deltaget i undersøgelsen. Omvendt er der også en risiko for, at en person kan være talt med mere end én gang, om end kontrollen for dobbelttællinger generelt reducerer sidstnævnte risiko betydeligt.

På den baggrund er der således en generel usikkerhed forbundet med undersøgelsens opgørelser. Vi antager, at der er et vist 'mørketal' forbundet med opgørelserne. Det drejer sig navnlig om personer, der ikke er i kontakt med det sociale system, eller som af andre grunde ikke er blevet registreret i kortlægningen.

Det er navnlig i kategorierne af gadesovere og personer som overnatter hos familie og venner, at der kan være en underrapportering i det omfang personer, der befinder sig i disse situationer, ikke er i kontakt med sociale tilbud. Det skal således understreges, at antallet af hjemløse, der opgøres i kortlægningen, generelt må betragtes som et minimumstal. Det må dog samtidig antages, at langt hovedparten af de personer, der

opholder sig i en hjemløshedssituation, rent faktisk er i kontakt med det sociale system, både i forbindelse med udbetaling af overførselsindkomst, og i forbindelse med sociale serviceydelse, herunder på § 110-boformerne, og at langt hovedparten heraf indgår i kortlægningen. I nærværende kortlægning har vi registreret ca. 5.000 personer, der befandt sig i en hjemløshedssituation i uge 6, 2009. Et forsigtigt skøn er, at det reelle antal personer, der på et givent tidspunkt befinder sig i en hjemløshedssituation, på landsplan udgør mellem 5.000 og 6.000 personer.

Kortlægningen giver et øjebliksbillede af hjemløsheden i optællingsugen. Der er således tale om en såkaldt stock-opgørelse og ikke om en flow-opgørelse over en længere periode. Den årlige statistik på § 110-boformerne understreger, at der er en væsentlig forskel på stock-opgørelser og flow-opgørelser, idet der på årsbasis er godt tre gange så mange individer, der benytter § 110-boformerne, end der er indskrevet på boformerne på et givet tidspunkt. Det afspejler, at der i løbet af et år er et væsentligt højere antal personer, der bliver berørt af hjemløshed, end antallet, der på et givet tidspunkt befinder sig i en hjemløshedssituation. I den årlige statistik for brug af § 110-boformerne konkluderer Den sociale Ankestyrelse således, at der på et givent tidspunkt er ca. 2.000 personer indskrevet på boformerne, men at der på årsbasis er ca. 7.000 personer, der benytter boformerne (Ankestyrelsen, 2009).

Da § 110-boformer udgør den største af de otte hjemløshedssituationer, giver oplysningerne om forholdet mellem antallet af indskrevne på et givent tidspunkt og årstallet mulighed for at foretage et forsigtigt skøn over det samlede omfang af hjemløsheden på årsbasis. Her må det antages, at også en betydelig del af gadesoverne, brugere af natvarmestuer og personer, som overnatter hos familie og venner, i løbet af 1 år også vil benytte § 110-boformerne, og der bør således anvendes en lavere omregningsfaktor ved omregning af det samlede antal hjemløse fra kortlægningsugen til et tal på årsbasis. På den baggrund skønner vi, at mellem 11.000 og 13.000 personer på årsbasis berøres af hjemløshed i Danmark. Dette skøn er baseret på en samlet omregningsfaktor på 2,4 mellem det øjebliksbillede som kortlægningen giver, og antallet af hjemløse på årsbasis, hvortil er lagt en usikkerhed på 1000 personer til hver side. Dette tal er uændret i forhold til kortlægningen i 2007.

HJEMLØSHEDENS OMFANG

I dette kapitel gennemgår vi omfanget af hjemløsheden fordelt på de otte situationer, der indgår i kortlægningens definition af hjemløshed. Vi ser her også på udviklingen sammenholdt med kortlægningen i 2007. I det efterfølgende kapitel ser vi på, hvordan hjemløsheden fordeler sig på en række demografiske faktorer. Først i kapitel 6 ser vi på, hvordan hjemløsheden fordeler sig mellem forskellige geografiske områder og på udviklingen i de enkelte områder.

HJEMLØSHEDENS OMFANG PÅ LANDSPLAN

Sammenlagt har vi registreret 4.998 personer, som befandt sig i en (eller flere) af de otte hjemløshedssituationer i uge 6, 2009. Det svarer til ca. 0,1 pct. af den danske befolkning. Tallet svarer således til, at 1 ud af 1.100 danskere i optællingsugen var hjemløse og blev optalt i undersøgelsen. Det samlede antal personer fordelt på hjemløshedssituationer er gengivet i tabel 4.1.

TABEL 4.1

Hjemløse fordelt efter hjemløshedssituation. Antal og procent.

Bosituation	Antal personer	Procent af alle hjemløse
Gaden	506	10
Natvarmestue	355	7
Herberg	1.952	39
Hotel	88	2
Familie/venner	1.086	22
Udslusning	164	3
Kriminalforsorgen	86	2
Hospital	172	3
Andet	316	6
Uoplyst	273	6
I alt	4.998	100

Anm: Kategorierne i tabellen referer til hjemløshedssituationerne opgjort i tabel 2.1. Desuden indgår kategorien uoplyst hjemløshedssituation. Der er i denne og de følgende tabeller benyttet forkortelser for de enkelte situationer defineret i tabel 2.1.

Det er 10 pct. af de hjemløse, svarende til 506 personer, som i løbet af tælleugen har overnattet på gaden, i en trappeopgang eller lignende. En del af gadesoverne har i ugens løb også benyttet andre overnatningsformer. 172 af gadesoverne har i ugens løb også benyttet natvarmestuer, og 79 har benyttet herberger og forsorgshjem. Der er 127 gadesovere, der angiver også at have overnattet hos familie og venner i kortlægningsugen. 221 af gadesoverne angives ikke at have benyttet andre overnatningsformer end gaden.

Det kan bemærkes, at der således er en forholdsvis lav del af gadesoverne, der også benytter herberger og forsorgshjem, mens gadesoverne i højere grad benytter natvarmestuerne eller overnatter tilfældigt hos familie, venner og bekendte, hvor det kan antages, at en del overnatter hos bekendte i misbrugsmiljøer.

7 pct., svarende til 355 personer, har overnattet på natvarmestuer, dvs. akutte tilbud om nødovernatning. Af disse er det kun 54 personer, der samtidig angiver at have overnattet på herberger og forsorgshjem, og 50 personer, der har overnattet hos familie og venner.

39 pct. af de hjemløse har overnattet på herberger og forsorgshjem, svarende til 1.952 personer. Her finder vi først og fremmest § 110-boformerne, som således er den overnatningsform, som flest af de hjemløse benytter ifølge opgørelsen. I løbet af ugen er det dog som nævnt et lidt højere antal, der har benyttet boformerne, da personer, som samtidig

har angivet at have overnattet på gaden eller benyttet natvarmestuer, er opgjort i disse kategorier.

Kun en meget lille del på 2 pct. overnatter på hotel, vandrerhjem eller lignende på grund af hjemløshed.

Den næststørste gruppe er de, som overnatter hos familie eller venner. Der er således 22 pct. af de hjemløse, svarende til 1.086 personer, som overnatter hos familie eller venner. Her skal det understreges, at det er de personer, der samtidig er kendskab til i kommunerne og i de sociale tilbud, der indgår i opgørelsen, og der må derfor antages at være et mørketal af personer, som ikke er i kontakt med sociale tilbud og/eller myndigheder.

3 pct. af de hjemløse befinder sig i udslusningstilbud, hvor de kommunale § 107-boformer som tidligere nævnt ikke er medregnet. Det må således antages, at det navnlig er personer i udslusningstilbud i tilknytning til § 110-boformerne, der indgår i opgørelsen.

2 pct. af de hjemløse befinder sig under Kriminalforsorgen, hvor der er under 1 måned til løsladelsen, uden at der er fundet en boligløsning. Tilsvarende er det 3 pct. af de hjemløse, svarende til 172 personer, der befinder sig på et hospital eller behandlingssted, hvor der er mindre end 1 måned til udskrivning, uden at der er fundet en boligløsning. Her skal det påpeges, at der herudover også kan være personer uden egen bolig, der er indskrevet på hospitaler eller behandlingstilbud, men hvor der er mere end 1 måned til en forventet udskrivning.

Endelig er 6 pct. af de hjemløse opgjort under kategorien 'andet', svarende til 316 personer, og 273 personer er opgjort i kategorien 'uoplyst'. Ved en del af de personer, der er opgjort i kategorien 'andet', er det anført, at personen overnatter i kolonihavehuse eller campingvogne. Nogle få opholder sig på en båd. En del er opgjort til at opholde sig i midlertidige 'nødboliger' uden lejekontrakt. Endelig indgår der i denne restkategori en række personer, der har egen bolig, men ikke kan opholde sig i den, dvs. de såkaldt funktionelt hjemløse.

SAMMENLIGNING MELLEM 2007 OG 2009

I tabel 4.2 har vi sammenstillet fordelingen på boligsituationer i uge 6, 2009 med fordelingen for uge 6, 2007. Tallene udgør et øjebliksbillede af

omfanget af hjemløsheden i disse uger og udgør således ikke et tal for, hvor mange der har været hjemløse i årets løb.

TABEL 4.2

Hjemløse fordelt efter hjemløshedssituation. Antal.

Bosituation	Uge 6, 2007	Uge 6, 2009
1 Gaden	552	506
2 Natvarmestue	-	355
3 Herberg	2.269	1.952
4 Hotel	110	88
5 Familie/venner	1.025	1.086
6 Udslusning	355	164
7 Kriminalforsorgen	219	86
8 Hospital	223	172
9 Andet	165	316
10 Uoplyst	335	273
I alt	5.253	4.998

Det lidt lavere samlede tal for 2009 på 4.998 personer i forhold til det samlede tal for 2007 på 5.253 personer, kan først og fremmest tilskrives de justeringer af definitionen, der er foretaget mellem de to kortlægninger.

Der er opgjort lidt færre gadesovere i 2009 end i 2007. I 2007 var tallet 552, mens det i 2009 var faldet til 506. Her skal det bemærkes, at der er flere væresteder og varmestuer, navnlig i København, der ikke har deltaget i 2009-tællingen, og at der derfor er en vis usikkerhed om tallet. Det må på den baggrund antages, at antallet af gadesovere er på et nogenlunde uændret niveau sammenlignet med 2007.

Kategorien 'natvarmestuer' indgik i 2007-kortlægningen sammen med herberger og forsorgshjem. Sammenlagt er der 2.307 personer i disse to kategorier i 2009-kortlægningen, mens der er 2.269 personer i 2007-kortlægningen. Antallet af hjemløse inden for disse kategorier ligger således på et uændret niveau.

Antallet i kategorien 'hoteller og vandrerhjem' er lidt mindre i 2009 end i 2007. Tallet er således faldet fra 110 til 88. Det kan skyldes, at ophold i campingvogn ikke længere indgår i denne kategori, men nu er opgjort under kategorien 'andet'.

Antallet af personer, der overnatter hos familie og venner, er også næsten uændret med 1.086 personer i 2009 mod 1.025 i 2007.

Det er i kategorierne 'udslusningstilbud', 'løsladelse fra Kriminalforsorgen' og 'udskrivning fra hospital/behandlingssted', at vi finder de største ændringer, der generelt må tilskrives de justeringer af definitionerne, der er foretaget.

Faldet fra 355 personer i udslusningstilbud i 2007 til 164 i 2009 må antages primært at skyldes, at § 107-boformerne ikke indgår i 2009-kortlægningen. Det skyldes som tidligere nævnt, at der her er tale om kommunale botilbud, der i lovgivningen er defineret som midlertidige tilbud, men som i en del tilfælde må antages at have en længerevarende karakter. Det skal dog bemærkes, at der er flere §110-boformer, der har §-107-pladser tilknyttet. Disse indgår således ikke i opgørelsen.

For kategorien løsladelse fra 'Kriminalforsorgen uden en bolig-løsning' er der registreret et fald fra 219 til 86 personer. Det må tilskrives, at tidsgrænsen her er sat ned fra 3 måneder inden løsladelse til 1 måned inden løsladelse. Faldet er ikke ligeså stort, når det gælder udskrivning fra hospital/behandlingssted, hvor der er registreret 172 personer i 2009 mod 223 i 2007.

Endelig kan det bemærkes, at flere er registreret under kategorien 'andet', hvor der ikke kan peges på nogen særlig tendens bag denne stigning.

Ser vi på kategorierne 1-5, hvor der ikke er foretaget ændringer i definitionerne, dvs. gadesovere, de, der overnatter på natvarmestuer, herberger, hotel eller hos familie/venner, er dette tal stort set uændret mellem de to kortlægninger, med 3.956 personer i 2007 og 3.987 personer i 2009. På den baggrund kan vi konkludere, at omfanget af hjemløshed ifølge de to kortlægninger på landsplan er uændret mellem 2007 og 2009.

Som vi skal se i kapitel 5, er der imidlertid sket en del forskydninger i antallet af hjemløse mellem de store bykommuner, hvor der er registreret både stigninger og fald i en del områder.

DEMOGRAFISK PROFIL

I dette kapitel tegner vi en demografisk profil af de hjemløse i forhold til køn, alder, om personen har børn, og hvilket indkomstgrundlag personen har.

KØN

Hovedparten af de, der befinder sig i en hjemløshedssituation, er mænd. 78 pct. er således mænd, mens kun 22 pct. er kvinder. I 2007 var andelen af kvinder 20 pct. Særligt blandt dem, som overnatter på gaden eller på en natvarmestue, er langt hovedparten mænd, med henholdsvis 86 pct. og 83 pct. Andelen af kvinder blandt gadesoverne er steget fra 10 pct. til 14 pct. fra 2007 til 2009.

TABEL 5.1

Hjemløse fordelt på efter køn, særskilt for hjemløshedssituation.

Procent og antal.

Hjemløshedssituation	Mænd	Kvinder	I alt procent	I alt antal
Gaden	86	14	100	501
Natvarmestue	83	17	100	350
Herberg	80	20	100	1938
Hotel	72	28	100	88
Familie/venner	76	24	100	1084
Udslusning	86	14	100	163
Kriminalforsorg	94	6	100	86
Hospital	70	30	100	172
Andet	58	43	100	313
Uoplyst	82	18	100	258
I alt	78	22	100	4.953

Anm.: Internt bortfald: 45

ALDER

Hovedparten af dem, der befinder sig i en hjemløshedssituation, er yngre eller midaldrende, mens der er forholdsvis få ældre hjemløse. Tabel 5.2 viser aldersfordelingen inden for hver hjemløshedssituation. Tabel 5.3 viser samme opgørelse, men hvor fordelingen på hjemløshedssituationer er procentueret inden for hver aldersgruppe, så man kan se, i hvilken situation de hjemløse inden for hver aldersgruppe befinder sig.

4 pct. af dem, som befinder sig i en hjemløshedssituation, er børn, dvs. under 18 år. Det svarer til 200 personer. Langt hovedparten opholder sig sammen med deres hjemløse forældre – og navnlig sammen med en hjemløs mor – enten på de såkaldte familieinstitutioner, henvendt til denne målgruppe, eller i forskellige former for nødboliger, henvendt til hjemløse familier. Det kan særligt bemærkes, at der stort set ikke forekommer gadehjemløshed blandt børn i Danmark, idet kun én person under 18 år har overnattet på gaden ifølge opgørelsen. Vi vil i det efterfølgende afsnit nærmere belyse forhold omkring de hjemløses børn.

TABEL 5.2

Hjemløse fordelt efter aldersgrupper, særskilt for hjemløshedssituation. Procent og antal.

	≤17 år	18-24 år	25-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	≥ 60 år	I alt	I alt antal
Gaden	0,2	8	11	28	31	15	6	100	468
Natvarmestue	0,3	6	11	31	30	17	5	100	329
Herberg	6	8	7	23	31	20	6	100	1.940
Hotel	0	16	9	21	39	9	7	100	88
Familie/venner	2	25	16	27	24	7	1	100	1.073
Udslusning	1	15	7	20	34	17	7	100	164
Kriminalforsorg	0	26	14	28	27	4	1	100	85
Hospital	1	17	12	26	19	17	9	100	170
Andet	19	9	7	24	20	17	5	100	312
Uoplyst	4	16	10	24	24	14	7	100	251
I alt procent	4	13	10	25	28	15	5	100	4.880

Anm.: Internt bortfald: 118

TABEL 5.3

Hjemløse fordelt efter hjemløshedssituation, særskilt for aldersgrupper. Procent og antal

	≤17 år	18-24 år	25-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	≥ 60 år
Gaden	0,5	6	10	11	11	10	13
Natvarmestue	0,5	3	7	8	7	8	7
Herberg	56	24	28	36	44	52	50
Hotel	0	2	2	2	3	1	3
Familie/venner	8	43	34	24	19	10	3
Udslusning	0,5	4	2	3	4	4	5
Kriminalforsorg	0	4	2	2	2	0	0,4
Hospital	0,5	4	4	4	2	4	6
Andet	29	5	4	6	5	7	6
Uoplyst	5,5	7	5	5	5	5	7
I alt procent	100	100	100	100	100	100	100
I alt antal	200	633	490	1.221	1.357	744	235

Anm.: n = 4.880, internt bortfald: 118

23 pct. af de hjemløse er mellem 18 og 29 år. Det er nogenlunde uændret i forhold til 2007-kortlægningen, hvor denne andel var 24 pct. 13 pct.

er mellem 18 og 24 år, og 10 pct. er mellem 25 og 29 år. Ser vi på de 18-24-årige, opholder 24 pct. i denne aldersgruppe sig på herberger og forsorghjem. Den største gruppe blandt de unge hjemløse overnatter hos familie og venner. 43 pct. af de hjemløse 18-24-årige overnatter således hos venner og familie. 6 pct. af de 18-24-årige har overnattet på gaden, svarende til 35 personer. 8 pct. af alle gadesovere er således unge mellem 18 og 24 år, og yderligere 11 pct. er mellem 25 og 29 år.

Det er i aldersgrupperne mellem 30 og 49 år, at vi finder den største gruppe af hjemløse. 53 pct. af alle hjemløse tilhører disse aldersgrupper. Hovedparten opholder sig på herberger og forsorghjem, mens en lidt lavere andel overnatter hos familie og venner. Det er også i disse aldersgrupper, at vi finder hovedparten af gadesoverne og de, som benytter natvarmestuerne. 59 pct. af alle gadesovere er således mellem 30 og 49 år.

15 pct. af de hjemløse er mellem 50 og 59 år, mens det er relativt få af de hjemløse, der er over 60 år (5 pct.). Den lavere andel af ældre hjemløse kan afspejle, at der generelt er en høj dødelighed i hjemløsegruppen, og at mange hjemløse derfor dør tidligere end gennemsnitsbefolkningen. Samtidig kan der være en tendens til, at de ældre socialt udsatte i højere grad opfanges af det sociale system. Her kan det særligt bemærkes, at der gennem de senere år er oprettet en del såkaldte alternative plejehjemspladser til målgruppen af ældre hjemløse, der ofte forholdt sig tidligt – fra 50-års-alderen og opefter – udvikler egentlige plejebehov navnlig efter et langvarigt misbrug.

Det er endvidere karakteristisk for de ældre hjemløse, at meget få i denne gruppe overnatter hos familie og venner. Det gælder allerede fra 50-års-alderen og opefter. Hovedparten af de 50-59-årige og dem på 60 år og derover overnatter således på herberger, på natvarmestuer eller på gaden.

INDKOMSTGRUNDLAG

Det er en meget lille andel af dem, der befinder sig i en hjemløshedssituation, der har en tilknytning til arbejdsmarkedet. Kun 5 pct. af de hjemløse har en lønindkomst. Den lave grad af tilknytning til arbejdsmarkedet afspejles også af, at kun 3 pct. modtager arbejdsløshedsdagpenge.

Langt hovedparten af dem, der befinder sig i en hjemløshedssituation, modtager enten kontanthjælp eller førtidspension. 60 pct. modtager kontanthjælp, og 23 pct. modtager førtidspension.

Andelen af førtidspensionister er naturligt nok lavest blandt de yngre hjemløse, men allerede blandt de hjemløse 25-29-årige er 9 pct. førtidspensionister, og blandt de 30-39-årige er 17 pct. førtidspensionister. Blandt de 50-59-årige er 45 pct. førtidspensionister. Det er derimod en meget lav andel, der modtager folkepension, hvilket afspejler den lave andel af ældre blandt de hjemløse. Det er desuden en meget lille andel på 1 pct., der modtager starthjælp.⁵

TABEL 5.4

De hjemløse fordelt efter indkomstgrundlag, særskilt for hjemløshedssituation. Procent.

	Løn	Dagpenge	Kontanthjælp	Starthjælp	Førtidspension	Folkepension	Andet	Ingen indtægt
Gaden	1	2	60	1	24	2	3	10
Natvarmestue	1	1	51	2	30	3	2	11
Herberg	6	3	60	2	23	2	4	1
Hotel	4	4	60	10	20	2	1	1
Familie/venner	4	3	71	1	14	<1	4	5
Udslusning	4	2	54	0	33	2	6	1
Kriminalforsorg	4	3	49	0	18	0	10	21
Hospital	2	3	42	1	45	2	4	3
Andet	12	3	43	2	29	2	6	4
Uoplyst	5	1	59	1	27	4	3	3
I alt	5	3	60	1	23	2	4	4

Anm.: n = 4.431. Internt bortfald: 367

4 pct. af de hjemløse angives ikke at have nogen officiel indkomst. Denne andel er højest blandt dem, der overnatter på gaden med 10 pct. og dem, som har benyttet natvarmestuer med 11 pct. samt forventeligt blandt dem, der afventer en løsladelse fra Kriminalforsorgen, med 21 pct.

5. Starthjælp er en overførselsindkomst, der under visse betingelser gives til personer uden arbejdsindkomst, der har opholdt sig i Danmark i mindre end 7 af de seneste 8 år.

TABEL 5.5

De hjemløse fordelt efter indkomstgrundlag, særskilt for aldersgrupper. Procent.

	Løn	Dagpenge	Kontanthjælp	Starthjælp	Førtidspension	Folkepension	Andet	Ingen indtægt
18-24 år	5	2	80	2	2	0	6	6
25-29 år	5	3	75	2	9	0	4	4
30-39 år	6	2	68	1	17	0	3	4
40-49 år	5	3	56	1	29	0	4	3
50-59 år	4	3	40	2	45	0	4	4
≥ 60 år	2	2	23	1	37	27	4	6
I alt	5	3	60	1	23	2	4	4

Anm.: n = 4.384. Internt bortfald: 414

DE HJEMLØSES BØRN

4 pct. af de personer, som i uge 6 befandt sig i en hjemløshedssituation, var børn, dvs. under 18 år. Det svarer til 200 personer mellem 0 og 17 år, som er registreret på selvstændige personskemaer, og således er angivet at befinde sig i en hjemløshedssituation. For 182 af de hjemløse børn, er det angivet, at de opholder sig på sociale tilbud sammen deres forældre. Der er indberettet én person mellem 0 og 17 år, der har overnattet på gaden, og én hjemløs person under 18 år har opholdt sig på en natvarmestue sammen med en hjemløs forælder. Hovedparten af de børn, der er registreret som hjemløse i kortlægningen, opholder sig på sociale tilbud sammen med deres forældre. Heraf opholder de fleste sig sammen med deres mødre på de såkaldte familieinstitutioner, hvor moderen er indskrevet på grund af hjemløshed. Der må i en del tilfælde antages at være tale om visiterede ophold. Der er også en gruppe af 0-17-årige, der opholder sig sammen med en forælder i forskellige former for nødboliger uden permanent kontrakt. 11 hjemløse 0-17-årige er oplyst at overnatte hos familie og venner sammen med en forælder.

For 10 af de hjemløse børn er det angivet, at de ikke opholder sig sammen med deres forældre. Heraf oplyses tre personer at opholde sig alene på herberger og forsorgshjem, og tre at overnatte hos familie eller venner.

Der er i spørgeskemaet også spurgt, om de hjemløse har mindreårige børn, og om de har henholdsvis daglig omsorg eller delt samværsret for disse børn (tabel 5.6 og 5.7). Det bør bemærkes, at der ikke er spurgt om voksne børn, og at tallene særligt for de ældre aldersgrupper ikke viser, om de hjemløse måtte have voksne børn.

Det er navnlig de hjemløse kvinder, der har daglig omsorg for børn. 19 pct. af de hjemløse kvinder og 32 pct. af de 25-29-årige hjemløse kvinder har daglig omsorg for børn. Der er derimod kun 2 pct. af de hjemløse mænd, der har daglig omsorg for børn, og kun 3 pct. blandt de 30-39-årige mænd. Det bør dog ikke overses, at 23 pct. af de hjemløse mænd og 19 pct. af de 30-39-årige hjemløse mænd har delt omsorg eller samværsret med deres børn, og at 13 pct. af de hjemløse mænd har mindreårige børn, men har ikke samværsret.

TABEL 5.6

De hjemløse mænd fordelt efter, om de har mindreårige børn, herunder daglig omsorg og delt samværsret, særskilt for aldersgrupper. Procent og antal.

	Har daglig omsorg for børn	Har delt omsorg/samværsret	Har børn men har ikke omsorg/samværsret	Andet	Har ikke børn	Procent	Antal
18-24 år	1	4	3	1	91	100	382
25-29 år	2	12	8	2	76	100	323
30-39 år	3	19	17	3	58	100	788
40-49 år	1	17	17	5	60	100	867
50-59 år	1	7	10	3	80	100	497
≥ 60 år	1	4	9	1	85	100	155
I alt	2	13	13	4	70	100	3.012

Anm.: Internt bortfald: 696

Flest hjemløse kvinder har mindreårige børn blandt de 30-39-årige, idet 59 pct. af de hjemløse kvinder i denne aldersgruppe har mindreårige børn. 26 pct. har daglig omsorg med deres børn i denne aldersgruppe. 9 pct. af de hjemløse kvinder angives at have delt omsorg/samværsret, og 10 pct. har børn, men har ikke samværsret.

Tallene understreger, at en betydelig del af de hjemløse er forældre. Der kan rettes en særlig opmærksomhed mod vanskeligheden ved at

varetage en forælderrolle og skabe en ramme om samværet med børnene, når den voksne befinder sig i en hjemløshedssituation.

TABEL 5.7

De hjemløse kvinder fordelt efter, om de har børn, herunder daglig omsorg og delt samværsret, særskilt for aldersgrupper. Procent og antal.

	Har daglig omsorg for børn	Har delt omsorg/ Samværsret	Har børn, men har ikke omsorg/ samværsret	Andet	Har ikke børn	Procent	Antal
18-24 år	20	5	1	3	72	100	190
25-29 år	32	11	5	7	44	100	94
30-39 år	26	16	15	2	41	100	220
40-49 år	16	9	19	4	52	100	212
50-59 år	5	1	4	2	88	100	103
≥ 60 år	0	0	0	0	100	100	39
I alt	19	9	10	3	59	100	855

Anm.: Internt bortfald: 98

GEOGRAFISK FORDELING

I dette kapitel ser vi på, hvordan hjemløsheden fordeles sig mellem de forskellige byer, kommuner og regioner. Vi ser også på, hvilke forskydninger, der er sket i hjemløsheden mellem de forskellige områder siden den første kortlægning i 2007.

FORDELING PÅ BYER

Tabel 6.1 viser antallet af hjemløse fordelt på de store byer samt på de mellemstore og mindre provinsbyer. Ved opgørelsen af de hjemløses geografiske fordeling er det muligt enten at opgøre fordelingen ud fra registreringskommune, dvs. den kommune, hvor registreringen er foretaget, eller ud fra hjemkommunen, dvs. den kommune, hvor personen har folkeregisteradresse. Registreringskommunen må antages oftest at være den kommune, hvor den hjemløse opholder sig, fx på herberger eller natvarmestuer. Da en del registreringssteder er behandlingssteder inden for fx psykiatri og misbrugsbehandling, kan det dog ikke uden videre antages, at registreringskommunen altid udgør den hjemløses opholdskommune, da personen kan modtage behandling i andre kommuner, end i den hvor personen primært opholder sig. I tabel 6.1 har vi opgjort de hjemløse både ud fra registreringskommunen og ud fra hjem-

kommunen. Som det ses, er der generelt ikke nogen stor forskel på de to opgørelsesmetoder.

I tabellen har vi opgjort København, Frederiksberg, Københavns omegn⁶ samt de tre store provinsbyer Århus, Odense og Aalborg særskilt, da hovedparten af alle hjemløse, 66 pct., befinder sig i disse byområder. Den øvrige del af landets kommuner er opdelt efter, om kommunens største by har over eller under 20.000 indbyggere.

TABEL 6.1

Hjemløse fordelt efter byområder, opgjort efter henholdsvis registreringskommune og hjemkommune. Procent og antal.

Byområde	Registrerings-	Registrerings-	Hjem-	Hjem-
	kommune.	kommune.	kommune.	kommune.
	Antal	Procent	Antal	Procent
København	1.542	31	1.494	30
Frederiksberg	231	5	233	5
Københavns omegn	659	13	701	14
Århus	462	9	466	9
Odense	208	4	208	4
Aalborg	213	4	218	4
> 20.000	1.089	22	1.056	21
< 20.000	594	12	622	12
I alt	4.998	100	4.998	100

Halvdelen af de hjemløse befinder sig i hovedstadsområdet. Opgjort på registreringskommune befinder 49 pct. af alle landets hjemløse, svarende til 2.432 personer, sig i København, på Frederiksberg eller i hovedstadens omegnskommuner. 17 pct. af landets hjemløse, svarende til 883 personer, befinder sig i Århus, Odense eller Aalborg. 22 pct., svarende til 1.089 personer, opholder sig i de mellemstore provinsbyer, mens 12 pct. af landets hjemløse svarende til 594 personer, befinder sig i de mindre kommuner.

Tabel 6.2 viser fordelingen på hjemløshedssituationer, særskilt for byområder. Opgørelsen tager udgangspunkt i den hjemløses hjemkommune. Opgørelserne i afrapporteringen af 2007-kortlægningen er

6. Københavns omegn er afgrænset som de øvrige kommuner i Region Hovedstaden (eksl. København, Frederiksberg og Bornholm) samt kommunerne Greve, Roskilde, Solrød og Køge i Region Sjælland. Dette område dækker således kommunerne i de tidligere Københavns, Frederiksberg og Roskilde Amter.

generelt baseret på fordelinger efter hjemkommune, og for at kunne sammenligne tallene er opgørelserne i dette kapitel derfor også baseret på hjemkommuner. Ved at opgøre fordelingerne på hjemkommuner tager vi højde for, at en del hjemløse fx opholder sig på § 110-boformer i andre kommuner, og opgørelsen på hjemkommuner giver således et mere retvisende billede af den reelle fordeling af hjemløse borgere i de enkelte kommuner.

Der er en betydelig variation mellem de enkelte byområder i fordelingen på de forskellige hjemløshedssituationer. I de største byer (København, Århus og Odense) udgør gadesoverne omkring 12-16 pct. af alle hjemløse, mens de kun udgør 6-7 pct. i de mindre og mellemstore provinsbyer samt i Aalborg. Også i Københavns omegn ligger andelen af gadesovere højt med ca. 12 pct.

Andelen, der har overnattet på natvarmestuer, er højest i Københavns Kommune og i Århus, mens denne andel er væsentligt lavere i både omegnskommunerne og i de øvrige byer. For hovedstadens vedkommende afspejler den høje andel formentlig, at natvarmestuerne i hovedstadsområdet findes i det indre København.

Hvad angår andelen, der bor hos familie og venner, er der en betydelig forskel mellem byområderne. Andelen er lavest i Københavns Kommune, hvor kun 12 pct. overnatter hos familie og venner, mens andelen er meget højere i omegnskommunerne, hvor 34 pct. af de hjemløse overnatter hos familie og venner.

Hvad angår udslusningstilbud skiller særligt Århus sig ud, idet 13 pct. af de hjemløse i Århus befinder sig i midlertidige udslusningstilbud mod kun 3 pct. på landsplan. En tidligere undersøgelse har peget på, at Århus i højere grad end de øvrige byer i landet benytter en indsatsmodel med forholdsvis stor vægt på udslusningstilbud (Fabricius et al., 2005). Det bør bemærkes, at andelen i kategorien 'andet/uoplyst' er højest i Københavns omegn, hvilket kan være et tegn på, at de indberettende tilbud og myndigheder i disse kommuner i mindre grad ved, hvor de hjemløse rent faktisk befinder sig, og hvilken situation de befinder sig i.

TABEL 6.2

Hjemløse fordelt efter hjemløshedssituation, særskilt for hvert byområde. Procent og antal.

	Gaden	Natvarmestue	Herberg	Hotel	Familie/venner	Udslusning	Kriminalforsorg	Hospital	Andet og uoplyst	I alt procent	I alt antal
København	12	14	43	2	12	2	1	3	11	100	1.494
Frederiksberg	12	5	28	6	24	2	2	5	16	100	233
Københavns omegn	12	1	25	2	33	1	2	4	20	100	701
Århus	14	11	23	0,4	28	13	2	3	7	100	466
Odense	16	6	41	0	18	3	3	2	11	100	208
Aalborg	6	7	43	1	21	1	1	4	18	100	218
> 20.000	7	3	52	1	20	4	1	4	8	100	1.056
< 20.000	7	2	40	1	31	1	3	6	10	100	622
I alt	10	7	39	2	22	3	2	3	12	100	4.998

Sondringen mellem registreringskommune og hjemkommune afspejler som tidligere nævnt, at en del hjemløse ikke opholder sig i samme kommune, som de har folkeregisteradresse i, men eksempelvis opsøger sociale tilbud i andre kommuner. I tabel 6.3 har vi opgjort sammenhængen mellem registreringskommune, som er opgjort i rækkerne (nedad), og hjemkommune, som er opgjort i søjlerne (henad).

Det viser sig her, at en gruppe på 79 personer, som har hjemkommune i Københavns omegnskommuner, er blevet registreret på tilbud i Københavns Kommune. Omvendt er der også 35 personer, som har hjemkommune i Københavns Kommune, som er registreret på tilbud i Københavns omegn. En yderligere opgørelse (ikke afbildet) peger på, at der også internt blandt de Københavnske omegnskommuner er en del tilfælde, hvor personen er registreret i en anden kommune end hjemkommunen. Det afspejler fx ophold i kommuner, hvor § 110-boformer er beliggende.

Også mellem de små og mellemstore provinsbyer ses et tilsvarende billede, hvor der både er en gruppe af personer med folkeregisteradresse i de mindre provinsbyer, der er registreret på tilbud i de mellemstore provinsbyer, og omvendt. I hver af disse kategorier kan der også være hjemløse, der opholder sig i andre kommuner inden for disse kategorier. Det reelle omfang af sådanne 'vandring' mellem byer og kom-

muner kan dog være højere i det omfang, at det ikke er blevet anført i personskemaet, hvis personen har folkeregisteradresse i en anden kommune.

TABEL 6.3
Hjemløse fordelt efter registreringskommune (nedad) og hjemkommune (henad). Antal.

	København	Frederiksberg	Københavns omegn	Århus	Odense	Aalborg	> 20000	< 20000	I alt
København	1.439	5	79	4	2	2	5	6	1.542
Frederiksberg	7	223	0	0	0	0	0	1	231
Københavns omegn	34	2	608	0	0	0	9	6	659
Århus	1	0	0	453	0	1	3	4	462
Odense	0	0	0	0	198	0	3	7	208
Aalborg	0	0	0	0	0	209	2	2	213
> 20.000	6	0	3	5	3	5	998	69	1.089
< 20.000	7	3	11	4	5	1	36	527	594
I alt	1.494	233	701	466	208	218	1.056	622	4.998

FORDELING PÅ KOMMUNER

I de følgende tabeller har vi opgjort antallet af hjemløse fordelt på kommuner inden for hver af de fem regioner. Også her er fordelingen opgjort på hjemkommuner, da en del hjemløse opholder sig på herberger og forsorgshjem i andre kommuner. Fordelingen efter hjemkommuner giver derfor – navnlig for de mindre kommuner uden § 110-boformer – et mere retvisende billede af antallet af hjemløse i disse kommuner. Tabeller efter registreringskommuner er opgjort i bilag 4.

TABEL 6.4

Hjemløse fordelt efter hjemløshedssituation, særskilt for hjemkommune. Region hovedstaden. Antal.

	Gaden	Natvarmestue	Herberg	Hotel	Familie/venner	Udslusningsbolig	Kriminalforsorg	Hospital	Andet og uoplyst	I alt 2009	I alt 2007	Pr. 1.000 indb. (2009)
Albertslund	5	2	6	1	21	0	1	1	9	46	46	1,7
Allerød	1	0	1	0	0	0	0	0	1	3	21	0,1
Ballerup	3	0	6	2	9	1	0	2	12	35	39	0,7
Bornholm	1	0	0	0	8	0	0	0	1	10	16	0,2
Brøndby	3	1	9	0	15	1	2	3	7	41	74	1,2
Dragør	1	0	0	0	5	0	0	1	0	7	6	0,5
Egedal	0	0	2	0	5	0	0	0	2	9	27	0,2
Fredensborg	1	0	1	3	3	0	0	0	0	8	17	0,2
Frederiksberg	28	11	64	15	56	5	5	11	38	233	135	2,5
Frederikssund	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	4	<0,1
Furesø	0	0	4	0	1	0	0	1	0	6	24	0,2
Gentofte	6	1	8	2	11	0	0	2	4	34	40	0,5
Gladsaxe	5	0	20	0	13	0	0	2	14	54	27	0,9
Glostrup	2	0	12	1	0	0	0	0	0	15	39	0,7
Gribskov	0	0	4	0	1	0	0	0	1	6	7	0,1
Halsnæs	3	1	1	0	6	1	1	1	1	15	21	0,5
Helsingør	0	0	15	3	13	1	0	0	7	39	71	0,6
Herlev	4	0	4	2	4	1	0	0	3	18	78	0,7
Hillerød	9	0	29	1	20	0	0	1	3	63	73	1,3
Hvidovre	8	3	9	0	17	1	6	3	20	67	61	1,4
Høje Taastrup	5	0	16	1	10	0	3	2	8	45	47	0,9
Hørsholm	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	<0,1
Ishøj	2	0	4	0	14	0	0	0	6	26	25	1,3
København	174	213	637	36	181	36	13	38	166	1.494	1.886	2,9
Lyngby-Tårnbæk	0	0	3	0	4	0	1	0	4	12	36	0,2
Rudersdal	3	0	0	0	8	0	0	0	2	13	9	0,2
Rødovre	1	0	3	0	21	0	1	0	6	32	47	0,9
Tårnby	9	1	1	0	11	1	1	1	13	38	29	0,9
Vallensbæk	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	3	0,1
I alt	275	233	859	67	457	48	35	69	329	2.375	2.909	1,4

Ser vi på kommunerne i Region Hovedstaden, er der en betydelig variation i niveauet af hjemløshed mellem de enkelte kommuner. Samlet er

der registreret 2.375 hjemløse i Region Hovedstaden, svarende til 1,4 hjemløse pr. 1.000 indbyggere.

I de følgende afsnit gennemgår vi tallene for København og Frederiksberg Kommune særskilt. Ser vi på de øvrige kommuner, finder vi også en del hjemløse, der er hjemmehørende i kommuner som Albertslund, Ballerup, Brøndby, Helsingør, Hillerød, Hvidovre, Høje-Taastrup, Gladsaxe, Gentofte og Tårnby. I nogle af disse kommuner som fx i Hillerød og Gentofte er der § 110-boformer beliggende. Vi ser også, at der i en del af omegnskommunerne er et relativt stort antal, der overnatter hos familie og venner, hvilket kan afspejle en generelt presset boligsituation i de københavnske omegnskommuner. Erfaringsvis er der i en del af omegnskommunerne forholdsvis lange ventelister til boliger gennem den kommunale boliganvisning til grupper med særlige behov. Tallene understreger, at hjemløsheden i hovedstadsområdet ikke afgrænser sig til det indre byområde, men må ses i en helhed, hvor der således også i omegnskommunerne er et betydeligt antal personer, der befinder sig i en hjemløshedssituation.

På grund af de justeringer, der er foretaget i kortlægningens definition, kan en sammenligning med tallene i 2007-kortlægningen kun foretages med det forbehold, at justeringen af definitionen må antages at resultere i et mindre fald i antallet af registrerede personer. Samlet set er faldet i antallet af hjemløse i Region Hovedstaden på ca. 500 personer, hvilket er af et større omfang end det, der kan tilskrives justeringen af definitionen. Der er dog også kommuner, hvor der er stor forskel i antallet af hjemløse registreret ved kortlægningerne i 2007 og 2009. Der er for de fleste af omegnskommunerne generelt tale om små absolutte tal i de enkelte kommuner, og der må antages at være en vis tilfældighed i antallet af hjemløse i de enkelte kommuner på forskellige tidspunkter. De forholdsvis store udsving mellem de to år rejser dog også spørgsmålet om, hvorvidt der er sket en tilstrækkelig grundig registrering lokalt i nogle kommuner. Med det forbehold, at der kan være sket en mindre grundig registrering lokalt, peger resultatet på, at der er sket et fald i antallet af hjemløse i hovedstadsområdet.

TABEL 6.5

Hjemløse fordelt efter hjemløshedssituation, særskilt for hjemkommune. Region Sjælland. Antal.

	Gaden	Natvarmestue	Herberg	Hotel	Familie/venner	Udstunings-bolig	Kriminalforsorg	Hospital	Andet og uoplyst	I alt 2009	I alt 2007	Pr 1.000 indb. (2009)
Faxe	2	0	2	0	1	0	0	1	0	6	4	0,2
Greve	5	0	8	0	4	0	0	2	3	22	20	0,5
Guldborgsund	4	3	89	1	11	0	1	3	8	120	121	1,9
Holbæk	3	0	18	0	8	0	3	0	1	33	34	0,5
Kalundborg	11	1	12	0	28	0	7	4	2	65	23	1,3
Køge	3	0	1	0	7	0	0	1	1	13	54	0,2
Lejre	0	1	36	1	4	0	0	1	6	49	59	1,8
Lolland	1	2	5	0	5	0	1	1	1	16	11	0,3
Næstved	1	8	39	0	6	0	1	3	1	59	71	0,7
Odsherred	2	0	0	0	1	0	0	0	0	3	12	0,1
Ringsted	1	0	0	1	3	0	0	0	2	7	11	0,2
Roskilde	1	0	3	0	6	0	0	4	3	17	51	0,2
Slagelse	4	0	28	2	5	0	2	3	4	48	49	0,6
Solrød	0	0	2	0	2	1	0	0	9	14	1	0,7
Sorø	0	0	1	0	7	0	1	2	0	11	4	0,4
Stevns	1	0	0	3	2	0	0	1	1	8	2	0,4
Vordingbor	1	0	2	0	13	1	1	0	0	18	13	0,4
I alt	40	15	246	8	113	2	18	23	42	509	540	0,6

Ser vi på kommunerne i Region Sjælland, er der sammenlagt registreret 509 personer, der i uge 6 befandt sig i en hjemløshedssituation i disse kommuner. Antallet er nogenlunde det samme som ved kortlægningen i 2007 og svarer til 0,6 personer pr. 1.000 indbyggere. Der er særligt et højt antal hjemløse i kommunerne, hvor § 110-boformerne er beliggende, dvs. i Guldborgssund, Kalundborg, Næstved og Slagelse. Også det relativt høje tal for Lejre Kommune afspejler, at der her er placeret en § 110-boform. Tallene peger på, at de hjemløse i en del tilfælde har folkeregisteradresse på boformerne, eller at det ikke i fuldt omfang er blevet an-

ført på personskemaerne, hvis personen er hjemmehørende i andre kommuner.

TABEL 6.6

Hjemløse fordelt efter hjemløshedssituation, særskilt for hjemkommuner. Region Syddanmark. Antal.

	Gaden	Natvarmestue	Herberg	Hotel	Familie/venner	Udslusnings-bolig	Kriminalforsorg	Hospital	Andet og uplyst	I alt 2009	I alt 2007	Pr. 1.000 indb. 2009
Assens	1	0	2	0	9	0	0	0	2	14	6	0,3
Billund	1	2	0	1	13	0	0	1	0	17	21	0,6
Nordfyn	0	0	1	0	2	0	0	0	2	5	2	0,2
Esbjerg	9	2	82	1	25	1	2	2	4	128	109	1,1
Fanø	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,0
Fredericia	2	1	5	0	12	0	0	0	3	23	21	0,5
Faaborg-												
Midtfyn	0	0	2	0	5	0	2	1	5	15	4	0,3
Haderslev	1	0	29	0	4	1	2	0	0	37	43	0,7
Kerteminde	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	<0,1
Kolding	3	0	46	0	6	1	0	1	3	60	64	0,7
Langeland	0	0	3	0	0	0	0	0	0	3	3	0,2
Middelfart	1	0	1	0	0	0	0	0	1	3	3	0,1
Nyborg	0	0	0	0	3	0	0	0	0	3	18	0,1
Odense	34	13	85	0	37	7	6	4	22	208	189	1,1
Svendborg	10	1	21	0	23	1	0	4	3	63	45	1,1
Sønderborg	1	3	4	0	1	0	0	5	0	14	14	0,2
Tønder	1	0	4	1	2	0	1	2	0	11	13	0,3
Varde	0	0	16	1	5	0	2	1	2	27	25	0,5
Vejen	2	0	0	0	18	1	0	0	3	24	20	0,6
Vejle	9	3	21	1	41	4	0	0	18	97	78	0,9
Ærø	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
Aabenraa	2	0	9	0	2	1	0	3	4	21	20	0,3
I alt	77	25	332	5	208	17	15	24	72	774	700	0,6

Der er i alt registreret 774 personer som hjemløse i Region Syddanmark. Det svarer til 0,6 personer pr. 1.000 indbyggere. Hovedparten er registreret i regionens større byer, navnlig i Odense, Esbjerg, Vejle, Kolding og Svendborg. I forhold til antal indbyggere varierer niveauet mellem regionens mellemstore og store byer ikke ret meget. Således er niveauet pr.

indbygger i Vejle og Svendborg af samme størrelsesorden som i Odense og Esbjerg.

TABEL 6.7

Hjemløse fordelt efter hjemløshedssituation, særskilt for hjemkommune. Region Midtjylland. Antal.

	Gaden	Natvarmestue	Herberg	Hotel	Familie/venner	Udslusningsbolig	Kriminalforsorg	Hospital	Andet og uoplyst	I alt 2009	I alt 2007	Pr. 1.000 indb. 2009
Favrskov	0	0	0	0	12	0	0	0	0	12	1	0,3
Hedensted	0	0	4	0	6	0	0	0	8	18	1	0,4
Herning	6	15	107	3	3	6	2	1	6	149	133	1,7
Holstebro	1	0	25	0	6	7	0	0	0	39	71	0,7
Horsens	9	0	30	1	26	1	2	7	11	87	52	1,1
Ikast-Brande	0	0	6	0	4	0	2	0	2	14	28	0,3
Lemvig	0	0	9	0	3	0	0	0	2	14	8	0,6
Norddjurs	0	0	2	0	1	0	0	1	2	6	7	0,2
Odder	0	0	1	0	1	0	0	0	0	2	2	0,1
Randers	4	0	32	0	28	17	0	10	9	100	83	1,1
Ringkøbing-Skjern	3	1	5	0	6	0	0	2	3	20	2	0,3
Samsø	1	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0,5
Silkeborg	2	0	21	0	11	0	0	0	12	46	36	0,5
Skanderborg	2	0	0	0	2	0	0	0	1	5	8	0,1
Skive	1	0	3	0	2	0	0	0	0	8	8	0,2
Struer	0	0	3	0	1	0	0	0	0	4	1	0,2
Syddjurs	0	0	2	0	0	1	0	0	0	3	1	0,1
Viborg	1	2	52	0	2	4	0	0	1	62	72	0,7
Århus	66	49	106	2	128	59	10	12	34	466	337	1,5
I alt	96	67	408	6	242	95	16	33	92	1.057	851	0,8

Sammenholdt med kortlægningen i 2007 er der sket en mindre stigning i antallet af hjemløse i Region Syddanmark, hvor tallet var på 700 personer. Der er således sket en mindre stigning i antallet af hjemløse, og det er navnlig i områdets større byer, Odense, Esbjerg og Vejle, at denne stigning er forekommet.

Der er i alt registreret 1.057 hjemløse i Region Midtjylland, svarende til 0,8 personer pr. 1.000 indbyggere. Ud over det betydelige antal i Århus Kommune er hjemløsheden hovedsageligt koncentreret i regionens større byer, Herning, Horsens, Randers, Silkeborg og Viborg, hvor regionens § 110-boformer også er placeret. Det relativt høje tal for Herning Kommune skal ses i sammenhæng med, at § 110-boformen Møltrup Optagelseshjem er beliggende i Herning Kommune. Tallene viser endvidere, at gadehjemløshed kun i meget begrænset omfang forekommer uden for Århus-området.

TABEL 6.8

Hjemløse fordelt efter hjemløshedssituation, særskilt for hjemkommune. Region Nordjylland. Antal.

	Gaden	Natvarmestue	Herberg	Hotel	Familie/venner	Udslusningsbolig	Kriminalforsorg	Hospital	Andet og uoplyst	I alt 2009	I alt 2007	Pr. 1.000 indb. 2009
Brønderslev	0	0	0	1	5	0	0	4	1	11	10	0,3
Frederikshavn	3	0	2	0	6	0	0	0	8	19	15	0,3
Hjørring	1	0	1	0	3	0	0	1	4	10	18	0,1
Jammerbugt	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2	4	0,1
Læsø	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
Mariagerfjord	0	0	2	0	0	0	0	1	0	3	9	0,1
Morsø	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	3	<0,1
Rebild	0	0	0	0	1	0	0	1	0	2	3	0,1
Thisted	0	0	6	0	6	0	0	1	1	14	19	0,3
Vesthimmerland	1	0	2	0	0	1	0	1	1	6	14	0,2
Aalborg	13	15	94	1	45	1	1	9	39	218	158	1,1
I alt	18	15	107	2	66	2	1	21	54	286	253	0,5

På grund af de justeringer, der er foretaget i kortlægningens hjemløshedssituation, er 2009-tallene ikke helt sammenlignelige med de tilsvarende tal fra kortlægningen i 2007. Her skal det dog påpeges, at ændringerne i definitionen alt andet lige måtte forventes at resultere i et mindre fald i

antallet af hjemløse. Imidlertid viser en sammenligning med 2007-tallene, at det samlede antal hjemløse i Region Midtjylland er steget med ca. 200 personer. Det forhold, at stigningen i antallet ikke kun gør sig gældende i Århus-området, hvor der er sket en betydelig stigning, peger på, at der er sket en generel stigning i omfanget af hjemløsheden i Region Midtjylland siden kortlægningen i 2007.

Med 289 personer er det i Region Nordjylland, at vi finder det laveste antal hjemløse, også relativt, da tallet svarer til, at der er 0,5 hjemløse pr. 1.000 indbyggere. De fleste hjemløse i Region Nordjylland befinder sig i Aalborg-området, hvor der er sket en stigning siden 2007. Tallene for Aalborg Kommune gennemgås særskilt nedenfor.

UDVIKLINGEN MELLEM 2007 OG 2009

I tabel 6.9 ser vi på udviklingen i hjemløsheden mellem 2007 og 2009 i de større byområder. Også her ser vi på fordelingen efter hjemkommune.

TABEL 6.9

Hjemløse fordelt efter byområder i henholdsvis 2007 og 2009, opgjort for hjemkommuner. Antal og procent.

	2007 antal	2007 procent	2009 antal	2009 procent
København	1.886	36	1.494	30
Frederiksberg	135	3	233	5
Københavns omegn	998	19	701	14
Århus	337	6	466	9
Odense	189	4	208	4
Aalborg	158	3	218	4
> 20.000	1.050	20	1.056	21
< 20.000	500	9	622	12
I alt	5.253	100	4.998	100

Som det fremgår af tabellen, er der sket betydelige forskydninger mellem byerne fra 2007 til 2009. I tabel 6.10 har vi opgjort den procentvise ændring for hvert område.

Mest bemærkelsesværdigt er det, at mens antallet af hjemløse er faldet i både Københavns Kommune og i Københavns omegn, er det

steget på Frederiksberg, i Århus og Aalborg. Der er også sket en stigning i de mindre provinsbyer.

På trods af at det samlede niveau for hjemløsheden på landsplan er stort set uændret, når vi sammenligner 2009 med 2007, er der således sket ret betydelige fluktuationer mellem byerne. Ændringer i registreringspraksis lokalt, herunder om bestemte tilbud eller kommunale myndigheder har deltaget eller ikke har deltaget i tællingen, kan påvirke opgørelserne, men ændringerne er forholdsvis store og kan næppe udelukkende tilskrives lokale forskelle i indberetningerne mellem de to kortlægninger. Et mønster med forholdsvis store fluktuationer i tallene for de større byer ses også i de tilsvarende kortlægninger i Norge og Sverige.

TABEL 6.10

Procentvis ændring af antal hjemløse mellem 2007 og 2009, særskilt for byområder.

Område	2007 antal	2009 antal	Procentvis ændring
København	1.886	1.494	-21
Frederiksberg	135	233	+73
Københavns omegn	998	701	-30
Århus	337	466	+38
Odense	189	208	+10
Aalborg	158	218	+38
> 20.000	1.050	1.056	+6
< 20.000	500	622	+24
Total	5.253	4.998	-5

I det følgende ser vi nærmere på ændringerne i de fire største byområder – hovedstaden (fordelt på København, Frederiksberg og Københavns omegn), Århus, Odense og Aalborg. I disse fire byområder er to tredjedele (66 pct.) af alle hjemløse registreret i kortlægningen i 2009.

I det følgende vil vi blandt andet tage højde for ændringerne i afgrænsningen af kategorierne 'udslusningsboliger', 'løsladelse fra Kriminalforsorgen' og 'udskrivning fra hospital/behandlingshjem'. For at kunne sammenholde opgørelserne med opgørelserne i kortlægningen fra 2007 vil vi her fortsat se på tallene i forhold til de hjemløses hjemkommune.

KØBENHAVN

I København er antallet af hjemløse faldet en del fra 1.886 i 2007 til 1.494 i 2009. Tallet for 2009 svarer til, at 1 ud af 300 københavnere i uge 6 befandt sig i en hjemløshedssituation. En del af faldet må tilskrives de ændringer af definitionen, der er foretaget mellem de to kortlægninger, og vi vil derfor i det følgende se på udviklingen i antallet inden for hver enkelt situation.

Sammenligner vi de enkelte hjemløshedssituationer ser vi, at der er et fald i antallet af registrerede gadesovere fra 268 til 174 personer. En del af gadesoverne har dog også benyttet andre overnatningsformer i kortlægningsugen. 75 gadesovere har således også benyttet natvarmestuer eller herberger i registreringsugen, mens en yderligere del har overnattet hos familie og venner. Det er i alt 84 gadesovere, der udelukkende angives at have overnattet på gaden.

TABEL 6.11

Hjemløse i København 2007 og 2009 fordelt efter hjemløshedssituation.

	2007	2009
Gaden	268	174
Natvarmestue	-	213
Herberg	879	637
Hotel	47	36
Familie/venner	264	181
Udslusning	116	36
Kriminalforsorg	45	13
Hospital	59	38
Andet	75	102
Uoplyst	133	64
I alt	1.886	1.494

Det kan have betydning for opgørelsen af antallet af gadesovere, at flere væresteder og varmestuer ikke har indgået i kortlægningen, og det er derfor vanskeligt at konkludere, om der reelt er sket et fald i antallet af gadesovere. Det skal dog bemærkes, at der generelt er sket en styrkelse af den opsøgende gadeplansindsats i København gennem de senere år, og at et muligt fald i gadehjemløsheden kan hænge sammen med denne indsats.

Antallet af personer, der har benyttet herberger og natvar-mestuer under ét, er nogenlunde uændret med 879 personer i 2007 og 850 personer i 2009. Antallet af personer, der har overnattet hos familie/venner, er derimod lavere i 2009 med 181 personer mod 264 i 2007.

Ser vi under ét på dem, der har overnattet på gaden, natvar-mestuer, herberger, hoteller og hos familie og venner, er dette antal på 1.458 personer i 2007 og 1.241 i 2009. For disse kategorier er der ikke sket ændringer i definitionen. Tallet kan indikere, at der er sket et fald i antallet af hjemløse i København, men her må der tages forbehold for, at der er en lidt højere grad af manglende indberetninger i 2009.

En del af det samlede fald fra 2007 til 2009 i det opgjorte antal hjemløse i København må tilskrives ændringerne i definitionen. Det er særligt tydeligt for antallet i udslusningstilbud, hvor faldet fra 116 til 36 personer først og fremmest skyldes, at § 107-boformerne ikke indgår i 2009-tællingen. Der er således et større antal § 107-pladser tilknyttet enkelte af § 110-boformerne i København, og der skal gøres opmærksom på, at det er et afgrænsningsspørgsmål, hvorvidt personer indskrevet på disse pladser anses for at være hjemløse. Der er også registreret færre i kategorierne 'løsladelse fra Kriminalforsorgen' og udskrivning fra hospital uden en boligløsning, hvilket også først og fremmest må tilskrives ændringen af tidsgrænsen fra 3 måneder til 1 måned.

Det er som tidligere nævnt i København, at vi finder den laveste svarprocent blandt de sociale tilbud, der indgår i undersøgelsen med en samlet svarprocent på 78 pct. For at komme nærmere, hvad den lidt lavere svarprocent i København betyder for opgørelserne, har vi lavet en sammenligning mellem, hvor mange personskemaer de tilbud, der ikke deltog i 2009-kortlægningen, men som deltog i 2007-kortlægningen og ikke er nedlagt siden 2007-kortlægningen, indberettede i 2007. De sociale tilbud i København, der deltog i 2007-kortlægningen, men ikke deltog i 2009-kortlægningen, indberettede i 2007 i alt 94 hjemløse. Omvendt indberettede tilbud i København, der ikke indgik i 2007-kortlægningen, 54 hjemløse i 2009. Tallene viser, at der er en usikkerhed på det opgjorte antal for København, og det må understreges, at det indberettede antal er et minimumsantal. Vi antager, at usikkerheden på tallet i København er større end tallene for de større provinsbyer, hvor der dels er en højere svarprocent, dels er et væsentligt mindre antal sociale tilbud, der er i kontakt med de hjemløse.

FREDERIKSBERG

Hvor antallet af hjemløse registreret i København er faldet fra 2007 til 2009, er det registrerede antal omvendt steget kraftigt på Frederiksberg. Særligt er antallet af gadesovere højere for 2009, ligesom også antallet, der overnatter hos familie og venner, er højere i 2009. Antallet af brugere på herberger og forsorgshjem iberegnet natvarmestuer er derimod stort set uændret, mens der også er sket en stigning i antallet, der er registreret under de øvrige kategorier. Tallene indikerer, at der kan være foretaget en bedre registrering i kortlægningen i 2009 end ved den første kortlægning i 2007.

TABEL 6.12

Hjemløse på Frederiksberg 2007 og 2009 fordelt efter hjemløshedssituation.

	2007	2009
Gaden	11	28
Natvarmestue	-	11
Herberg	68	64
Hotel	4	15
Familie/venner	34	56
Udslusning	7	5
Kriminalforsorg	0	5
Hospital	2	11
Andet	3	15
Uoplyst	6	23
I alt	135	233

KØBENHAVNS OMEGN

Der er i alt registreret 711 personer som hjemløse i de kommuner, der er opgjort under kategorien Københavns omegnskommuner. Dette område inkluderer kommunerne i de tidligere Københavns, Frederiksberg og Roskilde Amter. Tabellen viser som nævnt antallet af hjemløse fordelt på hjemkommune, hvor der således er taget højde for, at en del af de hjemløse, der er registreret i én kommune, har folkeregisteradresse i en anden kommune. På grund af placeringen nær København kan man forestille sig, at en del af de hjemløse, som er hjemmehørende i forstadsområdet, opholder sig på tilbud i København. Det viser sig imidlertid, at langt

hovedparten af dem, som er hjemmehørende i omegnskommunerne, også er registreret på sociale tilbud i disse kommuner.

TABEL 6.13

Hjemløse i Københavns omegn 2007 og 2009, fordelt efter hjemløshedssituation.

	2007	2009
Gaden	99	81
Natvarmestue	-	9
Herberg	196	172
Hotel	30	16
Familie/venner	330	231
Udslusning	60	8
Kriminalforsorg	50	17
Hospital	70	27
Andet	63	82
Uoplyst	100	58
I alt	998	701

Der er i 2009 registreret lidt færre gadesovere i de Københavnske omegnskommuner end i 2007. I 2009 er der 81 personer, mens der i 2007 var 99 gadesovere. 36 gadesovere angives udelukkende at have overnattet på gaden, mens de øvrige også har benyttet andre overnatningsformer i løbet af tælleugen. Antallet af personer, der benytter herberger og natvarmestuer, er under ét nogenlunde på samme niveau i 2009 som i 2007 med henholdsvis 181 personer i 2009 mod 196 personer i 2007. Det største fald ser vi i gruppen, der overnatter hos familie og venner, hvor der er sket et fald fra 330 personer i 2007 til 231 personer i 2009.

Også for kategorierne 'udslusningsboliger', 'løsladelse fra Kriminalforsorgen' og 'udskrivning fra hospital/behandlingssted' er der sket et fald i det opgjorte antal hjemløse, og dette fald må først og fremmest tilskrives ændringerne i afgrænsningen af disse grupper. Ser vi på dem, der har overnattet på gaden, i natvarmestuer, på herberger, hoteller og hos familie og venner, er dette tal faldet fra 655 i 2007 til 509 i 2009.

ÅRHUS

Når vi sammenligner 2009-tallene med 2007-tallene, er der sket en betydelig stigning i antallet af registrerede hjemløse i Århus Kommune – fra 337 i 2007 til 466 i 2009.

TABEL 6.14

Hjemløse i Århus 2007 og 2009 fordelt efter hjemløshedssituation.

	2007	2009
Gaden	29	66
Natvarmestue	-	49
Herberg	172	106
Hotel	1	2
Familie/venner	66	128
Udslusning	23	59
Kriminalforsorg	15	10
Hospital	13	12
Andet	4	14
Uoplyst	14	20
I alt	337	466

Der er sket en kraftig stigning i antallet af registrerede gadesovere, fra 29 i 2007 til 66 i 2009. Hovedparten af dem, der har overnattet på gaden, har dog også i ugens løb benyttet enten natvarmestuer eller herberger. 23 af gadesoverne har udelukkende sovet på gaden, mens yderligere 33 af gadesoverne angives også at have benyttet en natvarmestue.

Ser vi på kategorierne natvarmestuer og herberger under ét, er det samlede antal faldet lidt – fra 172 til 155 personer. Det skal tages i betragtning, at en betydelig del af gadesoverne også har benyttet natvarmestuer eller herberger.

Der er sket en kraftig stigning i antallet, der har sovet hos familie og venner, fra 66 til 128 personer.

Også stigningen i andelen i udslusningstilbud fra 23 til 59 personer er bemærkelsesværdig, særligt i betragtning af at § 107-tilbuddene ikke indgår i 2009-tællingen. 59 ud af de 164 personer, der befinder sig i et udslusningstilbud i hele landet, er således registreret i Århus Kommune.

ODENSE

I Odense er antallet af hjemløse, der er registreret i kortlægningen, steget lidt – fra 189 personer i 2007 til 208 personer i 2009. Der er registreret lidt flere gadesovere med 34 personer i 2009 mod 25 i 2007. Antallet, der benytter natvarmestuer og herberger, er derimod nogenlunde uændret med sammenlagt 98 personer i 2009 mod 96 i 2007. Det samme gælder antallet, der har overnattet hos familie og venner, som er 37 ved begge kortlægninger. Ved kortlægningen i 2009 er der registreret 4, som afventer udskrivning fra hospital/behandlingssted uden en boligløsning, mens ingen blev registreret i denne kategori ved kortlægningen i 2007.

TABEL 6.15

Hjemløse i Odense 2007 og 2009 fordelt efter hjemløshedssituationer.

	2007	2009
Gaden	25	34
Natvarmestue	-	13
Herberg	96	85
Hotel	1	0
Familie/venner	37	37
Udslusning	12	7
Kriminalforsorg	7	6
Hospital	0	4
Andet	2	10
Uoplyst	9	12
I alt	189	208

AALBORG

I Aalborg er der sket en stigning i antallet af hjemløse, der er registreret i tælleugen – fra 158 i 2007 til 218 i 2009. Der er også sket en stigning i antallet af registrerede gadesovere fra 6 til 13 personer. Også i andelen, der benytter natvarmestuer og herberger, er der sket en stigning fra sammenlagt 90 i 2007 til 109 i 2009. Der er også sket en stigning i antallet, der har overnattet hos familie og venner, fra 27 til 45 personer. Derimod er der kun registreret én person i udslusningsboliger mod 22 ved kortlægningen i 2007. Denne ændring må tilskrives, at § 107-boformerne ikke indgår i 2009.

Der er også registreret et betydeligt antal personer under kategorien andet i 2009. Her er der primært tale om personer, der har egen

bolig, men som er registreret som funktionelt hjemløse, dvs. at de har vanskeligt ved at benytte boligen.

TABEL 6.16

Hjemløse i Aalborg 2007 og 2009, fordelt efter hjemløshedssituation.

	2007	2009
Gaden	6	13
Natvarmestue	-	15
Herberg	90	94
Hotel	0	1
Familie/venner	27	45
Udslusning	22	1
Kriminalforsorg	4	1
Hospital	5	9
Andet	1	32
Uoplyst	3	7
I alt	158	218

HELBRED OG MISBRUG

I dette kapitel belyser vi omfanget af fysisk sygdom, psykisk sygdom og misbrug blandt de personer, der har befundet sig i en hjemløshedssituation i uge 6, 2009. Der er generelt en meget høj andel af de hjemløse, der har misbrugsproblemer eller psykisk sygdom, og en betydelig andel har fysiske sygdomme. Tallene understreger generelt, at en betydelig del af hjemløsheden i Danmark er koncentreret i grupper med særligt komplekse sociale og psykiske problemer, som kan have vanskeligt ved at få den nødvendige hjælp og støtte i de eksisterende sociale systemer.

FYSISK SYGDOM

Der er i personskeemaet spurgt, om personen har en 'fysisk sygdom', hvor der har været mulighed for at svare 'ja', 'nej' og 'ved ikke' samt at angive, hvilke sygdomme der er tale om. Der er således ikke nødvendigvis tale om diagnosticerede sygdomme, og det skal samtidig understreges, at andelen muligvis ville være højere ved en lægeundersøgelse.

25 pct. af de hjemløse angives at have en eller flere fysiske sygdomme. Der er en høj andel af 'ved ikke'-svar, hvilket afspejles i det høje interne bortfald angivet i tabellen. Vi finder navnlig en høj andel med fysisk sygdom blandt gadesoverne og herbergsbrugerne, hvor 29 pct. i begge grupper angives at have fysisk sygdom. Også blandt dem, som

overnatter hos familie og venner, er der en forholdsvis høj andel på 21 pct., der har fysiske sygdomme.

Ser vi på, hvilke sygdomme der angives, er det en bred vifte af forskellige sygdomme som astma og andre lungesygdomme, sukkersyge, problemer med ryg, hofter, led og muskler, samt infektioner, herunder HIV/AIDS.

TABEL 7.1

Hjemløse fordelt efter, om de har en fysisk sygdom eller ej, særskilt for hjemløshedssituation. Procent og antal.

	Har en fysisk sygdom	Har ikke en fysisk sygdom	I alt Procent	I alt antal
Gaden	29	71	100	303
Natvarmestue	20	80	100	203
Herberg	29	71	100	1.417
Hotel	25	75	100	56
Familie/venner	21	79	100	790
Udslusning	32	68	100	136
Kriminalforsorg	15	86	100	62
Hospital	19	81	100	118
Andet	21	79	100	201
Uoplyst	30	70	100	111
I alt	25	75	100	3.397

Anm.: Internt bortfald: 1401

TABEL 7.2

Hjemløse fordelt efter, om de har en fysisk sygdom eller ej, særskilt for aldersgrupper. Procent og antal.

	Har en fysisk sygdom	Har ikke en fysisk sygdom	I alt Procent	I alt antal
18-24 år	9	91	100	498
25-29 år	12	88	100	356
30-39 år	22	78	100	890
40-49 år	31	69	100	976
50-59 år	40	60	100	532
≥ 60 år	42	58	100	145
I alt	25	75	100	3.397

Anm.: Internt bortfald: 1401

Andelen med fysisk sygdom er stigende med alder og højest blandt dem på 60 år og derover med 42 pct. Det er velkendt, at hjemløse ofte udvikler egentlige plejebehov forholdsvis tidligt, fx fra 50-års-alderen, ofte efter et langvarigt misbrug. Det bør dog bemærkes, at fysiske sygdomme for en dels vedkommende sætter ind væsentligt tidligere. Således er det 22 pct. af de 30-39-årige og 31 pct. af de 40-49-årige, der angives at have fysiske sygdomme.

MISBRUG

Der er i personskemaet spurgt, om personen har et misbrug, hvor der er skelnet mellem alkoholmisbrug, narkotikamisbrug (fx heroin, kokain, amfetamin, ecstasy), hash/khat og medicin (fx stesolid, ketogan, rohypnol).

I tabel 7.3 er andelen med misbrug fordelt på hjemløshedssituationer opgjort. Det er en meget høj andel af de hjemløse, 70 pct., der har et misbrug inden for mindst én af de fire kategorier. Andelen er højest blandt gadesovere og personer, der har overnattet på natvarmestuer. Henholdsvis 80 pct. og 82 pct. i disse grupper har således et misbrug. Andelen med misbrug blandt dem, der har overnattet hos familie eller venner, er med 71 pct. lige så høj som for herbergsbrugerne, hvor andelen er 70 pct. Det understreger, at også de, som overnatter hos familie eller venner, som de øvrige grupper har betydelige sociale og/eller psykiske problemer. Det må endvidere antages, at der for en dels vedkommende er tale om overnatning hos venner og bekendte i miljøer præget af misbrug.

44 pct. af de hjemløse angives at have et alkoholmisbrug. Der er flest med et alkoholmisbrug blandt gadesoverne og dem, som har overnattet på natvarmestuer, med 56 pct. Andelen er 49 pct. blandt herbergsbrugerne. 34 pct. af dem, som har overnattet hos familie eller venner, har et alkoholmisbrug. Her er der tale om et aldersfænomen, da hovedparten af de, som overnatter hos familie eller venner er yngre, og andelen af alkoholmisbrugere er lavere blandt de yngre hjemløse.

Andelen med misbrug af narkotika er på 23 pct. for alle hjemløse. Andelen er højest blandt dem, som står foran en løsladelse uden en boligløsning med 43 pct. Det indikerer, at det er særligt vanskeligt at finde en bolig til personer med misbrugsproblemer ved løsladelse.

26 pct. af dem, der har overnattet hos familie og venner, har et narkotikamisbrug mod 19 pct. af herbergsbrugerne. 19 pct. af personerne i udslusningsboliger har et narkotikamisbrug.

Også brug af hash er udbredt blandt de hjemløse. 42 pct. blandt brugerne af natvarmestuer og 38 pct. blandt gadesoverne anvender således hash. Også her er andelen høj blandt dem, der har overnattet hos familie og venner, med 39 pct. sammenlignet med 26 pct. blandt herbergsbrugerne.

TABEL 7.3

Hjemløse fordelt efter misbrug af forskellige rusmidler, særskilt for hjemløshedssituation. Procent og antal.

	Alkohol	Hash/ Khat	Narkotika	Medicin	Mindst én af de fire kategorier	I alt antal
Gaden	56	38	31	16	80	385
Natvarmestue	56	42	29	15	82	238
Herberg	49	26	19	11	70	1.608
Hotel	36	30	23	9	59	53
Familie/venner	34	39	26	10	71	793
Udslusning	38	22	19	8	58	150
Kriminalforsorg	20	26	43	14	69	70
Hospital	38	23	22	12	60	144
Andet	33	21	16	8	52	224
Uoplyst	44	22	28	7	74	118
I alt	44	30	23	11	70	3.783

Anm.: Internt bortfald: 1015

Ser vi på misbruget i de forskellige aldersgrupper, er der generelt en tendens til, at der er flere alkoholmisbrugere i de midaldrende og ældre aldersgrupper, og flere hash- og narkotikamisbrugere i de yngre aldersgrupper. Der er dog en del forskel på mænd og kvinder.

Blandt de hjemløse mænd er andelen af misbrugere generelt høj i alle aldersgrupper (tabel 7.4). I aldersgruppen af 18-24-årige mænd finder vi særligt en høj andel af hashmisbrugere på 50 pct., men også en betydelig andel på 28 pct., der misbruger narkotika. Andelen af hash- og narkotikamisbrugere er ligeledes høj blandt de 25-29-årige og 30-39-årige mænd.

Andelen af alkoholmisbrugere er forholdsvis lav i den yngste aldersgruppe med 17 pct., og denne andel stiger jævnt over aldersgrupper-

ne. Blandt de 40-49-årige hjemløse mænd har 49 pct. et alkoholmisbrug, og denne andel topper blandt de 50-59-årige med 62 pct.

TABEL 7.4

Hjemløse fordelt efter misbrug af forskellige rusmidler, særskilt for aldersgrupper. Mænd. Procent og antal.

	Alkohol	Hash/ Khat	Narkotika	Medicin	Mindst én af de fire kategorier	I alt antal
18-24 år	17	50	28	9	65	318
25-29 år	29	53	31	14	72	299
30-39 år	43	40	34	14	77	782
40-49 år	59	29	22	12	80	911
50-59 år	62	17	12	8	73	522
≥ 60 år	48	4	7	3	51	153
I alt	47	33	24	11	74	2.985

Internt bortfald: 723

Blandt de hjemløse kvinder er andelen med misbrugsproblemer generelt lavere end blandt mændene (tabel 7.5). Det gælder navnlig de yngre kvinder, mens andelen med misbrugsproblemer blandt de midaldrende hjemløse kvinder er forholdsvis høj og nærmer sig mændenes andel.

Ret få blandt de yngre hjemløse kvinder har et alkoholmisbrug, men 22 pct. af de hjemløse 18-24-årige kvinder har et hashmisbrug, og 12 pct. har et narkotikamisbrug. Her skal det tages i betragtning, at der også er en del yngre hjemløse kvinder med børn, herunder kvinder, der er indskrevet på de såkaldte familieinstitutioner. Blandt de 30-39-årige kvinder, er der en højere andel misbrugere, navnlig er andelen med narkotikamisbrug forholdsvis høj med 28 pct. Blandt de ældre hjemløse kvinder er det derimod alkoholmisbruget, der dominerer, med 54 pct. alkoholmisbrugere blandt de 50-59-årige kvinder.

TABEL 7.5

Hjemløse fordelt efter misbrug af forskellige rusmidler, særskilt for aldersgrupper. Kvinder. Procent og antal.

	Alkohol	Hash/ Khat	Narkotika	Medicin	Mindst én af de fire kategorier	I alt antal
18-24 år	8	22	12	3	31	155
25-29 år	22	20	24	11	42	85
30-39 år	30	25	28	14	55	213
40-49 år	47	17	20	13	69	202
50-59 år	54	12	8	8	60	100
≥ 60 år	31	3	0	10	38	29
I alt	32	19	19	10	53	784

Anm.: Internt bortfald: 169

PSYKISK SYGDOM

Ved afdækningen af andelen med psykisk sygdom har vi i personske maet uspecificeret spurgt, om personen har en psykisk sygdom, hvor der har været mulighed for at svare 'ja', 'nej' eller 'ved ikke'. For ca. en fjerdedel er svarkategorien 'ved ikke' angivet. Det kan skyldes, at personalet på de sociale tilbud eller i kommunerne ikke har kendskab til, om personen har en psykisk sygdom. Besvarelserne er således baseret på et skøn over, om personen har en form for psykisk sygdom. Der er altså ikke nødvendigvis tale om en diagnosticeret sygdom.

For 37 pct. af de hjemløse er det oplyst, at personen har en psykisk sygdom. Andelen med psykisk sygdom er højest i gruppen, der afventer udskrivning fra hospital eller behandlingssted, hvor der i mange tilfælde er tale om psykiatriske afdelinger.

I de øvrige kategorier finder vi den højeste andel med psykisk sygdom blandt gadesoverne, hvor 49 pct. angives at have en psykisk sygdom. Også på natvarmestuerne finder vi en høj andel med psykisk sygdom, idet 38 pct. i denne gruppe angives at have en psykisk sygdom. På herberger og forsorgshjem er denne andel 30 pct.

TABEL 7.6

Hjemløse fordelt efter, om de har en psykisk sygdom eller ej, særskilt for hjemløshedssituationer. Procent og antal.

	Har en psykisk sygdom	Har ikke en psykisk sygdom	I alt procent	I alt antal
Gaden	49	52	100	324
Natvarmestue	38	62	100	194
Herberg	30	71	100	1461
Hotel	42	59	100	53
Familie/venner	37	63	100	755
Udslusning	42	58	100	135
Kriminalforsorg	34	66	100	62
Hospital	74	26	100	151
Andet	38	63	100	208
Uoplyst	41	59	100	118
I alt	37	63	100	3461

Anm.: Internt bortfald: 1337

Det bør endvidere bemærkes, at 37 pct. i gruppen, der overnatter hos familie og venner, angives at have en psykisk sygdom. Det understreger, at også de hjemløse, der overnatter hos familie og venner, ligesom den øvrige del af hjemløsegruppen, generelt har komplekse problemer.

Andelen, der har en psykisk sygdom, er højere i 2009 end i 2007, hvor det var 30 pct. af de hjemløse, der oplystes at have en psykisk sygdom.

TABEL 7.7

Hjemløse fordelt efter, om de har en psykisk sygdom eller ej, særskilt for aldersgrupper. Procent og antal.

	Har en psykisk sygdom	Har ikke en psykisk sygdom	I alt procent	I alt antal
18-24 år	35	65	100	459
25-29 år	36	64	100	346
30-39 år	39	61	100	905
40-49 år	36	64	100	1.029
50-59 år	36	64	100	550
≥ 60 år	40	60	100	172
I alt	37	63	100	3.461

Anm.: Internt bortfald: 1337

Andelen af psykisk syge ligger generelt på samme niveau i alle aldersgrupper. Blandt de unge hjemløse på 18-24 år er det 35 pct., der angives at have en psykisk sygdom, og blandt dem på 60 år og derover er det 40 pct. Der er kun en lille forskel mellem hjemløse mænd og kvinder, når vi ser på andelen med en psykisk sygdom. 37 pct. af mændene og 39 pct. af kvinderne oplyses således at have en psykisk sygdom (ikke afbildet).

PSYKISK SYGE MISBRUGERE

Navnlig gruppen af psykisk syge misbrugere udgør en særligt sårbar gruppe. Det kan være vanskeligt for de psykisk syge misbrugere at få behandling for deres psykiske sygdom i det psykiatriske behandlingssystem, da det kan være vanskeligt at håndtere misbrugsproblematikken, herunder at skelne mellem, hvilke symptomer der skyldes psykisk sygdom, og hvilke der er relateret til misbruget. Samtidig kan det være vanskeligt at give denne gruppe en fornøden behandling på misbrugsbehandlingssteder på grund af mangel på den fornødne psykiatriske kompetence. Gruppen af psykisk syge misbrugere falder således ofte 'imellem' systemerne.

Andelen af hjemløse, der både angives at have en psykisk sygdom og misbrugsproblemer, er i alt på 25 pct. Denne andel er højest blandt gadesoverne med 35 pct., men også i de øvrige situationer finder vi en forholdsvis høj andel af psykisk syge misbrugere med 26 pct. blandt brugere af natvarmestuer og 22 pct. blandt brugere af herberger og forsorgshjem. Også blandt dem, som overnatter hos familie og venner, finder vi en betydelig andel af psykisk syge misbrugere med 23 pct. Det er endvidere bemærkelsesværdigt, at vi også finder en forholdsvis høj andel af psykisk syge misbrugere blandt de unge hjemløse, med 22 pct. af de hjemløse mellem 18 og 24 år og 27 pct. i aldersgruppen mellem 25 og 29 år.

Derimod er der forholdsvis få psykisk syge misbrugere blandt de ældre hjemløse med 12 pct. blandt dem på 60 år og derover, hvor vi som tidligere nævnt generelt finder få stofmisbrugere, men en høj andel med alkoholmisbrug.

TABEL 7.8

Hjemløse psykisk syge misbrugere fordelt efter hjemløshedssituation. Procent og antal.

	Procentandel psykisk syge misbrugere	N (100 pct.)
Gaden	35	275
Natvarmestue	26	172
Herberg	22	1.343
Hotel	21	38
Familie/venner	23	621
Udslusning	28	130
Kriminalforsorg	23	56
Hospital	36	129
Andet	21	191
Uoplyst	27	79
I alt	25	3.034

Anm.: Internt bortfald: 1764

TABEL 7.9

Hjemløse psykisk syge misbrugere fordelt efter aldersgrupper. Procent og antal.

	Psykisk syge misbrugere	N (100 pct.)
18-24 år	22	381
25-29 år	27	298
30-39 år	28	807
40-49 år	26	909
50-59 år	21	491
≥ 60 år	12	148
I alt	25	3.034

Anm.: Internt bortfald: 1764

GEOGRAFISK VARIATION

Der er en forholdsvis stor variation mellem byerne, når man betragter andelen med psykisk sygdom. Navnlig blandt mændene er denne andel markant højere i Århus end i de øvrige byer, med 49 pct. mod eksempelvis 32 pct. i København. Også blandt kvinderne er der en markant højere andel med psykisk sygdom i Århus med 57 pct. mod 39 pct. på landsplan. En lignende høj andel af psykisk syge blandt de hjemløse kvinder

finder vi også i de mellemstore og mindre provinsbyer med henholdsvis 54 pct. og 57 pct.

TABEL 7.10

Hjemløse mænd med psykisk sygdom og/eller misbrug fordelt efter byområder. Procent.

	Andel med psykisk sygdom	Andel med misbrugsproblemer	Andel psykisk syge misbrugere	Andel uden misbrug og psykisk sygdom
København	32	72	20	21
Frederiksberg	40	67	23	20
Københavns omegn	36	73	25	20
Århus	49	73	37	16
Odense	30	78	27	19
Aalborg	40	76	25	11
> 20.000	34	78	27	19
< 20.000	42	72	29	19
I alt procent	37	74	26	19
Beregningsgrundlag	2.727	2.985	2.386	2.386

Der er ikke nogen væsentlig forskel i andelen af mænd med misbrugsproblemer mellem byerne. Vi finder dog ligeledes den højeste andel af psykisk syge misbrugere blandt de hjemløse i Århus Kommune med 37 pct.

Blandt kvinderne er andelen med misbrugsproblemer generelt lavere i hovedstadsområdet. I Københavns Kommune er denne andel 42 pct., hvor en del af forklaringen kan være, at de hjemløse kvinder, der opholder sig på de københavnske familieinstitutioner (hvor der opholder sig børn), ikke må have et væsentligt misbrug. Imidlertid er andelen med misbrugsproblemer blandt de hjemløse kvinder på Frederiksberg og i Københavns omegn af samme størrelsesorden som i København, hvor denne andel således også er væsentligt lavere end i resten af landet. Det kan være tegn på, at mere strukturelt betingede forhold og navnlig en generel boligmangel spiller ind. Tallene kan være en indikation på, at det er vanskeligere for socialt udsatte kvinder at finde en bolig, fx efter et samlivsophør, i Storkøbenhavn end i resten af landet. Det understøttes af, at en større andel af de hjemløse kvinder ikke har problemer som

misbrug og psykisk sygdom. Vi vil i kapitel 9 se nærmere på hjemløshedens årsager.

TABEL 7.11

Hjemløse kvinder med psykisk sygdom og/eller misbrug fordelt efter byområder. Procent.

Område	Andel med psykisk sygdom	Andel med misbrugsproblemer	Andel psykisk syge misbrugere	Andel uden misbrug og psykisk sygdom
København	28	42	11	48
Frederiksberg	28	33	4	48
Københavns omegn	39	44	13	37
Århus	57	61	34	23
Odense	38	79	26	16
Aalborg	17	68	0	19
> 20.000	54	71	34	9
< 20.000	57	60	38	26
I alt procent	39	53	19	34
Beregningsgrundlag	725	784	640	640

Endelig har vi i tabellerne også opgjort andelen, der hverken har en psykisk sygdom eller misbrugsproblemer. Det er en forholdsvis lille gruppe blandt de hjemløse, der ikke har enten misbrugsproblemer og/eller psykisk sygdom, især blandt mændene. På landsplan falder kun 19 pct. af mændene i denne kategori, og andelen varierer kun lidt mellem byområderne.

Blandt kvinderne er denne andel noget højere med 34 pct., dog med en betydelig forskel mellem byområderne, idet andelen af hjemløse kvinder uden psykisk sygdom og/eller misbrugsproblemer er væsentligt højere i hovedstadsområdet. Her kan det som nævnt spille ind, at hjemløse kvinder på de københavnske familieinstitutioner indgår i tællingen, men det forhold at tallet også er højere i omegnskommunerne, tyder som nævnt på, at også andre forhold, og muligvis strukturelle forhold som boligsituationen i hovedstadsområdet, spiller ind.

Den høje andel blandt de hjemløse, der har misbrugsproblemer og/eller psykisk sygdom, understreger dog, at hjemløshed i Danmark i høj grad hænger sammen med psykiske og sociale sårbarhedsfaktorer.

HJEMLØSE MED ETNISK MINORITETSBAGGRUND

For at afdække, hvor stor en andel af de hjemløse der har etnisk minoritetsbaggrund, har vi både spurgt om personens nationalitet, og om personen har flygtninge-/indvandrerbaggrund af første eller anden generation.

21 pct. er angivet at have en anden nationalitet end dansk, og 18 pct. har første- eller andengenerations-flygtninge-/indvandrerbaggrund.

79 pct. af de hjemløse angives at være af dansk nationalitet. 2 pct. kommer fra de andre nordiske lande. 3 pct. kommer fra det øvrige EU (inkl. de østeuropæiske EU-lande), og 2 pct. fra øvrige Europa. 5 pct. har mellemøstlig baggrund, og 6 pct. har afrikansk baggrund. 3 pct. kommer fra øvrige verdensdele.

Særligt på natvarrestuer opholder der sig en betydelig gruppe med anden etnisk baggrund end dansk. 17 pct. af dem, der har overnattet på en natvarrestue, kommer fra de øvrige EU-lande, og yderligere 8 pct. kommer fra de øvrige nordiske lande. Af dem, som kommer fra EU, fremgår det, at det særligt drejer sig om personer fra Rumænien og Polen.

TABEL 8.1

Hjemløse fordelt efter nationalitet, særskilt for hjemløshedssituation, Procent og antal.

	Danmark	Øvrige nordiske lande	EU	Øvrige Europa	Mellemøsten	Afrika	Andet	I alt procent	I alt antal
Gaden	80	3	5	2	4	4	2	100	495
Natvarmestue	59	8	17	3	5	5	2	100	346
Herberg	80	2	1	1	4	8	4	100	1.920
Hotel	70	2	5	1	6	9	7	100	87
Familie/venner	83	1	2	2	6	4	3	100	1.062
Udslusning	85	1	3	1	1	5	4	100	163
Kriminalforsorg	81	2	1	1	8	5	1	100	84
Hospital	86	1	0	5	1	4	4	100	169
Andet	81	3	3	2	2	5	5	100	310
Uoplyst	80	1	3	3	6	3	4	100	253
I alt	79	2	3	2	5	6	3	100	4.889

Anm.: Internt bortfald: 109

Ser vi på, om personen angives at have indvandrerbaggrund (flygtninge- eller indvandrerbaggrund), er det 13 pct., der angives at være førstegenerationsindvandrere, og 5 pct., der angives at være efterkommere (anden generation).

TABEL 8.2

Hjemløse fordelt efter, om de har flygtninge-/indvandrerbaggrund eller ej, særskilt for hjemløshedssituation. Procent og antal.

	Ikke flygtninge-/indvandrerbaggrund	Flygtning/indvandrer	Efterkommere	I alt procent	I alt antal
Gaden	87	10	4	100	408
Natvarmestue	85	14	1	100	245
Herberg	81	14	5	100	1.759
Hotel	81	17	1	100	69
Familie/venner	82	12	6	100	926
Udslusning	89	10	1	100	142
Kriminalforsorg	86	8	6	100	67
Hospital	88	8	4	100	155
Andet	82	10	8	100	266
Uoplyst	80	14	6	100	201
I alt	83	13	5	100	4.238

Anm.: Internt bortfald: 760

Andelen med flygtninge-/indvandrerbaggrund (første og anden generation) blandt de hjemløse er væsentligt højere i de største byer end i de øvrige områder. Andelen er således sammenlagt 33 pct. i København, 27 pct. på Frederiksberg, 18 pct. i omegnskommunerne og 22 pct. i Århus mod blot 5 pct. i de mellemstore og 4 pct. i de mindre provinsbyer. Her skal det tages i betragtning, at også andelen af hele befolkningen, som har etnisk minoritetsbaggrund, er højere i storbyerne end i den øvrige del af landet.

TABEL 8.3

Hjemløse fordelt efter, om de har flygtninge-/indvandrerbaggrund eller ej, særskilt for byområder. Procent og antal.

	Ikke flygtninge/ indvandrer- baggrund	Første generations flygtning/ indvandrer	Anden generations flygtning/ indvandrer	I alt procent	I alt antal
København	67	23	10	100	1.256
Frederiksberg	72	19	8	100	156
Københavns omegn	83	11	7	100	571
Århus	79	19	3	100	395
Odense	91	5	4	100	195
Aalborg	93	7	1	100	186
> 20.000	95	4	1	100	972
< 20.000	95	3	1	100	507
I alt	83	13	5	100	4.238

Anm.: Internt bortfald: 760

Blandt de 18-24-årige hjemløse er 10 pct. førstegenerationsindvandrere og 12 pct. efterkommere, og blandt de 25-29-årige er 16 pct. førstegenerationsindvandrere og 8 pct. efterkommere. Blandt de 30-39-årige og 40-49-årige hjemløse udgør førstegenerationsindvandrerne henholdsvis 16 pct. og 14 pct.

TABEL 8.4

Hjemløse fordelt efter, om de har flygtninge-/indvandrerbaggrund eller ej, særskilt for aldersgrupper. Procent og antal.

	Ikke flygtninge-/ indvandrerbaggrund	Flygtning/ indvandrer	Efter- kommer	I alt procent	I alt antal
18-24 år	78	10	12	100	550
25-29 år	76	16	8	100	407
30-39 år	80	16	4	100	1.032
40-49 år	86	14	<1	100	1.159
50-59 år	91	9	0	100	637
≥ 60 år	94	6	0	100	189
I alt	83	13	4	100	3.974

Anm.: Internt bortfald: 824

FAKTORER BAG HJEMLØSHEDEN

Hjemløshed kan opstå og fastholdes i et samspil mellem sociale kræfter på forskellige niveauer. I oversigt 9.1 er angivet fire niveauer, nemlig det strukturelle niveau, det institutionelle niveau, det relationelle niveau og det individuelle niveau. På hvert niveau er angivet en række forskellige aspekter, der hører under det pågældende niveau, hvor hvert aspekt dækker over forskellige sårbarhedsfaktorer.

Blandt de strukturelle forhold finder vi eksklusion fra arbejdsmarkedet og boligmarkedet i form af arbejdsløshed og mangel på boliger – og særligt boliger med lav husleje. De strukturelle eksklusionsmekanismer kan også knytte sig til etniske skillelinjer i befolkningen. De strukturelle forhold er kendetegnet ved, at der er individer, der befinder sig i en sårbar strukturel position – fx med en løs tilknytning til arbejdsmarkedet.

Sådanne strukturelle forhold spiller sammen med mere individuelle sårbarhedsfaktorer, der kan udløse begivenheder og forløb, der leder til en hjemløshedssituation. Der vil således være mere individuelle forhold, som øger risikoen for, at en hjemløshedssituation kan opstå. Det er både relationelle forhold, som karakteren af familie- og bekendtskabsrelationer, og individuelle forhold, som fysiske og psykiske sygdomme, om man har et misbrug, om man begår kriminalitet eller har været i fængsel. Sårbarhedsfaktorer kan også være knyttet til faser i et

livsforløb (ung/gammel), eller til særlige grupper, fx flygtninge og indvandrere, som kan mangle sproglige færdigheder mv.

OVERSIGT 9.1

Faktorer bag hjemløshed.

Niveau	Aspekter	Sårbarhedsfaktorer
<i>Strukturelle forhold</i>	Eksklusion fra arbejdsmarkedet	Arbejdsløshed
	Eksklusion fra boligmarkedet	Boligmangel, huslejeniveau
	Etnisk segregation	Diskrimination
<i>Institutionelle forhold</i>	Omfanget af serviceydelser, offentlige og private, fx herberger, væresteder, botilbud	Mangel på tilstrækkelige og målrettede tilbud
	Omfordelingsordninger	Lave ydelser, fattigdom
	Forebyggelse	Mangel på tidlig indsats
	Koordination	Mangel på koordination mellem aktører i indsatsen
<i>Relationelle forhold (interpersonelle)</i>	Familieforhold	Enlige
	Parforhold	Skilsmisse
	Omgangskreds	Fravær af nære relationer, uhensigtsmæssige relationer
<i>Individuelle forhold</i>	Sociale forhold	Mangel på sociale færdigheder
	Psykiske forhold	Psykisk sygdom, omsorgssvigt i barndommen eller i voksenlivet
	Misbrug	Alkohol, hash og stofmisbrug
	Kriminalitet	Fængselsophold
	Handicap, fysisk sygdom	Plejebehov
	Køn, alder	Ung, gammel
	Uddannelse	Ingen uddannelse
	Etnisk baggrund	Flygtning/indvandrer

Anm.: Tabellen er tillempet efter Edgar & Meert (2005).

Mellem det strukturelle niveau og det individuelle niveau finder vi det institutionelle niveau. Det institutionelle niveau dækker over forhold, der kendetegner den sociale indsats, hvad enten der er tale om offentlige eller private tiltag, der sigter mod at modificere de negative processer, der skaber og fastholder hjemløsheden. Staten og civilsamfundet kan således både påvirke de processer, der ligger bag hjemløsheden, og afhjælpe dens konsekvenser. Dette niveau drejer sig blandt andet om, hvilke serviceydelser der er til rådighed for de hjemløse i form af botilbud, alternative boliger, behandlingstilbud, tilbud om social støtte og andre serviceydelser, der henvender sig til de hjemløse. Her drejer det sig om, hvorvidt der udbydes de rette serviceydelser i forhold til brugernes behov, om karak-

teren af disse ydelser, og om der udbydes ydelser i et tilstrækkeligt omfang, fx om der er pladser nok til dem, der har brug for et botilbud, og om der sker en tilstrækkelig koordinering med en række øvrige indsatser. Også niveauet for de indkomsterstøttende ydelser udgør en faktor, der kan bidrage til at afhjælpe eller forstærke hjemløsheden i forhold til evnen til at betale en husleje. Staten kan endvidere påvirke sociale makroforhold, der har betydning for hjemløsheden, som fx udbuddet af boliger, der kan have betydning i forhold til antallet af boliger, der er til rådighed for anvisning til hjemløse og andre udsatte grupper.

Endelig er tidsdimensionen vigtig. Over tid kan der opstå nye grupper af hjemløse, i takt med at de mekanismer, der skaber og oprettholder hjemløsheden, forandres. Også på individniveau er der tale om en foranderlig tilstand, hvor der kan ske gentagne bevægelser ind og ud af hjemløshed (se fx Geerdsen et. al., 2005).

VARIGHED

En opgørelse af varigheden af hjemløsheden (tabel 9.1) viser, at 22 pct. har været hjemløse i mindre end 3 måneder. 33 pct. har været hjemløse i 4-11 måneder, 20 pct. i 1-2 år og 25 pct. i over 2 år. Der er således både en del, der for ganske nyligt er blevet hjemløse, og en del, der har været hjemløse i længere tid.

Blandt gadesoverne og brugerne af natvarmestuer har en høj andel været hjemløse i mere end 2 år med henholdsvis 42 pct. og 37 pct. Også i udslusningstilbud finder vi en høj andel af langvarigt hjemløse, med 51 pct., der har været hjemløse i over 2 år. Det tyder på, at udslusningstilbuddene i høj grad er målrettet gruppen af hjemløse med særligt komplekse problemer. Tabel 9.2 viser endvidere, at andelen, der har været hjemløs i mere end 2 år, er lidt højere i de store byer, med 30 pct. i København, 32 pct. på Frederiksberg og 33 pct. i Århus mod eksempelvis 21 pct. i de mellemstore provinsbyer.

I gruppen af hjemløse, der overnatter hos familie og venner, har en betydelig del derimod kun været hjemløse i kortere tid. 27 pct. i denne gruppe har været hjemløse i mindre end 3 måneder, og 36 pct. har været hjemløse i 4-11 måneder. Blandt herbergsbrugerne har 23 pct. været hjemløse i mindre end 3 måneder.

TABEL 9.1

Hjemløse fordelt efter varigheden af deres hjemløshed, særskilt for hjemløshedssituation. Procent og antal.

	0-3 måneder	4-11 måneder	1-2 år	Mere end 2 år	I alt procent	I alt antal
Gaden	10	26	22	42	100	447
Natvarmestue	15	27	22	37	100	241
Herberg	23	34	19	24	100	1.800
Hotel	26	29	16	30	100	84
Familie/venner	27	36	21	16	100	984
Udslusning	12	17	21	51	100	154
Kriminalforsorg	24	32	18	27	100	63
Hospital	37	36	14	13	100	162
Andet	21	39	20	20	100	267
Uoplyst	22	30	21	27	100	204
I alt	22	33	20	25	100	4.406

Anm.: Internt bortfald: 592

TABEL 9.2

Hjemløse fordelt efter varigheden af deres hjemløshed, særskilt for byområder. Procent og antal.

	0-3 måneder	4-11 måneder	1-2 år	Mere end 2 år	I alt procent	I alt antal
København	16	32	23	30	100	1.258
Frederiksberg	20	27	21	32	100	223
Københavns omegn	20	35	18	26	100	628
Århus	16	29	22	33	100	377
Odense	19	40	16	25	100	198
Aalborg	25	35	25	15	100	178
> 20.000	29	32	18	21	100	969
< 20.000	32	36	14	18	100	575
I alt	22	33	20	25	100	4.406

Anm.: Internt bortfald: 592

Det er blandt de ældre hjemløse, at flest har været hjemløse i lang tid, mens hovedparten af de unge hjemløse har været hjemløse i kortere tid. 35 pct. af de 18-24-årige har været hjemløse i under 3 måneder, og 41 pct. mellem 4 og 11 måneder. Der er dog også 7 pct. af de 18-24-årige, der har været hjemløse i mere end 2 år.

TABEL 9.3

Hjemløse fordelt efter varigheden af deres hjemløshed, særskilt for alder. Procent og antal.

	0-3 måneder	4-11 måneder	1-2 år	Mere end 2 år	I alt procent	I alt antal
Under 18 år	27	54	17	2	100	192
18-24 år	35	41	16	7	100	568
25-29 år	23	41	20	17	100	426
30-39 år	22	32	23	24	100	1.091
40-49 år	20	29	19	32	100	1.207
50-59 år	18	28	19	34	100	633
≥ 60 år	18	20	16	46	100	204
I alt	23	33	20	25	100	4.321

Anm.: Internt bortfald: 677

Tallene understreger, at der sker en stadig nytilgang til hjemløsegruppen. Eftersom antallet af hjemløse samtidig har været nogenlunde konstant på landsplan gennem de seneste 2 år, betyder det, at der både sker en løbende tilgang og afgang til hjemløsegruppen. Gruppen af hjemløse i Danmark udgøres således ikke af de samme personer over tid. Tværtimod sker der en betydelig cirkulation i gruppen, hvor der til stadighed er individer, der kommer ud i en hjemløshedssituation, og individer, for hvem det lykkes at komme ud af hjemløshed.

FAKTORER BAG HJEMLØSHEDSSITUATIONEN

For at belyse, hvilke faktorer der har haft størst betydning for, at personen befinder sig i en hjemløshedssituation, har vi spurgt om, hvad svarpersonen ser som den væsentligste årsag til, at personen er hjemløs. Her skal det tages i betragtning, at det i langt hovedparten af tilfældene er personalet i de sociale tilbud, der har udfyldt besvarelsenerne.

Tabel 9.4-9.6 belyser betydningen af psykisk sygdom, alkohol- eller stofmisbrug, fysisk sygdom og skilsmisse. Som det ses, vurderer svarpersonerne, at psykisk sygdom, alkohol- og/eller stofmisbrug udgør væsentlige årsager til, at personen befinder sig i en hjemløshedssituationen. I tabellerne indgår kun personer fra 18 år og opefter.

For 27 pct. vurderes psykisk sygdom at være en væsentlig årsag, for 30 pct. angives stofmisbrug og for 33 pct. alkoholmisbrug som væsentlige årsager. Andelen, for hvem psykisk sygdom angives som væsent-

lig årsag, er forholdsvis høj i alle aldersgrupper. For de yngre hjemløse er det i højere grad stofmisbrug, der angives som årsag, mens det for de ældre hjemløse i højere grad er alkoholmisbrug. Også skilsmisse angives for en forholdsvis stor andel (19 pct.) som en væsentlig årsag til hjemløsheden. Derimod nævnes fysisk sygdom kun som en væsentlig årsag for ganske få procent.

TABEL 9.4

Hjemløse fordelt efter årsager til deres hjemløshed, særskilt for hjemløshedssituation. Procent.

	Psykisk sygdom	Stofmisbrug	Alkoholmisbrug	Fysisk/somatisk sygdom	Skilsmisse	N (100 procent)
Gaden	37	38	38	4	13	413
Natvarmestue	28	39	41	2	11	239
Herberg	22	29	42	5	19	1.658
Hotel	24	24	23	4	25	71
Familie/venner	23	29	21	3	21	923
Midlertidig udslusning	32	29	40	8	20	154
Kriminalforsorg	20	42	14	3	3	71
Hospital	60	28	25	3	15	161
Andet	28	20	21	3	27	225
Uoplyst	27	21	30	2	20	138
I alt	27	30	33	4	18	4.053

Anm.: Internt bortfald: 745

TABEL 9.5

Hjemløse fordelt efter årsager til deres hjemløshed, særskilt for byområde. Procent.

Byområde	Psykisk sygdom	Stofmisbrug	Alkoholmisbrug	Fysisk/somatisk sygdom	Skilsmisse	N (100 procent)
København	25	29	27	4	21	1.067
Frederiksberg	30	24	25	1	23	139
Københavns omegn	24	27	26	3	21	588
Århus	37	32	33	7	19	414
Odense	20	38	36	2	14	193
Aalborg	27	25	44	4	13	189
> 20.000	26	35	43	4	16	950
< 20.000	28	27	35	6	17	513
I alt	27	30	33	4,2	18	4.053

Anm.: Internt bortfald: 745

TABEL 9.6

Hjemløse fordelt efter årsager til deres hjemløshed, særskilt for aldersgrupper. Procent.

Alder	Psykisk sygdom	Stofmisbrug	Alkoholmisbrug	Fysisk/somatisk sygdom	Skilsmisse	N (100 procent)
18-24 år	23	31	8	2	10	541
25-29 år	26	41	19	3	16	428
30-39 år	27	39	28	3	21	1.079
40-49 år	26	29	45	5	22	1.182
50-59 år	27	16	52	7	17	631
≥ 60 år	34	4	39	6	12	192
I alt	27	30	33	4	18	4.053

Anm.: Internt bortfald: 745

For 27 pct. af de hjemløse angives økonomiske problemer som en væsentlig årsag til hjemløsheden (tabel 9.7-9.9). Denne andel er højest blandt de unge med 35 pct. blandt de 18-24-årige og aftager med alderen, men er også høj i de øvrige aldersgrupper, dog med undtagelse af dem på 60 år og derover, hvor økonomiske problemer kun angives at være en væsentlig årsag for 10 pct.

Gæld til det offentlige angives som en væsentlig årsag for 7 pct., hvilket også gør sig gældende på tværs af aldersgrupperne.

For 6 pct. angives løsladelse fra fængsel som en væsentlig grund. Denne andel er højest blandt de 25-29-årige med 9 pct. Det er endvidere 10 pct. af dem, der overnatter hos familie og venner, hvor forudgående løsladelse angives som væsentlig grund til, at personen befinder sig i en hjemløshedssituation.

For 4 pct. angives udskrivning fra hospital eller behandlingssted som en væsentlig grund. Det er således i alt 10 pct. af de hjemløse, hvor enten forudgående løsladelse eller udskrivning anses for at være en væsentlig årsag til hjemløsheden. Det giver anledning til at være opmærksom på at sikre, at der lokalt etableres procedurer, der indbefatter, at der findes en boligløsning i forbindelse med løsladelse og udskrivning.

TABEL 9.7

Hjemløse fordelt efter årsager til deres hjemløshed, særskilt for aldersgrupper, særskilt for hjemløshedssituation. Procent.

Hjemløsheds-situation	Økonomiske problemer	Gæld til det offentlige	Løsladt fra fængsel	Udskrevet fra hospital	N (100 procent)
Gaden	29	12	5	5	413
Natvarmestue	15	6	6	3	239
Herberg	27	7	4	3	1.658
Hotel	31	4	6	7	71
Familie/venner	34	7	10	4	923
Midlertidig udslusning	26	8	6	3	154
Kriminalforsorg	23	7	28	3	71
Hospital	14	1	2	4	161
Andet	22	6	4	2	225
Uoplyst	18	5	6	3	138
I alt	27	7	6	4	4.053

Anm.: Internt bortfald: 745

TABEL 9.8

Hjemløse fordelt efter årsager til deres hjemløshed, særskilt for byområde. Procent.

Byområde	Økonomiske problemer	Gæld til det offentlige	Løsladt fra fængsel	Udskrevet fra hospital	N (100 procent)
København	21	5	5	3	1.067
Frederiksberg	22	2	1	2	139
Københavns omegn	24	7	8	3	588
Århus	27	7	7	4	414
Odense	26	12	7	4	193
Aalborg	32	9	3	4	189
> 20.000	30	9	6	4	950
< 20.000	33	7	6	4	513
I alt	27	7	6	4	4.053

Anm.: Internt bortfald: 745

TABEL 9.9

Hjemløse fordelt efter årsager til deres hjemløshed, særskilt for aldersgrupper. Procent.

Alder	Økonomiske problemer	Gæld til det offentlige	Løsladt fra fængsel	Udskrevet fra hospital	N (100 procent)
18 -24 år	35	6	7	3	541
25-29 år	28	6	9	4	428
30-39 år	28	7	8	5	1.079
40-49 år	26	8	5	3	1.182
50-59 år	24	8	3	3	631
≥ 60 år	10	3	1	1	192
I alt	27	7	6	4	4.053

Anm.: Internt bortfald: 745

For 19 pct. af dem, som befinder sig i en hjemløshedssituation, angives udsættelse af boligen til at være en væsentlig årsag til hjemløsheden. Også blandt dem, som overnatter på gaden, angives udsættelse som en væsentlig årsag, med 17 pct. Andelen, hvor udsættelse angives som en væsentlig årsag, er forholdsvis høj i alle aldersgrupper med 16 pct. blandt de unge mellem 18 og 24 år og 23 pct. blandt dem på 60 år og derover. Der er en vis variation mellem byerne i denne andel, der er lavest med 13 pct. i Århus og højest med 23 pct. i Aalborg og Odense.

En undersøgelse fra 2007 påviser, at der er en stærk sammenhæng mellem udsættelser og hjemløshed, idet 25 pct. af dem, som var blevet udsat i 2006, var hjemløse 1 år senere (Christensen & Heien,

2007). Også ved kortlægningen af hjemløshed i 2007 blev udsættelse for 17 pct. angivet som en væsentlig årsag til hjemløsheden. Det må antages, at flere end de 19 pct., hvor udsættelsen angives som en væsentlig grund, tidligere kan have været udsat af boligen, da en udsættelse kan ligge længere tilbage i tiden og derfor ikke være kendt af det personale, der har udfyldt skemaet.

For 15 pct. af de hjemløse angives, at de ikke længere kunne bo hos familie og venner. Denne grund angives af af hele 38 pct. mellem 18 og 24 år. I denne gruppe kan der også findes personer, der tidligere er blevet udsat af boligen og i den første periode efter udsættelsen har overnattet hos familie og venner.

For 6 pct. af de hjemløse angives boligmangel i hjemkommunen at være en væsentlig årsag til hjemløsheden. Denne andel er lidt højere i hovedstadsområdet. 9 pct. i København, 11 pct. på Frederiksberg og i omegnskommunerne mod kun 3 pct. i de mellemstore provinsbyer angiver således boligmangel som væsentlig årsag. Andelen, hvor boligmangel i hjemkommunen blev angivet som væsentlig årsag til hjemløsheden, var højere ved tællingen i 2007, med 11 pct. og 16 pct. i både København og omegnskommunerne. Her skal det dog tages i betragtning, at kategorien 'arbejdsløshed', som indgik i personske maet i 2007, er erstattet af kategorien 'økonomiske problemer' i 2009, og at denne kategori er afkrydset for en væsentligt større del af personerne, end kategorien 'arbejdsløshed' var i 2007. Økonomiske problemer kan fx dække over vanskeligheder ved at administrere sin økonomi, fx i forbindelse med misbrug, men de økonomiske problemer kan også afspejles i vanskeligheder ved at finde en bolig med en husleje, som ligger inden for personens betalingssevne.

Endelig er der en gruppe på 9 pct., hvor nervøsitet ved at bo alene angives som en væsentlig grund til hjemløsheden. Denne andel er højest blandt de ældre hjemløse, med 13 pct. blandt de 50-59-årige og 11 pct. blandt dem på 60 år og derover. I denne gruppe finder vi en del såkaldt funktionelt hjemløse, som er kendetegnet ved, at de har en bolig, men opsøger tilbud for hjemløse som natvarmestuer mv., da de ikke kan benytte boligen, fx fordi andre benytter boligen eller på grund af psykiske symptomer som angst. Vi ser nærmere på de funktionelt hjemløse i det følgende afsnit.

TABEL 9.10

Hjemløse fordelt efter årsager til deres hjemløshed, særskilt for hjemløshedssituation. Procent.

Hjemløsheds-situation	Udsættelse af bolig	Boligmangel i hjem-kommunen	Kunne ikke længere bo hos familie/venner	Nervøsitet ved at bo alene	N (100 procent)
Gaden	17	7	16	9	413
Natvarmestue	13	3	8	10	239
Herberg	21	6	17	12	1.658
Hotel	30	14	21	4	71
Familie/venner	19	9	14	6	923
Midlertidig udslusning	17	5	19	12	154
Kriminalforsorg	20	4	9	4	71
Hospital	10	4	15	9	161
Andet	18	6	18	8	225
Uoplyst	10	2	8	3	138
Alle	19	6	15	9	4.053

Anm.: Internt bortfald: 745

TABEL 9.11

Hjemløse fordelt efter årsager til deres hjemløshed, særskilt for byområde. Procent.

Byområde	Udsættelse af bolig	Boligmangel i hjemkommune	Kunne ikke længere bo hos familie/venner	Nervøsitet ved at bo alene	N (100 procent)
København	18	9	17	5	1.067
Frederiksberg	14	11	17	6	139
Københavns omegn	21	11	16	6	588
Århus	13	7	16	9	414
Odense	23	4	22	18	193
Aalborg	23	0	10	20	189
> 20.000	20	3	13	12	950
< 20.000	18	5	14	12	513
I alt	19	6	15	9	4.053

Anm.: Internt bortfald: 745

TABEL 9.12

Hjemløse fordelt efter årsager til deres hjemløshed, særskilt for aldersgrupper. Procent.

Alder	Udsættelse af bolig	Boligmangel i hjemkommune	Kunne ikke længere bo hos familie/venner	Nervøsitet ved at bo alene	N (100 procent)
18-24 år	16	9	38	8	541
25-29 år	17	9	18	7	428
30-39 år	20	6	13	8	1.079
40-49 år	19	6	10	10	1.182
50-59 år	19	4	9	13	631
≥ 60 år	23	5	7	11	192
I alt	19	6	15	9	4.053

Anm.: Internt bortfald: 745

FUNKTIONELT HJEMLØSE

I serviceloven defineres målgruppen for §110-boformerne som de, der ikke har en bolig, eller som ikke kan benytte boligen på grund af sociale problemer. Hermed understreges det, at en del personer befinder sig i hjemløshedens grænseområde, fordi de på grund af fx svær angst ikke kan benytte den bolig, de har, eller fordi boligen benyttes af andre, fx af bekendte fra misbrugsmiljøet. Det vil ofte være personer, som befinder sig i en høj risiko for hjemløshed, fx i forbindelse med udsættelse fra boligen. Personer, som har en bolig, men som ikke kan benytte den på grund af psykiske eller sociale problemer, betegnes som funktionelt hjemløse.

For at tage højde for, at en del personer benytter tilbud for hjemløse, selvom de har en bolig, indgår der i spørgeskemaet et spørgsmål om, hvorvidt personen har en bolig, som vedkommende ikke kan benytte. Det er 9 pct. af de personer, der er registreret som hjemløse i kortlægningen, der har en bolig, men ikke kan benytte den. Særligt på natvarmestuerne udgør denne gruppe en betydelig andel af brugerne, med 17 pct. Også 9 pct. af gadesoverne angives at være 'funktionelt hjemløse'. Andelen af funktionelt hjemløse blandt dem, som er registreret som hjemløse i kortlægningen, varierer lidt mellem byerne. Den er lavest i København med 5 pct. og højest i Aalborg med 14 pct.

Det kan diskuteres, om de funktionelt hjemløse bør indgå i opgørelsen, da denne gruppe reelt har en bolig, men blot ikke kan benytte

den. Gruppen er dog inkluderet i opgørelsen ud fra et hensyn til, at den danske lovgivning er indrettet sådan, at tilbud for hjemløse også er åbne for den gruppe af borgere, som ikke kan opholde sig i den bolig, de har. Gruppen af funktionelt hjemløse har således typisk de samme komplekse sociale og psykiske problemer som de øvrige hjemløse, hvilket understreger, at boligen for hovedparten af hjemløsegruppen er en nødvendig, men sjældent tilstrækkelig forudsætning for at løse hjemløshedsproblemet, da også en indsats i forhold til de psykiske og sociale problemer er nødvendig.

TABEL 9.13

Hjemløse fordelt efter, om de er funktionelt hjemløse (har egen bolig) eller ej, særskilt for hjemløshedssituation. Procent og antal.

	Funktionelt hjemløs	Ikke funktionelt hjemløs	I alt procent	I alt antal
Gaden	9	91	100	424
Natvarmestue	18	82	100	245
Herberg	9	91	100	1.760
Hotel	4	96	100	76
Familie/venner	5	95	100	981
Udslusning	4	96	100	159
Kriminalforsorg	6	94	100	78
Hospital	12	88	100	161
Andet	20	81	100	236
Uoplyst	10	90	100	182
I alt	9	91	100	4.302

Anm.: Internt bortfald: 496

TABEL 9.14

Hjemløse fordelt efter, om de er funktionelt hjemløse (har egen bolig) eller ej, særskilt for byområde. Procent og antal.

	Funktionelt hjemløs	Ikke funktionelt hjemløs	I alt procent	I alt antal
København	5	95	100	1.177
Frederiksberg	10	90	100	148
Københavns omegn	9	91	100	632
Århus	12	88	100	429
Odense	8	93	100	199
Aalborg	14	86	100	194
> 20.000	11	89	100	978
< 20.000	9	91	100	545
I alt	9	91	100	4.302

Anm: Internt bortfald: 496

SOCIALE INDSATSER

De fleste personer, der befinder sig i en hjemløshedssituation, har ud over manglen på en bolig også en række øvrige sociale, psykiske og/eller fysiske problemstillinger, der betyder, at både en boligmæssig og en social og behandlingsmæssig indsats ofte er nødvendig for at kunne opnå en stabil boligsituation. En bolig er således en nødvendig, men sjældent tilstrækkelig forudsætning for at kunne komme ud af hjemløsheden.

I den internationale forskning på området sondres der mellem forskellige indsatsmodeller i bestræbelserne på at afhjælpe hjemløsheden. En sondring mellem tre principielt forskellige indsatsmodeller kan foretages, nemlig mellem normaliseringsmodellen, kædemodellen og trappe-trinsmodellen (Dyb, 2005; Harvey, 1998; Sahlin, 2005).

Normaliseringsmodellen tager sit udgangspunkt i 'housing first'-tilgangen. En række internationale effektstudier har peget på vigtigheden af tidligt i et indsatsforløb at etablere en permanent boligløsning (se fx Tsemberis, 2004; Coldwell & Bendner, 2007; Nelson & Aubry, 2007). Housing first-tilgangen sigter mod, at der tidligt i et indsatsforløb skal tilvejebringes en permanent, sikker boligløsning som en forudsætning for, at det er muligt at arbejde med en række øvrige problemer som fx misbrug og psykiske problemer. Samtidig lægges der i housing first-tilgangen vægt på, at en forudsætning for, at den hjemløse kan bo i egen bolig, er, at der gives en social støtte i hverdagen.

OVERSIGT 10.1

Indsatsmodeller.

	Normaliseringsmodel	Kædemodel	Trappetrinsmodel
<i>Indsats</i>	Bo uafhængigt i egen bolig	Bo uafhængigt efter en midlertidig fase mellem herberg og egen bolig	Hierarki af boligindsatser, permanent bolig for dem, som er kvalificerede
<i>Metode</i>	Individuel bostøtte	Kæde af interventioner – udslusningstilbud	Differentieret sanktions/ belønningssystem
<i>Ideologi</i>	Hjemløse har samme behov som andre – men har brug for social støtte i hverdagen	En negativ cirkel skal brydes gennem gradvis tilvæning	Hjemløse har brug for at lære at bo selv, men ikke alle vil kunne komme til det

I normaliseringsmodellen er fokus rettet mod at normalisere den hjemløses boligsituation ved at tilstræbe, at den hjemløse bor i egen bolig med individuelt tilrettelagt social og praktisk støtte i hverdagen. Ud fra normaliseringsmodellen er det vigtigt, at den hjemløse tilbydes egen lejekontrakt, og at der således skabes sikkerhed omkring boligsituationen. Normaliseringsmodellen sigter således ikke på en 'normalisering' af personen, men på at tilvejebringe de sociale og boligmæssige forudsætninger for, at den hjemløse kan leve et normalt liv, såfremt det er, hvad personen ønsker.

I kædemodellen sigter også i mod, at den hjemløse skal kunne bo i egen bolig, men det antages, at det i en periode efter et ophold på fx et herberg, er nødvendigt med en overgangsfase i form af udslusningstilbud, hvor den hjemløse 'lærer' og bliver vant til at bo på egen hånd. Udslusningstilbuddet udgør her en overgangsfase mellem herberg og egen bolig.

I trappetrinsmodellen antages det ligesom i kædemodellen, at det er nødvendigt for den hjemløse at 'lære' at bo i egen bolig. I trappetrinsmodellen benyttes imidlertid et differentieret sanktions- og belønningssystem, hvor gradvis mere permanente boligtilbud gives, såfremt den hjemløse kvalificerer sig til at bo i egen bolig. Om den hjemløse tilbydes egen bolig (med egen lejekontrakt), knyttes her an til fremgang inden for andre områder og navnlig til, at den hjemløse opfylder en række krav til deltagelse i misbrugsbehandling, krav om stoffrihed etc.

En forskel kan iagttages mellem de skandinaviske lande i tilrettelæggelsen af indsatser for de hjemløse. Hvor indsatsen i Norge først og

fremmest tilrettelægges ud fra normaliseringsmodellen, beskriver trappe-trinsmodellen i vid udstrækning indsatsen i Sverige. I Norge lægges der vægt på at etablere individuelle boligløsninger i egne boliger, med permanente lejekontrakter (Dyb et al., 2008, Ytrehus et al., 2008). I Sverige benyttes der i vid udstrækning såkaldte 'andenhåndskontrakter' hvor fx socialafdelingen i kommunen har boligkontrakten, og på 'anden hånd' udlejer boligen til den hjemløse under de vilkår, som kendetegner trappe-trinsmodellen. Evalueringen af den norske hjemløsestrategi peger på, at der er bedst erfaringer med anvendelse af normaliseringsmodellen (Dyb, 2005), mens svensk forskning generelt påpeger, at trappetrinsmodellen har en række uintenderede virkninger, herunder at den utilsigtet fastholder den hjemløse i en ustabil boligsituation (Sahlin, 2007; Löfstrand 2005, Knutagård, 2009).

I Danmark defineres indsatsen over for de hjemløse primært i serviceloven samt i almenboligloven. Personer, der befinder sig i en hjemløshedssituation, har ikke ifølge dansk lovgivning krav på en bolig, men en række indsatser i serviceloven er henvendt til gruppen af hjemløse og socialt udsatte borgere generelt.

Særligt har kommunerne ifølge servicelovens § 110 en forpligtelse til at tilbyde "midlertidigt ophold i boformer til personer med særlige sociale problemer, som ikke har eller ikke kan opholde sig i egen bolig, og som har behov for botilbud og for tilbud om aktiverende støtte, omsorg og efterfølgende hjælp". § 110-boformerne er tidligere blevet benævnt som herberger og forsorgshjem.

Ud over § 110-boformerne er der i serviceloven også defineret en række andre indsatstyper, der henvender sig til gruppen af hjemløse og/eller gruppen af socialt udsatte. Det drejer sig om støtte- og kontaktpersoner efter § 99, som er henvendt til psykisk syge, stofmisbrugere og hjemløse, og bostøtte efter § 85, som kan tildeles, hvis en person har brug for praktisk og social støtte efter tildeling af bolig. Også de midlertidige og længerevarende boformer under § 107 og 108 kan anvendes til målgruppen af hjemløse. Desuden indeholder serviceloven bestemmelser om sociale væresteder (§ 104) og social behandling til stofmisbrugere (§101).

Endelig er en meget vigtig indsatsform i forhold til boligbehovet blandt socialt udsatte kommunernes ret til at anvise socialt udsatte borgere til 25 pct. af de boliger (i København 33 pct.), der bliver ledige i den almene boligmasse. Det er kommunerne, der fastlægger, hvilke kriterier

der skal være opfyldt for at få tildelt en bolig gennem den kommunale boliganvisning. Her har en tidligere undersøgelse af den kommunale boliganvisning vist, at der er en del variation i kriterierne mellem forskellige kommuner, og at blandt andet tilgængeligheden af boliger til anvisning spiller ind på, hvor restriktive kriterier der opstilles for at få anvist en bolig (Anker et. al., 2003).

Set i forhold til normaliseringsmodellens bestræbelse på at sikre en permanent boligløsning i egen bolig for dem, som er i stand til at bo på egen hånd med en individuelt tilrettelagt socialt støtte, må særligt muligheden for anvisning af almene boliger til dem, som befinder sig i en hjemløshedssituation, vurderes at være af afgørende betydning. Endvidere udgør bostøtte i eget hjem sammen med den øvrige behandlingsmæssige indsats, der måtte være behov for (psykiatri, misbrug mv.), en væsentlig forudsætning for, at personer med komplekse sociale problemer kan bo i egen bolig.

Der er endvidere en gruppe af hjemløse med særligt komplekse problemer, som vanskeligt vil kunne bo i egen bolig, men som har brug for specialiserede botilbud. Væsentlige indsatsformer til dem, der ikke kan bo i egen bolig, er de midlertidige og længerevarende botilbud, der kan etableres efter § 107 og 108, som fx de alternative plejehjem, samt de såkaldte skæve huse, der er etableret efter almenboligloven.

I det følgende skal vi se nærmere på, hvilke sociale indsatser den hjemløse modtager ifølge besvarelsene i personskeemaet. Der er her spurgt til en række indsatser såsom psykiatrisk behandling, misbrugsbehandling, støtte- og kontaktpersoner, aktivering samt opskrivning til bolig og boformer.

Det er i alt 17 pct. af de hjemløse, der i øjeblikket modtager psykiatrisk behandling. Af dem, som angives at have en psykisk sygdom, er det 47 pct., der modtager psykiatrisk behandling (ikke afbildet). Her er ikke medregnet de, der tidligere har modtaget behandling, eller som har afbrudt en behandling.

11 pct. af de hjemløse modtager behandling for alkoholmisbrug. Det gælder for 24 pct. af dem, der angives at have et alkoholmisbrug.

19 pct. er i behandling for stofmisbrug. Det gælder 56 pct. af dem, som angives at have et misbrug af hårde stoffer og 31 pct. af hashmisbrugerne.

27 pct. angives at have en støtte- og kontaktperson. Denne andel er lavere blandt gadesoverne, hvor den er 18 pct., mens den er 34 pct.

blandt brugerne af herberger og 28 pct. blandt brugere af natvarmestuer. Der er en betydelig variation i andelen, der har en støtte- og kontaktperson, mellem byerne. Andelen er højest i Århus (48 pct.), og lavest i Odense (15 pct.) og i Københavns omegnskommuner (18 pct.). I København er andelen på 28 pct.

TABEL 10.1

Indsatser fordelt på hjemløshedssituationer. Procent.

Hjemløshedssituation	Psykiatrisk behandling	Behandling, alkoholmisbrug	Behandling, stofmisbrug	Støtte/ kontaktperson	Tilsyn fra kriminalforsorg	N (100 procent)
Gaden	15	5	20	18	7	344
Natvarmestue	11	6	21	28	4	182
Herberg	14	17	16	34	3	1.596
Hotel	12	2	11	18	5	66
Familie/venner	18	7	23	17	16	881
Udslusningsbolig	20	12	20	75	7	157
Kriminalforsorg	10	9	26	4	31	70
Hospital	65	15	20	11	10	163
Andet	15	6	15	28	6	218
Uoplyst	13	4	18	12	7	137
I alt	17	11	19	27	8	3.814

Anm.: Internt bortfald: 984

TABEL 10.2

Hjemløse fordelt efter, hvilke indsatser de modtager, særskilt for byområde. Procent.

Byområde	Psykiatrisk behandling	Behandling, alkoholmisbrug	Behandling, stofmisbrug	Støtte/ kontaktperson	Tilsyn fra kriminaforsorg	N (100 procent)
København	16	6	17	28	7	977
Frederiks- berg	22	5	21	34	2	131
Københavns omegn	18	11	20	18	13	593
Århus	19	10	22	48	9	382
Odense	10	12	25	15	10	170
Aalborg	14	5	7	25	3	182
> 20.000	17	16	21	25	6	906
< 20.000	20	17	18	26	10	473
I alt	17	11	19	27	8	3.814

Anm.: Internt bortfald: 984

TABEL 10.3

Hjemløse fordelt efter, hvilke indsatser de modtager, særskilt for aldersgrupper. Procent.

Alder	Psykiatrisk behandling	Behandling, alkoholmisbrug	Behandling, stofmisbrug	Støtte/ kontaktperson	Tilsyn fra kriminaforsorg	N (100 procent)
18-24 år	18	3	20	28	17	540
25-29 år	19	6	23	26	10	403
30-39 år	19	11	26	26	10	991
40-49 år	16	16	18	26	6	1.098
50-59 år	15	16	11	31	3	600
60 år +	14	8	2	24	1	182
I alt	17	11	19	27	8	3.814

Anm.: Internt bortfald: 984

Det er i alt 14 pct. af de hjemløse, der angives at være i aktivering (tabel 10.4-10.6). Denne andel er steget lidt siden 2007-kortlægningen, hvor andelen blev opgjort til 10 pct. Stigningen kan skyldes, at der i den mel-

lemliggende periode er kommet krav om, at også personer i matchgruppe 4 og 5 skal indgå i aktiveringsforløb.

Kommunen skal ifølge § 141 i serviceloven tilbyde en handleplan til personer med alvorlige sociale problemer. Borgeren kan vælge at få udarbejdet en handleplan eller afslå tilbuddet. For 17 pct. af de hjemløse er det angivet, at der foreligger en handleplan ved kommunen. Tallet kan dog være højere i det omfang de personer, der har udfyldt skemaet i de sociale tilbud, ikke har haft kendskab til en sådan handleplan.

25 pct. af de hjemløse angives at være opskrevet til egen bolig enten via kommunal boliganvisning eller en almen boligorganisation. Tallet er højest på Frederiksberg (36 pct.) og lavest i Århus (15 pct.).

TABEL 10.4

Hjemløse fordelt efter, hvilke indsatser de modtager, særskilt for hjemløshedssituation. Procent.

Hjemløsheds-situation	Aktivering/ revalidering	Uddannelse/ undervisning	Handleplan hos kommune	Opskrevet til egen bolig	Opskrevet til § 107-/108-boform, særbolig e.l.	Ingen øvrige tilbud	N (100 procent)
Gaden	7	0	9	15	4	40	344
Natvar- mestue	3	1	14	7	4	42	182
Herberg	18	2	19	31	6	22	1.596
Hotel	23	0	17	41	8	30	66
Fami- lie/venner	15	3	18	25	3	22	881
Udslusning	22	5	27	22	1	6	157
Kriminalfor- sorg	0	4	11	16	3	27	70
Hospital	4	1	14	17	22	6	163
Andet	8	4	20	18	5	29	218
Uoplyst	15	0	8	14	3	37	137
I alt	14	2	17	25	6	24	3.814

Anm.: Internt bortfald: 984

Yderligere 6 pct. angives at være opskrevet til en bolig efter § 107, 108 eller lignende. Denne andel er højest blandt dem, som afventer udskrivning fra hospital eller behandlingssted, hvor 22 pct. er opskrevet til §

107-/108-boformer. Det er en særligt lav andel blandt gadesoverne og brugere af natvarmestuer, der er opskrevet til enten egen bolig eller en § 107-/108-boform. Blandt gadesoverne finder vi også en forholdsvis lav andel (18 pct.), der har en støtte- og kontaktperson.

24 pct. af de hjemløse angives ikke at modtage nogen øvrige sociale tilbud. Det gælder 40 pct. af dem, som overnatter på gaden, og 42 pct. af dem, som har benyttet en natvarmestue. Denne andel er 22 pct. og lige stor blandt herbergsbrugere og dem, der overnatter hos familie og venner.

TABEL 10.5

Hjemløse fordelt efter, hvilke indsatser de modtager, særskilt for byområde. Procent.

Byområde	Aktivering/ revalidering	Uddannelse/ undervisning	Handleplan hos kommune	Opskrevet til egen bolig	Opskrevet til § 107-/108- boform, særbolig e.l.	Ingen øvrige tilbud	N (100 procent)
København	8	4	15	27	6	28	977
Frederiks- berg	7	1	16	36	8	24	131
Københavns omegn	9	2	17	33	4	22	593
Århus	8	2	19	15	6	23	382
Odense	19	2	9	28	1	24	170
Aalborg	9	2	13	28	10	32	182
> 20.000	25	1	19	22	5	23	906
< 20.000	20	1	19	19	4	21	473
I alt	14	2	17	25	6	24	3.814

Anm.: Internt bortfald: 984

TABEL 10.6

Hjemløse fordelt efter, hvilke indsatser de modtager, særskilt for aldersgrupper. Procent.

Alder	Aktivering/ revalidering	Uddannelse/ undervisning	Handleplan hos kom- mune	Opskrevet til egen bolig via kommunal anvisning	Opskrevet til § 107-/108-boform, særbolig e.l.	Ingen øvrige tilbud	N (100 procent)
18-24 år	16	7	23	26	5	16	540
24-29 år	15	3	20	26	5	22	403
30-39 år	13	1	18	25	6	27	991
40-49 år	15	2	16	26	5	25	1.098
50-59 år	16	1	13	22	7	25	600
≥ 60 år	11	0	8	16	8	34	182
I alt	14	2	17	25	6	24	3.814

Anm.: Internt bortfald: 984

Set i forhold til muligheden for at afhjælpe hjemløsheden er det en forholdsvis lav andel af de hjemløse, der er opskrevet til enten egen bolig gennem den kommunale boliganvisning eller de almene boligorganisationer eller til en § 107-/108-boform. Det er også en forholdsvis lav andel, der har en støtte- og kontaktperson og en handleplan hos kommunen.

Det tyder derfor på, at der er et betydeligt potentiale i at styrke den boligrettede indsats for hjemløsegruppen, ligesom også den individuelle sociale støtte kan styrkes for en betydelig del af dem, der befinder sig i en hjemløshedssituation.

SAMMENFATNING

Denne undersøgelse afdækker omfanget og karakteren af hjemløshed i Danmark i uge 6, 2009. Kortlægningen er gennemført efter samme metode som den tilsvarende kortlægning i 2007 og efter samme metode, som anvendes ved tilsvarende kortlægninger i Norge og Sverige.

METODE OG DEFINITION

Kortlægningen bygger på indberetninger fra 1.082 sociale tilbud og lokale myndigheder. 499 tilbud og enheder under lokale myndigheder har i kortlægningsugen indberettet af have kontakt med eller kendskab til borgere, der befinder sig i en hjemløshedssituation. For hver person, som har befundet sig i en hjemløshedssituation, er der indsendt et personschema, med oplysninger om, hvilken type af hjemløshedssituation personen befinder sig i, og en række baggrundsoplysninger. En kontrol for dobbeltregistreringer er efterfølgende foretaget.

Der er i undersøgelsen benyttet en hjemløsheds-definition, der tager udgangspunkt i personens boligsituation. Definitionen er baseret på den europæiske hjemløshedsklassifikation, ETHOS-klassifikationen, der er tilpasset til danske forhold. I undersøgelsen sondres der mellem otte situationer: personer, der sover på gaden, brugere af natvarmestuer, personer, der benytter herberger og forsorghjem (§ 110-boformer mv.),

personer, der pga. hjemløshed overnatter på hoteller og vandrehjem, personer, der midlertidigt overnatter hos familie og venner, personer i udslusningsboliger, personer, som løslades fra fængsler inden for 1 måned uden en boligløsning og personer, som udskrives fra hospitaler og behandlingstilbud inden for 1 måned uden en boligløsning. Endelig findes kategorierne 'andet' og 'uoplyst'. Kategorien 'andet' dækker fx over ophold i kolonihavehuse og campingvogne.

I forhold til den første nationale kortlægning af hjemløshed i 2007 er der sket flere justeringer af definitionen. Kategorien natvarmestuer er udskilt som en selvstændig kategori, sociale boformer under § 107 er udeladt af kategorien udslusningstilbud, og tidsgrænsen i forbindelse med løsladelse eller udskrivning er ændret fra 3 måneder til 1 måned.

Der er i undersøgelsen opnået svar fra 82,7 pct. af de sociale tilbud og lokale myndigheder. Svarprocenten er dermed lavere end ved kortlægningen i 2007, hvor svarprocenten var 89 pct. Svarprocenten vurderes dog til at være høj, og særligt er der en meget høj svarprocent fra boformer og kommunale myndigheder, hvor hovedparten af undersøgelsens indberetninger kommer fra. Svarprocenten er på 98 pct. for boformerne og 97 pct. for de kommunale enheder (socialafdelinger mv.). Den laveste svarprocent er opnået fra jobcentrene, hvor kun 62 pct. har deltaget i kortlægningen. På væresteder og varmestuer er svarprocenten faldet fra 87 pct. til 82 pct. Det må generelt antages, at en del af de sociale tilbud, der ikke har svaret, kun i begrænset omfang eller slet ikke har berøring med hjemløse, herunder også at flere af de væresteder, der ikke har svaret, har andre målgrupper end hjemløse. Der er dog flere væresteder og varmestuer, navnlig i København, der har kontakt med hjemløse, som ikke har deltaget i tællingen, hvor der både kan være tale om en prioritering af ressourcer, et hensyn til at kontakten med brugerne udelukkende skal handle om brugernes sociale behov, eller at brugerne ikke ønsker at deltage i udfyldelsen af spørgeskemaet. Hvad angår personer, som opholder sig hos familie og venner, må det understreges, at kortlægningen kun omfatter personer, der har søgt hjælp eller på anden måde er i kontakt med og/eller er kendt af det sociale system.

Den generelt høje svarprocent, særligt fra centrale aktører på området, betyder, at det kan antages, at langt hovedparten af dem, der aktuelt befinder sig i en hjemløshedssituation, er omfattet af kortlægningens opgørelser. Der må dog generelt tages et forbehold for, at der vil

være personer, der befinder sig i en hjemløshedssituation, som ikke indgår i kortlægningen. Det må således understreges, at der i rapportens opgørelser er tale om minimumstal.

HJEMLØSHEDENS OMFANG OG UDVIKLING

Der er i alt opgjort at være 4.998 personer, der befinder sig i en hjemløshedssituation i uge 6, 2009. Et lille fald i antallet sammenlignet med kortlægningen i 2007, hvor antallet var 5.253 personer, må primært tilskrives de justeringer, der er foretaget i den operationelle definition af hjemløshedssituationerne. For kategorierne gadesovere, natvarmestuer, herberger og forsorgshjem, hoteller og vandrerhjem samt overnatning hos familie og venner er antallet stort set uændret mellem de to kortlægninger, med 3.956 personer i 2007 og 3.987 personer i 2009. Det må således konkluderes, at omfanget af hjemløsheden på landsplan ligger på samme niveau i 2009 som i 2007.

Antallet af gadesovere er opgjort til 506 personer. Ved kortlægningen i 2007 var antallet af gadesovere 552. Antallet af personer, der har overnattet på natvarmestuer, er opgjort til 355 (eksklusive den gruppe af gadesovere, der i løbet af uge 6 også har benyttet natvarmestuerne). Antallet af personer, der har overnattet på herberger og forsorgshjem, er opgjort til 1.952 personer. 88 personer har overnattet på hoteller og vandrerhjem på grund af hjemløshed. 1.086 personer har overnattet hos familie og venner. 164 personer befandt sig i midlertidige udslusningstilbud. 86 personer afventede en løsladelse fra Kriminalforsorgen inden for 1 måned, uden at der var en boligløsning, og 172 personer afventede en udskrivning fra hospitaler eller behandlingssteder inden for 1 måned, uden at der var en boligløsning. Desuden er der opgjort 316 personer i kategorien 'andet', hvoraf en del overnatter i kolonihavehuse, campingvogne eller nødboliger. 273 personer er indberettet med ukendt hjemløshedssituation.

78 pct. af de personer, der befinder sig i en hjemløshedssituation, er mænd, og 22 pct. er kvinder. Andelen af kvinder blandt gadesoverne er steget fra 10 pct. i 2007 til 14 pct. i 2009.

Hovedparten af dem, der befinder sig i en hjemløshedssituation, er yngre eller midaldrende. 23 pct. er mellem 18 og 29 år, og 53 pct. er mellem 30 og 49 år. 5 pct. af de hjemløse er 60 år eller derover. 19 pct. af

gadesoverne er mellem 18 og 29 år. Blandt de yngre hjemløse overnatter den største gruppe hos familie og venner, mens den største gruppe blandt de midaldrende og ældre hjemløse overnatter på herberger og forsorgshjem (§ 110-boformerne).

HJEMLØSHEDENS GEOGRAFISKE FORDELING

Hvor omfanget af hjemløsheden på landsplan er på et uændret niveau sammenlignet med 2007, er der sket en del forskydninger i antallet lokalt og regionalt.

Antallet af hjemløse, der er registreret i kortlægningen, er faldet i hovedstadsområdet, mens det omvendt er steget i de fleste større og mellemstore provinsbyer.

Det samlede antal hjemløse, der er registreret i Region Hovedstaden, er faldet fra 2.909 personer til 2.375 personer. Tallet dækker over et fald i både Københavns Kommune og et fald i omegnskommunerne rundt om København under ét. Der er opgjort 1.494 hjemløse, som er hjemmehørende i København, mod 1.884 i kortlægningen i 2007. I Københavns omegn er der opgjort 701 personer mod 998 personer i 2007. Der er dog lokalt sket en kraftig stigning i antallet af hjemløse i Frederiksberg Kommune, hvor 233 personer er registreret i 2009 mod 135 i 2007.

En del af faldet i det opgjorte antal hjemløse i Københavns Kommune kan tilskrives de ændringer, der er foretaget i undersøgelsens afgrænsning af hjemløshedssituationerne. Især det forhold, at § 107-pladser ikke er inkluderet i kortlægningen i 2009 har betydning, da et større antal af § 107-pladser befinder sig i København. For de kategorier, hvor der ikke er sket ændringer i afgrænsningen af hjemløshedssituationerne, dvs. gadesovere, brugere af natvarmestuer, herberger og forsorgshjem, hoteller/vandrerhjem og personer, som overnatter hos familie og venner, er antallet af hjemløse i København faldet fra 1.458 personer i 2007 til 1241 i 2009. Tallet kan indikere, at der er sket et vist fald i antallet af hjemløse i København, men der må tages forbehold for, at der er en lidt højere grad af manglende indberetninger i 2009.

Hvor antallet af hjemløse, der er registreret i hovedstadsområdet, således under ét er faldet, er tallet omvendt steget en del i de store provinsbyer og i flere mellemstore provinsbyer.

I Århus er antallet steget fra 337 personer i 2007 til 466 personer i 2009. I Odense er tallet steget lidt fra 189 personer i 2007 til 208 personer i 2009, og i Aalborg er tallet steget fra 158 personer i 2007 til 218 personer i 2009. Samlet set er der sket en stigning i antallet af hjemløse på ca. 200 personer i Region Midtjylland og 70 personer i Region Syddanmark. Også i flere mellemstore provinsbyer er der sket mindre stigninger i antallet. Det gælder navnlig Esbjerg, Randers og Vejle. Også i de mindre provinsbyer under ét er tallet steget fra 500 personer i 2007 til 622 personer i 2009.

Med det forbehold, der må tages for, at der lokalt kan være sket ændringer i indberetningen, og den usikkerhed, der generelt er i opgørelserne, peger resultaterne af kortlægningen på, at der er sket et vist fald i omfanget af hjemløsheden i hovedstadsområdet og en tilsvarende stigning i omfanget af hjemløsheden i den øvrige del af landet. Faldet i hjemløsheden i hovedstadsområdet er dog sket fra et væsentligt højere niveau end i resten af landet, og hjemløsheden er også i 2009 af et væsentligt større omfang i hovedstadsområdet end i den øvrige del af landet.

Opgjort pr. 1.000 indbygger er antallet 2,9 i København, 1,5 i Århus og 1,1 i både Odense og Aalborg. 49 pct. af alle hjemløse, der er registreret på landsplan, er hjemmehørende i hovedstadsområdet, mens 9 pct. er hjemmehørende i Århus, 4 pct. i Odense og 4 pct. i Aalborg.

FAKTORER BAG HJEMLØSHEDEN

Hjemløsheden opstår generelt i et samspil mellem faktorer på forskellige niveauer. I den internationale litteratur peges på både på strukturelle sårbarhedsfaktorer, som mangel på boliger til målgruppen, på forhold omkring den sociale indsats, fx mangel på individuel social støtte og vanskeligheder ved at koordinere forskellige behandlingsindsatser, og på individuelle sårbarhedsfaktorer som misbrug og psykisk sygdom, som væsentlige faktorer bag hjemløsheden.

25 pct. af de personer, der er registreret i undersøgelsen, har været hjemløse i mere end 2 år. Det er navnlig blandt de midaldrende og ældre hjemløse, at vi finder en høj andel af langvarigt hjemløse. Der er dog også en betydelig gruppe, der angives at have været hjemløse i kortere tid. 22 pct. har været hjemløse i under 3 måneder og yderligere 33 pct.

mellem 4 og 11 måneder. Det betyder, at der er en stadig cirkulation af personer ind og ud af hjemløsheden. Gruppen af hjemløse er således ikke en statisk gruppe, og tallene viser, at der er en stadig nytilgang til gruppen. Da antallet på landsplan ligger på et konstant niveau, er der samtidig en afgang fra gruppen i form af personer, der kommer ud af hjemløsheden.

Der er generelt en høj andel af de personer, der befinder sig i en hjemløshedssituation, der har misbrugsproblemer eller psykisk sygdom. 70 pct. af de hjemløse har et misbrug af narkotika, hash, alkohol og/eller medicin. 23 pct. angives at have et misbrug af narkotika, 30 pct. et hash-misbrug, 44 pct. et alkoholmisbrug, og 11 pct. et medicinmisbrug. Navnlig blandt de yngre mandlige hjemløse er der særligt et misbrug af hash og narkotika, mens misbrug af alkohol er mest udbredt blandt de midaldrende og ældre hjemløse. Også blandt de midaldrende er der dog et betydeligt misbrug af narkotika og hash.

37 pct. af de hjemløse angives at have en psykisk sygdom. Her skal det understreges, at der ikke nødvendigvis er tale om diagnosticeret sygdom, og at der i en del tilfælde er tale om et skøn, foretaget af personalet i de sociale tilbud. Andelen af psykisk syge er særlig høj blandt gadesoverne med 49 pct. Andelen, der er angivet af have en psykisk sygdom, er steget siden kortlægningen i 2007, hvor denne andel var 30 pct.

25 pct. af de hjemløse anføres at være psykisk syge misbrugere. Denne andel er høj både blandt de yngre og midaldrende misbrugere. 22 pct. af de 18-24-årige hjemløse angives at være psykisk syge misbrugere.

Også personer med etnisk minoritetsbaggrund udgør en betydelig gruppe blandt de hjemløse. 21 pct. angives at have anden nationalitet end dansk. Navnlig førstegenerationsindvandrere er overrepræsenterede, idet 13 pct. af de hjemløse angives at være førstegenerationsindvandrere eller flygtninge. Det er særligt i storbyerne, at vi finder en høj andel med ikke-dansk baggrund, med 33 pct. i København, 27 pct. på Frederiksberg og 22 pct. i Århus.

De hjemløse med etnisk minoritetsbaggrund fordeler sig bredt på en række nationalitetsgrupper fra de øvrige nordiske lande, fra EU og det øvrige Europa, Mellemøsten og Afrika. Særligt på natvarmestuerne er der en høj andel fra EU-lande, idet 17 pct. af natvarmestuerne brugere er angivet at være fra andre EU-lande. Her er der navnlig tale om personer fra Polen og Rumænien.

Blandt de faktorer, der hyppigst anføres som væsentligste årsager til hjemløsheden i spørgeskemaet, er alkoholmisbrug (33 pct.), stofmisbrug (30 pct.), psykisk sygdom (27 pct.), økonomiske problemer (27 pct.) og udsættelse af boligen (19 pct.).

At alkohol, stofmisbrug og psykisk sygdom spiller en væsentlig rolle i forbindelse med hjemløsheden understreger, at hjemløshed i høj grad er forbundet med sociale og psykiske sårbarhedsfaktorer.

Også økonomiske problemer spiller en væsentlig rolle. Andelen, hvor økonomiske problemer angives som en væsentlig årsag til hjemløsheden, er højest blandt de unge hjemløse med 35 pct. blandt de 18-24-årige. Undersøgelsen giver her ikke mulighed for nærmere at belyse, hvad de økonomiske problemer består i. Det må antages, at der både kan være tale om vanskeligheder ved at finde en bolig, som svarer til personens betalingsevne, og problemer med at håndtere egen økonomi, hvilket også må ses i lyset af den høje andel med misbrugsproblemer.

For 19 pct. af de hjemløse angives udsættelse af boligen at være en væsentlig årsag, og udsættelser udgør en væsentlig årsag på tværs af geografisk område og aldersgrupper. Blandt de 18-24-årige angives udsættelser som en væsentlig årsag for 16 pct.

SOCIALE INDSATSER

I undersøgelsen er det også opgjort, hvilke sociale indsatser de hjemløse modtager. Cirka halvdelen af dem, som angives at have en psykisk sygdom og/eller stofmisbrug, angives at være i henholdsvis psykiatrisk behandling og misbrugsbehandling. Dermed er en betydelig del af gruppen i kontakt med behandlingssystemet, men der er også en del, som ikke på undersøgelsestidspunktet angives at være i kontakt med behandlingssystemet.

Kun 27 pct. af de hjemløse angives at have en støtte- og kontaktperson, bostøtte eller lignende. Der kan være en del hjemløse, der ikke ønsker en støtte- og kontaktperson eller lignende, men vi vurderer, at der her er et betydeligt potentiale for en forbedring af indsatsen, idet den internationale forskningslitteratur peger på vigtigheden af individualiseret social støtte som en forudsætning for at kunne afhjælpe hjemløsheden for det enkelte individ.

Det er kun 14 pct. af de hjemløse, der angives at deltage i aktivering. Her skal det påpeges, at en ret betydelig del af de hjemløse næppe har ressourcer til at indgå i et aktiveringsforløb, men tallet understreger, at der generelt er en stor afstand mellem arbejdsmarkedet og de mest marginaliserede grupper, og at tilbud som sociale væresteder og lignende spiller en vigtig rolle i forhold til at give rum for sociale aktiviteter for de hjemløse.

Det er endvidere kun 25 pct., der angives at være opskrevet til egen bolig gennem den kommunale boliganvisning, og 6 pct., der er opskrevet til en form for støttebolig, såsom en § 107- eller § 108-boform. Denne andel er forholdsvis lav på tværs af både byer og aldersgrupper.

Endelig er der kun 17 pct. af de hjemløse, der angives at have en handleplan hos kommunen. Denne andel er lidt højere blandt de unge hjemløse og lavere blandt de ældre hjemløse. Borgere med alvorlige sociale problemer skal ifølge servicelovens § 141 tilbydes en handleplan, men kan vælge at afslå tilbuddet. Set i lyset af at en betydelig del af de hjemløse ikke angives at have en social støtteperson tilknyttet og ikke angives at være opskrevet til en bolig, kan der rettes fokus mod behovet for at styrke koordinationen af indsatsen, blandt andet gennem udarbejdelse af handleplaner og motivationsarbejde i forbindelse med tilbud om handleplaner.

Den internationale forskningslitteratur på området peger generelt på, at hovedparten af de hjemløse kan komme ud af hjemløsheden gennem en tilstrækkelig målrettet indsats, hvor der både tilvejebringes en boligløsning og den nødvendige individuelle sociale støtte. Forskningen peger generelt på, at en betydelig del af de hjemløse kan bo i egen bolig med den rette individuelle sociale støtte, hvis der sker en tilstrækkelig koordination i forhold til øvrige behandlingsmæssige indsatser. En del af de hjemløse har dog brug for mere specialiserede botilbud, hvor tilgængeligheden af alternative boligløsninger således er afgørende.

BILAG 1

VEJLEDNING TIL KORTLÆGNINGEN

Kortlægning af hjemløshed i Danmark 2009

SFI gennemfører i uge 6 (2 -8. februar) 2009 en kortlægning af hjemløshed i Danmark for Velfærdsministeriet. Kortlægningen foregår på samme måde som en tilsvarende kortlægning i 2007. Kortlægningen sker for at kunne følge udviklingen i antallet af hjemløse, og derved give et bedre grundlag for udviklingen af indsatsen for de hjemløse.

Kortlægningen foregår ved, at alle myndigheder, organisationer og tilbud, der er i berøring med hjemløse, udfylder ét skema for hver person, de har kontakt med eller har kendskab til er hjemløs i uge 6. Der er vedlagt såkaldte personskemaer, hvor vi beder jer udfylde **ét personskema for hver hjemløs person**.

På side 5 i dette følgebrev findes en definition af hjemløshed samt en række situationer, som hjemløse kan befinde sig i. Vi vil bede jer udfylde et personskema for hver person, der befinder sig i én eller flere af disse situationer i løbet af uge 6. Situationerne genfindes i personskemaets spørgsmål 3.

Vi beder jer bemærke, at også personer, der står foran en løsladelse/udskrivning fra fængsler/hospitaler/behandlingstilbud, men hvor en boligløsning ikke er etableret, samt personer der overnatter hos familie/venner, midlertidigt og uden kontrakt, indgår i definitionen.

I forhold til kortlægningen i 2007 er der foretaget to ændringer, idet personer, der overnatter på natvarmestuer/væresteder med nødovernatning nu udgør en separat kategori, og at tidsgrænsen i forbindelse med udskrivning/løsladelse fra hospital/behandlingstilbud/fængsel er ændret til én måned.

I de kommunale forvaltninger vil vi bede modtagerne af dette brev organisere, at personskemaerne udfyldes af sagsbehandlere/socialrådgivere/opsøgende medarbejdere mv., som er i kontakt med og/eller har kendskab til hjemløse personer, og at skemaerne samles ind og returneres samlet til SFI-Survey i den vedlagte svarkuvert.

I de kommunale og private/frivillige sociale tilbud samt behandlingsinstitutioner vil vi bede lederen af tilbuddet om at organisere, at skemaerne udfyldes af alle organisationens/tilbuddets afdelinger/enheder, og at skemaerne samles ind og returneres.

Vi beder den ansvarlige person om at omdele en kopi af dette følgebrev, herunder definitionen af hjemløshed, til de medarbejdere, der deltager i udfyldelsen af personskemaer.

Der er desuden vedlagt et **organisationskema**, hvor vi beder den ansvarlige person påføre, hvor mange personskemaer, der samlet er indsendt fra pågældende myndighed/tilbud.

Vi vil også gerne vide, hvis I ikke har kontakt til eller kendskab til hjemløse personer

Vi sender dette brev til mange aktører for at afdække det fulde omfang af hjemløshed i Danmark. Derfor er det vigtigt, at også de, som ikke har kendskab til hjemløse personer, indsender organisationskemaet til os, og anfører, hvis I ikke har haft kontakt med/kendskab til hjemløse personer i uge 6.

Uge 6 er tælleuge

Undersøgelsen måler hjemløsheden i uge 6 (2-8. februar 2009). Spørgsmålene gælder forhold i denne uge, hvor intet andet er angivet.

Vi vil bede om oplysninger om samtlige personer, som er hjemløse i uge 6, og som I er i kontakt med/kender til

Det er vigtigt, at I indsender et skema for hver person, I har kontakt med og/eller kender til. Vi beder også om særskilte skemaer for børn og unge, som er hjemløse, herunder børn, der opholder sig sammen med deres hjemløse forældre.

Personskemaer og organisationskema vedlagt

Der er vedlagt et antal personskemaer, der består af én dobbeltside per person. Vi vil bede jer notere myndigheden/organisationen/tilbuddets navn og adresse på hvert af de returnerede personskemaer, evt. ved brug af label/stempel. I organisationskemaet bedes I påføre, hvor mange personskemaer der i alt er indsendt, det vil sige, hvor mange personer, som I samlet har kendskab til/kontakt med, der er hjemløse i uge 6.

Vi beder personalet udfylde skemaerne

Personskemaet er beregnet på, at socialrådgivere mv. i kommunerne og personalet i organisationer/tilbud udfylder skemaet. Der er mulighed for at udfylde skemaet både med eller uden tilstedeværelsen af brugerne. Vi beder personalet om, at foretage et skøn over, om det er hensigtsmæssigt at brugeren inddrages i udfyldelsen af skemaet, ud fra brugerens situation. Vi beder om, at oplysningerne fra kommunerne er baseret på konkret kendskab til personerne frem for fx generelle lister over adresseløse personer, da sådanne lister erfaringsmæssigt også dækker over andre grupper end hjemløse.

Vi beder om personnumre og initialer for at kunne undgå dobbelttælling

Vi beder om personernes personnumre for at kunne vide, om der er indsendt skemaer om samme person fra forskellige tilbud, myndigheder eller organisationer, og således kunne kontrollere for dobbelttælling.

Hvis I ikke kender/har adgang til hele personnummeret, beder vi jer udfylde de oplysninger, I har, fx fødselsdag, måned og år. Vi beder jer også udfylde personens initialer (første bogstav i første fornavn og første bogstav i sidste efternavn) for at kunne foretage kontrol for dobbelttælling. Vi beder således

også om initialer i det tilfælde, hvor det fulde personnummer er oplyst, for at kunne kontrollere for dobbelttælling, hvis personen er registreret uden fuldt personnummer af et andet tilbud.

Eksempel på initialer:

Anne-Marie Bech-Petersen har initialerne AP

Hvis personen er hjemmehørende (har folkeregisteradresse) i en anden kommune, end hvor registreringen sker, beder vi Jer anføre dette i rubrikken på side 1 i personschemaet.

Tilladelse fra datatilsynet og sundhedsstyrelsen

SFI har indhentet tilladelse til undersøgelsens gennemførelse fra henholdsvis Datatilsynet og Sundhedsstyrelsen i henhold til Persondataloven og Sundhedsloven (for hospitaler og behandlingstilbud). Disse tilladelser er vedlagt dette orienteringsbrev.

For hospitaler og behandlingstilbud omfattet af Sundhedsloven forudsætter Sundhedsstyrelsen, at spørgeskemaet så vidt det er muligt udfyldes sammen med brugeren. Samtidig gør Sundhedsstyrelsen opmærksom på, at en person kan have udtrykt ønske om anonymitet for så vidt angår alkoholbehandling.

I forhold til politiets medvirken i kortlægningen gør vi særligt opmærksom på, at politiet ikke må benytte politimyndighed til at bede om udlevering af CPR-nummer i forbindelse med kortlægningen.

Angiv de oplysninger, I har – selvom de ikke er fuldstændige

Der indgår i skemaet en række baggrundsoplysninger, som er vigtige for, at vi bedre kan forstå, hvad der kendetegner den situation, som de hjemløse befinder sig i. Vi beder jer give de informationer, I har, også selvom I ikke har mulighed for at besvare alle spørgsmål.

Anonymitet

I analyser og rapporter vil det ikke være muligt at identificere personer og enkelttilbud. De personidentificerbare oplysninger er udelukkende tilgængelige for SFI og vil ikke være tilgængelige for nogen anden myndighed.

Hvis skemaet slipper op – kopier nye eller kontakt SFI

Det er vanskeligt for os at beregne, hvor mange spørgeskemaer, I har brug for. Vi beder jer derfor kopiere nye skemaer (dobbeltsidet) efter behov eller rekvirere flere skemaer ved at kontakte SFI.

Send spørgeskemaer retur i den medsendte svarkuvert

Når personspørgeskemaer og organisationskemaet er udfyldt, sendes de retur i den vedlagte frankerede svarkuvert. Vi beder om, at skemaer afleveres til den ansvarlige person inden for myndigheden/tilbuddet/organisationen, og at alle skemaer fra samme enhed sendes samlet retur. Hvis I har brug for flere svarkuverter, kan I kontakte SFI. Hvis egne kuverter benyttes, bedes anvendt mærket: ”Hjemløshedsundersøgelsen US-4201”.

SEND SVARKUVERTEN RETUR SENEST FREDAG DEN 27. FEBRUAR.

Spørgsmål besvares af SFI:

Katrine Buchholt Pedersen, telefon 3348 0925, kbp@sfi.dk

Sofie Dencker Larsen, telefon, 3348 0959, sdl@sfi.dk

Lars Benjaminsen, telefon 3348 0910, lab@sfi.dk

På forhånd tak for Jeres medvirken.

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

Bilag: Definition af hjemløshed

Som hjemløse regnes personer, som ikke disponerer over egen (ejet eller lejet) bolig eller værelse, men som er henvist til midlertidige boalternativer, eller som bor midlertidigt og uden kontrakt hos slægtninge, venner eller bekendte. Som hjemløse regnes også personer uden et opholdssted den kommende nat.

Desuden registreres personer, som befinder sig under kriminalforsorgen, psykiatriske hospitaler og behandlingsinstitutioner for stofmisbrugere eller lignende tilbud, hvis der er tale om personer, der skal løslades eller udskrives inden for den næste måned uden at have en bolig til rådighed, og uden at der er iværksat en boligløsning forud for løsladelsen/udskrivningen.

Nedenfor følger de situationer, der registreres i kortlægningen af hjemløshed i Danmark. Disse situationer genfindes i personskeemaets spørgsmål 3, der beskriver personens bosituation i uge 6.

Tabel 1: Situationer, der registreres i personskeemaet

Kategori	Situation
1	Personen mangler tag over hovedet den kommende nat. Herunder regnes personer, som sover på gaden, i en trappeopgang, i et skur e.l. løsninger, som giver en form for ly.
2	Personen overnatter på natvarmestue/værested med nødovertatning
3	Personen overnatter på et akut/midlertidigt botilbud, som fx herberger og forsorgshjem
4	Personen opholder sig på hotel, vandrehjem e.l. pga. hjemløshed
5	Personen bor midlertidigt og uden kontrakt hos venner/bekendte eller familie
6	Personen bor i midlertidig udslusningsbolig e.l. uden permanent kontrakt
7	Personen er under kriminalforsorgen, skal løslades inden for én måned, og der er IKKE iværksat en boligløsning forud for løsladelsen.
8	Personen er indlagt på en psykiatrisk afdeling eller opholder sig på en behandlingsinstitution og planlægges udskrevet inden for én måned, og der er IKKE iværksat en boligløsning forud for udskrivningen.

BEMÆRK: Såfremt der i situation 7 og 8 løslades/udskrives fra fængsler/hospitaler/ behandlingsinstitutioner til en situation, som er beskrevet under situation 1-5 udfyldes et registreringskema for pågældende person. Såfremt der sker en løsladelse/udskrivning direkte til en udslusningsbolig (situation 6) registreres personen ikke under situation 7 og 8.

Funktionelt hjemløse: Også såkaldt 'funktionelt hjemløse' regnes som hjemløse. Det er personer som sover på gaden eller overnatter på herberger, forsorgshjem, natvarmestuer o.l., men som har egen bolig, de ikke kan benytte pga. sociale eller psykiske problemer. I personskeemaet registreres det samtidig, at personen har egen bolig (spørgsmål 11).

Udslusningsboliger (kategori 6): Her medregnes personer i udslusningsboliger under §110, samt lignende korterevarende tilbud. Personer i visiterede tilbud under servicelovens §107 og 108 regnes IKKE som hjemløse.

Kvindekrisecentrene: Kvindekrisecentre uden for København indgår ikke i kortlægningen. På kvindekrisecentrene i København beder vi personalet foretage en vurdering af, om personen er indskrevet pga. vold i familien, og om personen har en bolig. Der udfyldes således kun skemaer for personer, der IKKE er indskrevet pga. vold i familien, og som IKKE har en bolig.

Campingvogne, kolonihavehuse o.l.: Hvis personen overnatter i en campingvogn, kolonihavehus e.l. pga. hjemløshed beder vi Jer anføre dette under kategorien andet i personskemaets spørgsmål 3.

BEMÆRK: Følgende personer regnes IKKE som hjemløse:

- Personer, som bor i fremlejet bolig, eller som bor varigt hos pårørende/slægtninge.
- Personer i botilbud, der er beregnet til længerevarende ophold (fx alternative plejehjem og bofællesskaber).
- Studerende, der søger tilflytning til anden by ved studiestart.
- Unge, der ønsker at flytte hjemmefra.
- Personer, der midlertidigt er uden bolig pga. brand e.l.
- Personer, der opholder sig på et krisecenter pga. vold i familien.

BILAG 2

PERSONSKEMA

PERSONSKEMA (Kortlægning af hjemløshed i Danmark 2009) Us. 4201

Dato for udfyldelse af skemaet dag md. år

Navn på person der har udfyldt skemaet: _____

Navn på myndighed/tilbud hvor skemaet er udfyldt:	Telefon:
Adresse:	E-Mail:
Kommune:	Label/stempel:
I hvilken kommune har den hjemløse folkeregisteradresse (hvis anden kommune end ovenstående):	

1. Har personen været med til at udfylde skemaet Ja 1 Nej 5

2. Den hjemløses initialer og personnummer initialer dag md. år 4 sidste

3. Personens bosituation i uge 6, 2009 (SKAL UDFYLDES) (flere svar kan angives)

1. Sover på gaden, i trappeopgang, i et skur eller lignende 1
2. Natvarmestue, værested med nødovernatning e.l. 1
3. Herberg, forsorgshjem..... 1
4. Hotel, vandrehjem e.l. anvendt som midlertidig løsning pga. hjemløshed 1
5. Bor midlertidigt og uden kontrakt hos venner og familie 1
6. Midlertidig udslusningsbolig uden permanent kontrakt 1
7. Afsoner under kriminalforsorgen, skal løslades inden for én måned, og mangler boligløsning 1
8. Opholder sig på hospital/behandlingstilbud, skal udskrives inden for én måned, og mangler boligløsning 1
9. Andet, angiv hvilket: _____ 1
10. Ved ikke 1

4. Personens køn og alder

Mand 1

Kvinde..... 2

Alder: år

5. For børn og unge under 18 år:
Opholder personen sig på tilbuddet sammen med sin(e) forældre?

Ja 1

Nej..... 5

6. Har personen daglig omsorg for eller samværsret med mindreårige børn?

Har ingen mindreårige børn..... 1

Daglig omsorg 1

Delt samvær/samværsret..... 1

Har børn, men har ikke omsorg eller samværsret 1

Andet: _____ 1

Ved ikke 1

VEND

7. Hvad er personens nationalitet? (Kun ét kryds)

- Danmark 01
- Øvrige Nordiske lande 02
- Øvrige EU-25..... 03
- Øvrige Europa (inkl. Rusland)..... 04
- Mellemøsten 05
- Afrika..... 06
- Andet, angiv hvilket: _____ 07
- Ved ikke..... 88

8. Har personen flygtninge/indvandrerbaggrund? (Kun ét kryds)

- Ikke flygtninge/indvandrerbaggrund 1
- Første generations flygtning/indvandrer 2
- Anden generations flygtning/indvandrer 3
- Ved ikke..... 8

9. Modtager personen? (Gerne flere kryds)

- Løn 1
- Dagpenge 1
- Kontanthjælp..... 1
- Starthjælp/introduktionsydelse 1
- Førtidspension..... 1
- Folkepension..... 1
- Ingen indtægt 1
- Andet, hvilket: _____ 1
- Ved ikke..... 1

10. Hvor længe har personen været hjemløs? (Kun ét kryds)

- 0-3 måneder 1
- 4-11 måneder 2
- 1-2 år 3
- Over 2 år 4
- Ved ikke..... 8

11. Har personen egen bolig, men kan ikke opholde sig i den (funktionelt hjemløs)?

- Ja..... 1 Nej..... 5 Ved ikke..... 8

12. Har personen en psykisk sygdom?

- Ja..... Nej..... 5 Ved ikke..... 8

13. Har personen en kropslig/somatisk sygdom(me) og/eller handicap?

- Ja, hvilke(n): 1 _____
- Nej..... 5
- Ved ikke..... 8

14. Er personen afhængig af rusmidler og i givet fald hvilke?

(Flere typer af rusmidler kan angives)

- Alkohol..... 1
- Hash, khat..... 1
- Narkotika (fx heroin, kokain, amfetamin, ecstasy)..... 1
- Medicin (stesolid, ketogan, rohypnol m.v.)... 1
- Andet: _____ 1
- Nej, personen er ikke afhængig af rusmidler 1
- Ved ikke 1

15. Hvad ser du som væsentligste årsag(er) til at personen er hjemløs? (Gerne flere kryds)

- Psykisk sygdom 1
- Stofmisbrug (fx heroin, hash m.v.)..... 1
- Alkoholmisbrug..... 1
- Fysisk/somatisk sygdom..... 1
- Økonomiske vanskeligheder 1
- Gæld til det offentlige..... 1
- Skilsmisse/samlivsophør 1
- Blevet løsladt fra fængsel 1
- Blevet udskrevet fra hospital/behandling..... 1
- Nervøsitet ved at bo alene 1
- Kunne ikke længere bo hos familie/venner... 1
- Udsættelse af bolig 1
- Boligmangel i hjemkommunen 1
- Andet: _____ 1
- Ved ikke 1

16. Hvilke indsatser/behandlingstilbud modtager personen i øjeblikket? (Gerne flere kryds)

- Psykiatrisk behandling 1
- Behandling for alkoholmisbrug..... 1
- Behandling for stofmisbrug..... 1
- Støtte/kontaktperson, bostøtte e.l. 1
- Er i tilsyn fra kriminalforsorgen..... 1
- Er i aktivering/revalidering 1
- Er under uddannelse/modtager undervisning 1
- Har en handleplan hos kommunen 1
- Opskrevet til egen bolig via kommunal boliganvisning eller almen boligorganisation 1
- Opskrevet til §107/108-boform, særbolig e.l. 1
- Andet: _____ 1
- Modtager ingen øvrige tilbud 1
- Ved ikke 1

BILAG 3

ORGANISATIONSSKEMA

+

+

ORGANISATIONSSKEMA (Kortlægning af hjemløshed i Danmark 2009)

US 4201

Navn på myndighed/tilbud:
Adresse:
Kommune:
Navn på person der har udfyldt organisationsskema:
Telefon:
E-mail:

1. Myndigheden/tilbuddets type (myndighed/tilbud, der har udfyldt dette skema):

- Herberg/Forsorgshjem e.l. 1
- Værested/Varmestue 1
- Alkohol/Stofmisbrugsbehandling 1
- Rådgivningstilbud 1
- Hospital/Psykiatri/Skadestue 1
- Kommune 1
- Anden myndighed (politi mv.) 1
- Andet _____ 1

2. Antal personskemaer, som er indsendt i alt:

3. Vi har IKKE haft kontakt med eller kendskab til hjemløse personer i uge 6 (sæt kryds): 1

4. Generelle kommentarer til skemaerne/undersøgelsen:

+

+

BILAG 4

BILAGSTABELLER

TABEL 1

Hjemløse fordelt efter registreringskommune, særskilt for hjemløshedssituation. Region Hovedstaden. Antal.

	Gaden	Natvarmestue	Herberg	Hotel	Familie/venner	Udslusning	Kriminalforsorg	Hospital	Andet/uoplyst	I alt antal
Albertslund	1	2	1	2	20	0	2	0	7	35
Allerød	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ballerup	3	0	3	2	14	1	0	4	4	31
Bornholm	2	0	0	0	8	0	0	0	1	11
Brøndby	2	0	1	0	10	0	0	4	1	18
Dragør	0	0	0	0	3	0	0	0	0	3
Egedal	0	0	0	0	3	0	0	0	1	4
Fredensborg	1	0	1	4	2	0	0	0	0	8
Frederiksberg	31	12	63	15	56	5	4	11	34	231
Frederikssund	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Halsnæs	3	0	0	0	6	0	0	1	1	11
Furesø	0	0	3	0	0	0	1	1	0	5
Gentofte	4	1	23	1	18	0	0	2	5	54
Gladsaxe	5	0	19	0	7	0	0	0	6	37
Glostrup	7	1	39	1	8	1	2	2	4	65
Gribskov	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Helsingør	0	0	13	0	14	1	2	0	5	35
Herlev	3	0	2	2	4	0	0	0	2	13
Hillerød	11	0	43	1	20	0	0	1	3	79
Hvidovre	5	0	22	0	13	1	10	1	7	59
Høje Taastrup	5	0	18	1	9	0	2	3	7	45
Hørsholm	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ishøj	2	0	1	0	12	0	0	0	5	20
København	180	221	615	37	189	37	6	38	219	1.542
Lyngby-Tårnbæk	1	0	1	0	3	0	0	0	0	5
Rudersdal	3	0	0	1	5	0	1	0	0	10
Rødovre	2	1	1	0	18	0	1	0	8	31
Tårnby	9	1	0	0	13	1	0	1	12	37
Vallensbæk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I alt	280	239	870	67	455	47	31	69	332	2.390

TABEL 2

Hjemløse fordelt efter registreringskommune, særskilt for hjemløshedssituation. Region Sjælland. Antal.

	Gaden	Natvarmestue	Herberg	Hotel	Familie/venner	Udslusning	Kriminalforsorg	Hospital	Andet/uoplyst	I alt antal
Faxe	2	0	2	0	0	0	0	1	0	5
Greve	5	0	2	0	4	0	0	1	2	14
Guldborgsund	4	2	94	1	13	0	1	1	8	124
Holbæk	3	0	16	0	11	0	3	0	1	34
Kalundborg	11	0	9	0	26	0	7	4	2	59
Køge	3	0	0	0	6	0	0	1	1	11
Lejre	0	1	36	1	4	0	0	1	6	49
Lolland	1	2	3	0	5	0	0	3	1	15
Næstved	0	7	37	0	5	0	0	3	1	53
Odsherred	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Ringsted	1	0	0	1	2	0	0	0	2	6
Roskilde	1	0	2	0	7	1	0	4	2	17
Slagelse	4	0	29	2	4	0	2	4	5	50
Solrød	0	0	0	0	2	0	0	0	9	11
Sorø	0	0	0	0	7	0	0	4	0	11
Stevns	1	0	0	3	2	0	0	1	1	8
Vordingborg	0	1	1	0	13	1	0	0	0	16
I alt	38	13	231	8	111	2	13	28	41	485

TABEL 3

Hjemløse fordelt efter registreringskommune, særskilt for hjemløshedssituation. Region Syddanmark. Antal.

	Gaden	Natvarmestue	Herberg	Hotel	Familie/venner	Udslusning	Kriminalforsorg	Hospital	Andet/uoplyst	I alt antal
Assens	1	0	1	0	8	0	0	0	1	11
Billund	1	1	1	1	17	0	4	0	0	25
Nordfyn	0	0	0	0	2	0	0	0	0	2
Esbjerg	9	3	77	1	25	1	0	1	7	124
Fanø	0	0	0	0	0	1	4	0	0	5
Fredericia	2	0	3	0	12	0	0	0	2	19
Faaborg- Midtfyn	0	0	0	0	6	0	2	0	5	13
Haderslev	1	0	47	0	4	0	0	0	0	52
Kerteminde	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kolding	5	0	40	0	12	0	0	0	3	60
Langeland	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Middelfart	1	0	0	0	0	0	0	3	1	5
Nyborg	1	0	0	0	1	0	0	0	0	2
Odense	34	12	86	0	38	7	4	3	24	208
Svendborg	9	1	31	0	25	1	1	5	2	75
Sønderborg	1	3	1	0	1	0	0	5	0	11
Tønder	0	0	1	1	2	0	1	3	0	8
Varde	0	0	20	1	4	1	0	3	1	30
Vejen	1	0	0	0	15	1	0	0	3	20
Vejle	6	2	15	1	37	4	0	0	18	83
Ærø	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aabenraa	2	0	3	0	1	2	1	2	4	15
I alt	74	22	327	5	210	18	17	25	71	769

TABEL 4

Hjemløse fordelt efter registreringskommune, særskilt for hjemløshedssituation. Region Midtjylland. Antal.

	Gaden	Natvarmestue	Herberg	Hotel	Familie/venner	Udslusning	Kriminalforsorg	Hospital	Andet/upplyst	I alt antal
Favrskov	0	0	0	0	13	0	0	0	0	13
Hedensted	0	0	2	0	6	0	0	0	8	16
Herning	6	15	100	3	4	6	0	1	6	141
Holstebro	1	0	61	0	5	7	1	1	1	77
Horsens	12	0	31	1	28	0	9	7	11	99
Ikast-Brande	0	0	2	0	9	1	6	0	2	20
Lemvig	0	0	3	0	3	0	0	0	0	6
Norddjurs	0	0	4	0	0	1	0	0	0	5
Odder	0	0	1	0	1	0	0	0	0	2
Randers	4	0	22	0	28	18	0	9	10	91
Ringkøbing-										
Skjern	3	1	0	0	5	0	0	1	3	13
Samsø	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Silkeborg	2	0	22	0	11	0	0	0	12	47
Skanderborg	1	0	0	0	1	0	0	0	1	3
Skive	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Struer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Syddjurs	0	0	0	0	1	0	0	0	1	2
Viborg	0	2	65	0	0	4	0	1	1	73
Århus	67	48	107	2	126	58	8	12	34	462
I alt	97	66	420	6	241	95	24	32	91	1.072

TABEL 5

Hjemløse fordelt efter registreringskommune, særskilt for hjemløshedssituation. Region Nordjylland. Antal.

	Gaden	Natvarmestue	Herberg	Hotel	Familie/venner	Udslusning	Kriminalforsorg	Hospital	Andet/uoplyst	I alt antal
Brønderslev	0	0	0	1	5	0	0	7	1	14
Frederikshavn	2	0	1	0	6	0	1	0	8	18
Hjørring	1	0	0	0	3	0	0	1	4	9
Jammerbugt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Læsø	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mariagerfjord	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
Morsø	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rebild	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Thisted	0	1	9	0	9	0	0	2	1	22
Vesthimmerland	0	1	2	0	0	1	0	0	0	3
Aalborg	14	14	92	1	45	1	0	8	38	213
			10							
I alt	17	15	4	2	69	2	1	18	54	282

LITTERATUR

- Anker, J., Christensen, I., Rasmussen, M., Romose, T.S. & Stax, T.B. (2003): *Indflyttere i almene boliger. Økonomiske og sociale forhold*. SFI-rapport 03:23. København: SFI.
- Ankestyrelsen (2009): *Brugere af botilbud efter servicelovens § 110. Årsstatistik 2007*. København.
- Benjaminsen, L. & Christensen, I (2007): *Hjemløshed i Danmark 2007. National kortlægning*. SFI-rapport 07:22. København, SFI.
- Coldwell, C. & Bendner, W. (2007): The Effectiveness of Assertive Community Treatment for Homeless Populations With Severe Mental Illness: A Meta-Analysis. *American Journal of Psychiatry*, 164(3).
- Dyb, E. & Johannessen, K. (2009): *Bostedsløse i Norge 2008 – en kartlegging*. Oslo: NIBR.
- Dyb, E., Helgesen, M. & Johannesen, K. (2008): *På vei til egen bolig. Evaluering av nasjonal strategi for å forebygge og bekjempe bostedsløshet 2005-2007*. NIBR-rapport 08:15. Oslo: NIBR.
- Edgar, B. & Meert, H. (2005): *Fourth review of statistics on homelessness in Europe*. Brussels, Feantsa.
- Fabricius, N., Tilia, G., Ramsbøll, H. & Villadsen, K. (2005): *Fra hjemløshed til fast bolig. Samarbejde og metoder i arbejdet med hjemløse*. SFI-rapport 05:17. København: SFI.

- Geerdsen, L.P., Koch-Nielsen, I., Vinther, H., Christensen, I. & Christensen, V.T. (2005): *Ud af hjemløshed? Om livet efter ophold på en institution for hjemløse*. SFI-rapport 05:02. København: SFI.
- Harvey, B. (1998): *Settlement Services for Homeless People in Europe: Lessons for Ireland*. Dublin, Homeless Initiative.
- Knutagård, M. (2009): *Skälens fångar. Hemlöshetsarbetets organisering, kategoriseringar och förklaringar*. Malmö: Égalité.
- Löfstrand, C. (2005): *Hemlöshetens politik. Lokal policy och praktik*. Malmö: Égalité.
- Nelson, G. & Aubry, T. (2007): A review of the Literature on the Effectiveness of Housing and Support, Assertive Community Treatment, and Intensive Case Management Interventions for Persons With Mental Illness Who have been Homeless. *American Journal of Orthopsychiatry*, 77(3), 350-361.
- Sahlin, I. (2005): The Staircase of Transition. *Innovation*, 18, 115-136.
- Sahlin, I. (2007): Den sekundära bostadsmarknadens följder och förändring: En kvantitativ studie. I: Löfstrand, C. & Nordfeldt, M. (red.): *Bostadslös! Lokal politik och praktik*. Malmö: Gleerup Utbildning AB.
- Tsemberis, S., Gulcur, L. & Nakae, M. (2004). Housing first, consumer choice, and harm reduction for homeless individuals with dual diagnosis. *American Journal of Public Health*, 94, 651–656.
- Ytrehus, S., Sandlie, H.C. & Hansen, I.L.S. (2008): *På rett vei. Evaluering av Prosjekt bostedsløse to år etter*. Oslo: Fafo.

SFI-RAPPORTER SIDEN 2008

SFI-rapporter kan købes eller downloades gratis fra www.sfi.dk. Enkelte rapporter er kun udkommet som netpublikationer, hvilket vil fremgå af listen nedenfor.

- 08:01 Amilon, Anna: *Danskernes forventninger til pension*. 151 s. ISBN: 978-87-7487-885-8. Kr. 150,00.
- 08:02 Jæger, Mads M.: *Mere attraktive almene boliger? Effektevaluering af Omprioriteringsloven 2000*. 97 s. ISBN: 978-87-7487-886-5. Kr. 100,00.
- 08:03 Rosenstock, M., Jensen, S., Boll, J., Holt, H. & Wiese, N.: *Virksomheders sociale engagement. Årbog 2007*. 202 s. ISBN: 978-87-7487-887-2. Kr. 198,00.
- 08:04 Thorgaard, C.H. & Hougaard, I.B.: *Fokus på demens. Evaluering af en efteruddannelse i forebyggende hjemmebesøg*. 62 s. ISBN: 978-87-7487-888-9. Netpublikation.
- 08:05 Thorgaard, C.H. & Hougaard, I.B.: *Metoder til kvalitet i aldreplejen. Evaluering af et metodeudviklingsprojekt*. 76 s. ISBN: 978-87-7487-889-6. Kr. 80,00.
- 08:06 Olsen, B.M. & Dahl, K.M.: *Fritidsliv i børnehøjde. Beretninger fra udsatte børn*. 124 s. ISBN: 978-87-7487-890-2. Kr. 125,00.

- 08:07 Høgelund, J., Boll, J., Skou, M. & Jensen, S.: *Effekter af ændringer i sygedagpengeloven*. 178 s. ISBN: 978-87-7487-891-9. Kr. 175,00.
- 08:08 Bach, H.B.: *Livet efter en ulykke. Arbejdsliv og forsørgelse efter en ulykke, som blev vurderet i arbejdsskadestyrelsen*. 114 s. ISBN: 978-87-7487-892-6. Kr. 100,00.
- 08:09 Christensen, G.: *Hvorfor lejere bliver sat ud af deres boliger. Og konsekvenserne af en udsættelse*. 268 s. ISBN 978-87-7487-894-0. Kr. 238,00.
- 08:10 Larsen, B., Schademan, H.K. & Høgelund, J.: *Handicap og beskæftigelse i 2006. Vilkår og betingelser for handicappede på arbejdsmarkedet*. 180 s. ISBN: 978-87-7487-893-3. Kr. 180,00.
- 08:11 Jørgensen, M.: *Danskernes indbetalinger til pension. Hvordan påvirker tilknytningen til arbejdsmarkedet de fremtidige pensioner?* 222 s. ISBN: 978-87-7487-895-7. Kr. 220,00.
- 08:12 Filges, T.: *Virksomheders rekruttering*. ISBN: 978-87-7487-901-5. 146 s. Kr. 150,00.
- 08:13 Bonfils, I.S., Bengtsson, S. & Olsen, L. (red.): *Handicap og ligebehandling i praksis*. 175 s. ISBN 978-87-7487-897-1. Kr. 180,00.
- 08:14 Andersen, D.: *Anbragte børn i tal. Kvantitative analyser af data om børn, der er anbragt uden for hjemmet med fokus på skolegang. Delrapport 1*. 76 s. ISBN 978-87-7487-899-5. Netpublikation.
- 08:15 Mortenson, M.D. & Neerbek, M.N.: *Fokus på skolegang ved visitation til anbringelse uden for hjemmet. Delrapport 2*. 126 s. ISBN 978-87-7487-900-8. Kr. 125,00.
- 08:16 Mattsson, C., Hestbæk, A-D. & Andersen, A.R.: *11-årige børns hverdagsliv og trivsel. Resultater fra SFI's forløbsundersøgelser af årgang 1995*. 181 s. ISBN: 978-87-7487-902-2. Kr. 180,00.
- 08:17 Bach, H.B. & Larsen, B.: *300-timers-reglen. Betydningen af 300-timers-reglen for gifte kontanthjælpsmodtagere*. 138 s. ISBN 87-7487-903-9. Kr. 140,00.
- 08:18 Bengtsson, S.: *Handicap og samfundsdeltagelse 2006*. 259 s. ISBN 978-87-7487-904-6. Kr. 260,00.
- 08:19 Beer, F., Winter, S.C., Skou, M.H., Stigaard, M.V., Henriksen, A.C. & Friisberg, N.: *Statslig og kommunal beskæftigelsesindsats. Implementering af "Flere i arbejde" for strukturreformen*. 289 s. ISBN 978-87-7487-905-3. Kr. 278,00

- 08:20 Skou, M.H., Winter, S.C. & Beer, F.: *Udlicitering af sagsbehandling. Andre aktører i beskæftigelsesindsatsen*. 208 s. ISBN: 978-87-7487-906-0. Kr. 210,00
- 08:21 Ottosen, M.H. & Christensen, P.S.: *Anbragte børns sundhed og skolegang. Udviklingen efter anbringelsesreformen*. 129 s. ISBN 978-87-7487-907-7. Kr. 130,00.
- 08:22 Klitgaard, C. & Damgaard, B.: *Integrations- og oplæringsstillinger i kommunerne*. 97 s. ISBN: 978-87-7487-908-4. Kr. 100,00.
- 08:23 Egelund, T., Andersen, D., Hestbæk, A.-D., Lausten, M., Knudsen, L., Fuglsang Olsen, R. & Gerstoft, F.: *Anbragte børns udvikling og vilkår. Resultater fra SFI's Forløbsundersøgelser af årgang 1995*. 327 s. ISBN 978-87-7487-910-7. Kr. 298,00.
- 08:24 Emerek, R., & Holt, H.: *Lige muligheder – Frie valg? Om det kønspolitiske arbejdsmarked gennem et årti*. 369 s. ISBN: 978-87-7487-911-4. Kr. 360,00.
- 08:25 Perthou, A.S., Mortensøn, M.D. & Andersen, D.: *Skolegang under anbringelse. Delrapport 3*. 121 s. ISBN: 978-87-7487-913-8. Kr. 120,00.
- 08:26 Andersen, D., Mortensøn, M.D., Perthou, A.S. & Neerbek, M.N.: *Anbragte børns undervisning. Sammenfatning af tre delrapporter*. 77 s. ISBN: 978-87-7487-914-5. Kr. 70,00.
- 08:27 Nielsen, C. & Heidemann, J.: *Pengespil blandt unge. En rapport om 12-17-åriges spilvaner*. 117 s. ISBN: 978-87-7487-915-2. Kr. 120.
- 08:28 Deding, M. & Larsen, M.: *Lønforskelle mellem mænd og kvinder 1997-2006*. 197 s. ISBN: 978-87-7487-916-9. Kr. 190,00.
- 08:29 Amilon, A., Bingley, P. & Nielsen T.H.: *Opsat folkepension. Øger den arbejdsudbuddet?* 166 s. ISBN: 978-87-7487-917-6. Kr. 170,00.
- 08:30 Bengtsson, T.T., Knudsen, L., Nielsen, V.L.: *Kortlægning af kommunernes foranstaltninger til udsatte unge*. 199 s. ISBN: 978-87-7487-918-3.
- 08:31 Wüst, M., Thorsager, L. & Bengtsson S.: *Indsatsen over for børn med handicap og træningsbehov*. 117 s. ISBN: 978-87-7487-919-0. Kr. 120.
- 08:32 Kløft Schademan, H., Jensen, S., Thuesen, F. & Holt, H.: *Virksomheders sociale engagement. Årbog 2008*. 202 s. ISBN: 978-87-7487-920-6. Kr. 200.

- 08:33 Mattsson, C. & Munk, M.D.: *Social uddannelsesmobilitet på kandidat- og forskeruddannelser*. 77 s. ISBN: 978-87-7487-921-3. Netpublikation.
- 08:34 Baviskar, S. & Dahl, K.M.: *11-årige børns fritid og trivsel*. 159 s. ISBN: 978-87-7487-922-0. Kr. 160.
- 09:01 Christensen, E., Kristensen, L.G. & Baviskar, S.: *Børn i Grønland. En kortlægning af 0-14-årige børns og familiers trivsel*. 145 s. ISBN 978-87-7487-923-7. Kr. 150,00.
- 09:02 Christensen, E., Kristensen, L.G. & Baviskar, S.: *Kalaallit nunaanni meeqqat. Meeqqat 0-imuit 14-it ilanngullugit ukiullit ilaqutariillu atugarissaarnerannik misissuineq*. 172 s. ISBN: 978-87-7487-924-4. Kr. 150,00.
- 09:03 Deding, M. & Filges, T.: *Danske lønmodtageres arbejdstid. En registeranalyse baseret på lønstatistikken*. 160 s. 978-87-7487-925-1. Kr. 160,00.
- 09:04 Thuesen, F., Schademan, H.K., Jensen, S., Holt, H. & Høst, A.: *A-kasserne og den aktive beskæftigelsespolitik*. 216 s. ISBN: 978-87-7487-928-2. Kr. 220,00.
- 09:05 Larsen, B. & Høgelund, J.: *Handicap og beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2008*. 98 s. ISBN: 978-87-7487-927-5. Kr. 100,00
- 09:06 Ellerbæk, L.S. & Graversen, B.K.: *Evaluering af jobcentrenes ligestillingsindsats*. 80 s. ISBN: 978-87-7487-929-9. Kr. 80,00.
- 09:07 Bengtsson, S. & Røgeskov, M.: *At skabe netværk. En evaluering af 22 socialpsykiatriske projekter i 15M-puljen*. 132 s. ISBN: 978-87-7487-930-5. Kr. 130,00.
- 09:08 Andersen, D. & Järvinen, M.: *Skadesreduktion i praksis. Behandlingsstilbud til opiatmisbrugere i København*. 214 s. ISBN: 978-87-7487-931-2. Kr. 210,00.
- 09:09 Bengtsson, S. & Cayuelas Mateu, N.: *Beskyttet beskæftigelse. En kortlægning*. 118 s. ISBN: 978-87-7487-932-9. Kr. 110,00.
- 09:10 Deding, M. & Gerstoft, F.: *Børnefattigdom i Danmark 2002-2006*. 58 s. ISBN: 978-87-7487-933-6. Kr. 60,00.
- 09:11 Holt, H., Hvid, H., Grosen, S.L. & Lund, H.L.: *It, køn og psykisk arbejdsmiljø i administrativt arbejde*. 180 s. ISBN: 978-87-7487-935-0. Kr. 180,00.
- 09:12 Bengtsson, T.T. & Jakobsen, T.B.: *Institutionsanbringelse af unge i Norden, En komparativ undersøgelse af lovgrundlag, institutionsformer og udviklingstendenser*. 318 s. ISBN: 978-87-7487-936-7. Kr. 300,00.

- 09:19 Benjaminsen, L., Andersen, D. & Sørensen, M.: *Den sociale stofmisbrugsbehandling i Danmark. Hovedrapport*. 397 s. 978-87-7487-946-6. Kr. 400,00.
- 09:20 Bach, H.B.: *Lediges motivation og forsørgelse. Lediges forsørgelse 2 år efter interview om jobmotivation*. 55 s. ISBN: 978-87-7487-947-3. Kr. 55,00.
- 09:21 Larsen, B., Jonassen, A.B. & Høgelund, J.: *Personer med handicap. Helbred, beskæftigelse og førtidspension 1995-2008*. 111 s. 978-87-7487-948-0. Kr. 110,00.
- 09:22 Jørgensen, M.: *En effektmåling af efterlønsreformen af 1999. Reformens betydning for arbejdsudbuddet*. 194 s. ISBN: 978-87-7487-949-7. Kr. 200,00.
- 09:23 Deding, M. & Olsson, M.: *Hverdagsliv for 11-årige børn med anden etnisk baggrund end danske. Resultater fra SFI's forløbsundersøgelser af årgang 1995*. 105 s. ISBN: 978-87-7487-950-3. Kr. 100,00.
- 09:25 Benjaminsen, L.: *Hjemløshed i Danmark 2009. National kortlægning*. 139 s. ISBN: 978-87-7487-952-7. Kr. 140,00.

HJEMLØSHED I DANMARK 2009

NATIONAL KORTLÆGNING

Rapporten fremlægger resultaterne af en national kortlægning af hjemløshed i Danmark og giver et ajourført billede af omfanget og karakteren af hjemløsheden og de sociale foranstaltninger for hjemløse. Rapporten er en opfølgning på en tilsvarende kortlægning fra 2007. Både i 2007 og i 2009 blev der i kortlægningsugen (uge 6) registreret ca. 5.000 hjemløse.

Halvdelen af de hjemløse befinder sig i hovedstadsområdet, og hovedparten af dem er yngre eller midaldrende mænd. En fjerdedel er mellem 18 og 29 år. Kun et fåtal har tilknytning til arbejdsmarkedet.

Hjemløsheden er i høj grad koncentreret blandt særligt udsatte grupper, da mange af de hjemløse er psykisk syge og misbrugere af narkotika, hash eller alkohol. En stor del af de hjemløse angiver disse forhold som væsentlige årsager til hjemløsheden. Alligevel er det kun omkring halvdelen af de hjemløse, der modtager behandling for deres misbrug og psykiske problemer.

Kun en tredjedel er skrevet op til en bolig eller et botilbud, og hver fjerde har været hjemløs i mere end to år.